

Armoede en Schulden Monitor Zwolle 2020

Beeld over minima en over schuldenproblematiek

Opdrachtnemer	Informatievoorziening
Versie	CONCEPT 0.9
Datum	28 september 2020

Colofon

Armoede & Schulden Monitor 2020

Gemeente Zwolle
September 2020

Opdrachtgever

Maatschappelijke Ontwikkeling, Gemeente Zwolle

Samenstelling

Afdeling Informatievoorziening/ Gemeente Zwolle

Bronvermelding

Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan onder vermelding van de bron.

Inhoud Armoede en Schuldenmonitor Zwolle 2020

	Samenvatting en conclusies	5
	Inleiding	9
	Deel I. Beeld over minima in Zwolle	12
1	Zwolse minima	13
1.1	Zwolse armoedegrens	13
1.2	Ontwikkeling in minimahuishoudens	13
1.3	Minimahuishoudens naar huishoudtype	16
1.4	Minimahuishoudens naar leeftijd	17
1.5	Minimahuishoudens naar migratieachtergrond	19
1.6	Minimahuishoudens naar inkomensbron	21
1.7	Zwolse minima naar wijk	23
1.8	Kinderen in minimahuishoudens	25
2	Langdurige minimahuishoudens	28
2.1	Langdurige minima in Zwolle uitgesplitst naar kenmerken	28
2.2	Kinderen in langdurige minimahuishoudens	30
3	Gebruik en bereik van minima - regelingen in Zwolle	31
3.1	Overzicht regelingen	31
3.2	Bijstand	31
3.3	Bijzondere bijstand	37
3.4	Collectieve zorgverzekering minima	38
3.5	Individuele inkomenstoeslag	41
3.6	Tegemoetkoming hoge zorgkosten	42
3.7	Participatiefonds	43
3.8	Regelingen voor kinderen	44
3.9	Noodfonds	48
	Deel II. Beeld over schuldenproblematiek in Zwolle	49
4	Wanneer wordt een schuld een probleem?	50
4.1	Schuldenproblematiek en Zwols beleid	50
4.2	Risico op schulden	51
5	Omvang en samenstelling problematische schulden	55
6	Schuldenaarsprofiel	58
6.1	Schuldenaren naar type huishouden	58
6.2	Schuldenaren naar leeftijdsgroepen	59
6.3	Schuldenaren naar herkomst	59
6.4	Schuldenaren per wijk	60

6.5	Schuldenaren naar inkomstenbron	61
6.6	Schuldenproblematiek in combinatie met thuisondersteuning	62
7	Ondersteuning bij geldproblemen: gemeentelijke resultaten	63
7.1	Geldproblemen voorkomen	63
7.1.1	Financiële zelfredzaamheid van Zwollenaren	63
7.1.2	Ondersteuning bij administratie	67
7.2	Geldproblemen helpen oplossen	70
	Bijlage 1. Gebruikte databronnen	74
	Bijlage 2. Leeshulp bij grafieken	75
	Bijlage 3. Verklarende begrippenlijst	77
	Bijlage 4. Tabellen minimahuishoudens en bijstand	81
	Bijlage 5. Geldplannen van Startpunt Geldzaken	85

Samenvatting en conclusies

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de invulling en uitvoering van het armoede- en schuldenbeleid. Armoede en schulden zijn hardnekkige problemen die elkaar wederzijds kunnen beïnvloeden. We volgen de ontwikkelingen binnen de doelgroepen nauwlettend en presenteren deze in een monitor.

Een Armoedemonitor wordt al een aantal jaren samengesteld. Het inzicht in de schuldenproblematiek voegen we voor het eerst aan deze editie toe en is op verzoek van de raad ontwikkeld. De komende jaren wordt dit onderdeel nog verder uitgebouwd.

De jaarlijkse uitgave van een Zwolse Armoede en Schuldenmonitor bestaat uit twee delen. *Het eerste deel* geeft inzicht in de ontwikkelingen in omvang en aard van de doelgroep inwoners die rondkomen van een laag inkomen. Daarbij wordt Zwolle met Nederland vergeleken. Ook geeft de monitor inzicht in het gebruik van de Zwolse armoederegelingen. Vanaf 2019 biedt de monitor ook inzicht in het aantal bijstandsgerechtigden.

Het tweede deel van de monitor presenteert een aantal factoren die gerelateerd zijn aan het ontstaan van de schuldensituaties, het profiel van de schuldenaren in Zwolle en soorten schulden. Tot slot is de inzet van de afdeling Schulddienstverlening gepresenteerd, dat gericht is op het voorkomen van problematische schuldensituaties en het ondersteunen van de inwoners die in schuldensituaties terecht zijn gekomen.

DEEL I. Beeld over minima in Zwolle

Minimahuishoudens

- Zwolle kent begin 2020 6.300 huishoudens die tenminste 1 jaar een inkomen van maximaal 110% van het sociaal minimum hadden. In 2017 waren dit er 6.000. Volgens de doorrekening van Stimulansz vindt er vanaf 2017 een toename plaats met jaarlijks 100 huishoudens met een minimuminkomen.
- Zowel in Zwolle als landelijk is vanaf 2011 een toename van minimahuishoudens - ook relatief gezien - zichtbaar. De landelijke toename deed zich voor tot 2014, terwijl in Zwolle de groei tot in 2016 bleef voortzetten. Daarna is er zowel in Zwolle als landelijk een lichte daling waarneembaar. Uit de doorrekening van Stimulansz blijkt het aandeel minimahuishoudens de laatste jaren onveranderd: vanaf 2017 is het aandeel 11,2% in Zwolle en vanaf 2018 is het 10,7% in Nederland.
- De voornaamste groei onder de minimahuishoudens vindt plaats in de categorieën: eenpersoonshuishoudens, leeftijdscategorie van 45 jaar en ouder, met een niet-westerse migratieachtergrond en met een inkomen uit sociale voorziening.

Kinderen in minimahuishoudens

- In Zwolle wonen in totaal 26.500 kinderen, waarvan bijna 2.000 kinderen in een minimahuishouden wonen. Hiermee is het aantal kinderen in minimahuishoudens iets gedaald t.o.v. voorgaand jaar.
Relatief gezien woont dus 7,4% van de Zwolse kinderen in een minimahuishouden.
.. Dit aandeel is lager dan landelijk, Nederland telt namelijk 8,5% kinderen in minimahuishoudens.

Langdurige minimahuishoudens

- In Zwolle behoort ongeveer de helft van de minimahuishoudens tot de langdurige minima; namelijk 3.000 van de 6.000 minimahuishoudens.

- Van alle Zwolse huishoudens behoort 5,9% tot de langdurige minima. Dit aandeel is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (5,8%).
- In Zwolle wonen 1.000 kinderen in langdurige minimahuishoudens. Het aandeel kinderen in langdurige minimahuishoudens is sinds voorgaand jaar onveranderd gebleven: 3,8%. Landelijk is dit aandeel iets gedaald en ligt op 3,9%.

Gebruik van Zwolse minima-regelingen

- We zien dat er goed gebruik gemaakt wordt van de minima-regelingen in Zwolle.
- Het aantal *bijstandsuitkeringen* in Zwolle is een aantal jaar blijven groeien: van 2.860 in 2013 naar 3.767 in 2018. Vanaf 2018 is het aantal uitkeringen licht aan het dalen, tot 3.611 in 2020.
- In 2019 maakten 2.325 huishoudens minimaal 1 keer gebruik van de *bijzondere bijstand*. Er is een meerjarige stijgende trend van het aantal gebruikers, hoewel de groei vanaf 2016 afvlakt. In 2014 maakten 2,5% van alle Zwolse huishoudens gebruik van bijzondere bijstand; in 2019 is dat om 3,3% in 2018. In 2019 is dit aandeel onveranderd gebleven.
- Op 31 december 2019 hebben in Zwolle 3.543 huishoudens gebruik gemaakt van de *collectieve zorgverzekering minima* via de gemeente. Het betreft 4.178 verzekerden.
- In 2019 maakten 2.616 huishoudens gebruik van de *Individuele inkomenstoeslag*. Van de Zwolse huishoudens is dit 4,4% in 2018. Dit percentage dit is iets lager dan in 2018, terwijl het gebruik van IIT vier jaar daarvoor bleef stijgen.
- In 2019 is de *Tegemoetkoming chronisch zieken* aan 571 inwoners toegekend. Dit is iets meer dan in het voorgaande jaar.
- In 2019 hebben 2.502 huishoudens gebruik gemaakt van de ondersteuning uit het Participatiefonds. Dit aantal is iets lager dan in het voorgaande jaar.
- De meeste *regelingen voor kinderp participatie* worden vergelijkbaar met vorig jaar gebruikt. Het gebruik van de *Jeugdfonds Sport* is vanaf 2017 licht aan het dalen. Ook het aantal kinderen dat gebruik maakte van de *activiteitenbijdrage Kunst en cultuur* (Stichting Meedoen) en van de regeling *Armoede en gezondheid kinderen* is in 2019 gedaald. Het gebruik van de *Zwemvangnet* blijft jaarlijks groeien vanaf 2016.
- In Zwolle zijn 204 gezinnen ondersteund met een bijdrage uit het *Noodfonds* in 2019. Dit aantal is lager dan in 2018.

DEEL II. Beeld over schuldenproblematiek in Zwolle

De professionals (ook landelijk) constateren dat het aantal mensen met problematische schulden blijft toenemen en de aard van de schulden verandert. Ook wordt de problematiek complexer en zijn er meer schuldeisers betrokken per schuldenaar.

Risico op schulden

- Het percentage van Zwollenaren die aangeven moeilijk rond te komen met inkomen, is vanaf 2014 aan het dalen en is 10% in 2020. Een dalende trend zien we ook bij het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen per 1.000 vestigingen, in zowel Zwolle als in Nederland.
- Het aandeel mensen met een hoog risiconiveau is de afgelopen 3 jaar in Zwolle bijna onveranderd gebleven. De groep met een laag risiconiveau is licht aan het krimpen en het midden risiconiveau is aan het stijgen. In vergelijking met Nederland is het aandeel mensen met een hoog risiconiveau in Zwolle iets lager dan in Nederland:

- In Zwolle is er sprake van een stabiel gering aantal ontruiming. We concluderen dat een deel van de aangekondigde ontruiming wordt voorkomen dankzij de samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten en woningcorporaties.
- Het aantal inwoners bij wie beslag gelegd is op de bijstandsuitkering was in 2019 lager (262) dan in 2018 (341).

Omvang en samenstelling problematische schulden

- Veruit de meest voorkomende schulden binnen een schuldenpakket in Zwolle zijn Huishoudelijke lasten en Zorg- en Ziektekostenverzekering.
- De hoogste bedragen binnen een schuldenpakket zijn toe te schrijven aan de categorieën Leningen/ financieringen/ roodstanden, rijksbelastingen en schulden bij het CJB.
- Door de betrokkenheid van de gemeente wordt er een overeenstemming bereikt over terug te betalen schulden. Het percentage van het betaalde schuldbedrag ten opzichte van het aangemelde schuldbedrag is jaarlijks vergelijkbaar en is 16,2% in 2019.

Schuldenaarsprofiel

- In 2019 telt Zwolle 1.560 inwoners met problematische schulden. Dit is een toename ten opzichte van 2018; toen kregen 1.380 schuldenaren ondersteuning van de gemeente.
- De meeste schuldenaren behoren tot een eenpersoonshuishouden (45%), terwijl slechts 16% van de Zwollenaren een eenpersoonshuishouden is.
- De meeste schuldenaren zijn tussen 45 en 65 jaar oud (48%). Schuldenaren in deze leeftijdsgroep zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met alle inwoners in Zwolle (32%).
- Het merendeel van de schuldenaren in Zwolle (60%) is van Nederlandse afkomst. Schuldenaren van niet-westerse afkomst (30%) zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met de totale Zwolse bevolking (11%).
- In Holtzenbroek en Diezerpoort komt schuldenproblematiek relatief vaker voor. Bijna 40% van de schuldenaren in Zwolle woont in deze wijken, terwijl van alle Zwollenaren er maar 16% in deze wijken woont. In de wijk Stadshagen en Schelle komt schuldenproblematiek relatief weinig voor.
- Meer dan de helft van de schuldenaren (52%) heeft 'sociale voorziening' als inkomstenbron. 'Werkenden' is de tweede grote categorie onder schuldenaren met 23%.
- Naast financiële problemen heeft 20% van de schuldenaren te maken met andere (gezondheids-)problemen. Het gaat om bijvoorbeeld psychische problematiek, of een licht verstandelijke of lichamelijke beperking.

Ondersteuning bij geldproblemen

- De gemeente versterkt de financiële zelfredzaamheid van de Zwollenaren met uitgebreide informatievoorziening. Zo tellen de gemeentelijke webpagina's over geldproblemen voorkomen en oplossen ruim 12.500 bezoekers in 2019. Ook wordt informatie op de webpagina van onze partner Geldfit.nl goed gebruikt: in 2019 bezochten meer dan 4.000 Zwolse inwoners deze pagina. Daarnaast kunnen Zwollenaren eigen geldzaken in balans krijgen met behulp van geldplannen van de Startpunt Geldzaken/ Nibud. In totaal zijn er acht geldplannen beschikbaar.. Deze zijn meer dan 2.800 keer gebruikt door de Zwollenaren. Ongeveer 1/3 van alle basisscholen in Zwolle doet mee aan de Week van het Geld; dan worden er activiteiten georganiseerd om te leren omgaan met het geld.

- Zwolle investeert in ondersteuning van haar inwoners bij administratie. Zo kan iedereen met vragen over financiën terecht bij Op Orde. Bijna 3.000 inwoners maakten gebruik van deze mogelijkheid. Daarnaast heeft Op Orde 185 inwoners bij gestaan bij het treffen van een betalingsregeling, bijvoorbeeld door het toepassen van een beslagvrije voet. Studenten van MBO en HBO scholen kunnen in hun eigen omgeving ondersteuning krijgen; in 2019 hebben ruim 600 studenten hier gebruik van gemaakt.
- De gemeente helpt de inwoners ook bij het oplossen van geldproblemen. Hiervoor zetten zij verschillende producten in, zoals het bepalen van de nodige ondersteuning (aanvraag SDV), budgetbeheer, schuldregelingen, WSNP verklaringen en Sociale kredieten. Het meest gebruikt product is budgetbeheer; deze telt 637 trajecten in 2019. Voor jongeren bestaat er mogelijkheid om ondersteund te worden vanuit het Perspectieffonds. Vanaf de oprichting van dit fonds in 2018 zijn er t/m 1^e helft van 2020, 22 jongeren geholpen met een traject via het fonds.
- Met een snelle afhandeling van de aanvragen voor de schulddienstverlening wordt er eerder duidelijkheid en zekerheid voor zowel de schuldenaar als de schuldeiser geboden. Zwolle investeert in het verkorten van de doorlooptijden.

Inleiding

Armoede en schulden – twee kanten van dezelfde medaille

Armoede en schulden zijn hardnekkige problemen. Deze hebben vaak een structureel karakter: individuen of huishoudens die ermee te maken krijgen, ondervinden daar langdurig de consequenties van. Bovendien hebben veel mensen die in armoede leven of schulden hebben, behalve een financieel probleem ook te maken met andere problemen, die elkaar wederzijds beïnvloeden. Zo kan, bijvoorbeeld, iemand met een slechte gezondheid het moeilijk vinden om werk te behouden. Een gevolg hiervan kan de geldnood zijn, waardoor stress wordt ervaren, wat - op zijn beurt - een negatieve invloed heeft op de gezondheid. Stress kan ook leiden tot de “verkeerde” keuzes met geld waardoor de financiële situatie verder kan verergeren.

De eerste editie

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de invulling en uitvoering van het armoede- en schuldenbeleid. We willen er zijn voor inwoners die leven in armoede en inwoners met schulden. Maar weten we om hoeveel mensen in armoede het gaat? Hoeveel mensen hebben schulden? Om welke bedragen gaat het? Welke ondersteuning het meeste wordt ingezet? Enz.

Deze vragen beantwoorden we met een inzicht in de minima en in schuldenproblematiek in Zwolle, gepresenteerd in de *Armoede en Schulden Monitor*.

Een jaarlijkse Armoedemonitor kennen we al een aantal jaren. Het inzicht in de schuldenproblematiek bieden we voor het eerst in deze editie. Dit gedeelte is toegevoegd in opdracht van de raad (motie aangenomen 8 juli 2019) en is nog in ontwikkeling. We hebben nog niet alle indicatoren gepresenteerd die we hebben benoemd. Enkele definities (ook van externe partijen) moeten uitgezocht worden; we moeten bezien op welke punten we Zwolse en landelijke data goed met elkaar kunnen vergelijken.

Inhoud van de monitor

De monitor bestaat uit twee delen. *Deel I* biedt inzicht in de ontwikkelingen in de minimahuishoudens in Zwolle. *Deel II* gaat in op de lokale ontwikkelingen rond schuldenproblematiek en inzicht in hulp bij (problematische) schulden.

Leeswijzer

Deel I. Naast de ontwikkelingen in de totale en relatieve omvang van de groep minima, zijn er verschillende kenmerken van deze huishoudens in beeld gebracht (hoofdstukken 1 en 2). Ook wordt de groep minima vergeleken met de totale Zwolse bevolking en maken we een vergelijking tussen Zwolle en Nederland. Aansluitend (hoofdstuk 3) vindt u cijfers over bijstand en een overzicht van de regelingen waarvan de minimahuishoudens in Zwolle gebruik kunnen maken; we schetsen ook de ontwikkelingen in het gebruik en bereik van de regelingen.

Deel II begint met een beeld over de omvang van de verwachte schuldenproblematiek in Zwolle (hoofdstuk 4). Daarna worden schulden naar soort uiteengezet (hoofdstuk 5) en de kenmerken van schuldenaren in kaart gebracht (hoofdstuk 6). Vervolgens gaan we in op de resultaten van de Zwolse schulddienstverlening (hoofdstuk 7). U vindt hier

het bereik van inwoners bij het voorkomen van schulden en de inzet op financiële zelfredzaamheid. Signalering en doorverwijzing van betrokken partijen, en omvang van ondersteuning aan mensen met problematische schulden, komen tot slot aan bod.

Gebruik van brondata

De gegevens in beide gedeelten van de monitor zijn verschillend van aard en zijn afkomstig uit meerdere bronnen. Cijfers, bijvoorbeeld over minima, worden landelijk verzameld en per gemeente beschikbaar gesteld door het CBS. Voor het inzicht in het gebruik van lokale armoederegelingen maken we gebruik van de gemeentelijke registraties en die van onze partners.

Voor een beeld over Schuldenproblematiek in Zwolle zijn we vooralsnog aangewezen op de afspraken met en registraties van een aantal landelijke partijen, zoals Nibud en Geldfit, en op de gemeentelijke registraties en die van onze partners.

Een gedetailleerd overzicht van de gebruikte databronnen is in bijlage 1 te vinden.

De Armoede en Schulden Monitor 2020 is gebaseerd op de meest recente gegevens. Waar mogelijk presenteren we de jaarcijfers uitgesplitst naar achtergrondkenmerken van de huishoudens. Voor de juiste interpretatie van de grafieken hebben we in bijlage 2 een korte toelichting – leeshulp – opgenomen.

Rond de zomer heeft het CBS twee nieuwe dashboards uitgebracht: "[Armoedescan](#)" en "[Geregistreerde problematische schulden](#)". Het was niet meer mogelijk om de gepresenteerde inzichten goed te analyseren en - voor zover interessant - in deze monitor te verwerken. Voor de volgende editie van de monitor (in 2021) gaan we de CBS-inzichten meenemen en waar mogelijk onze monitor ermee verrijken.

Corona en invloed op armoede en schuldensituaties

Het jaar 2020 staat in het teken van de COVID-19 pandemie. In april 2020 waren de effecten van COVID-19 al waarneembaar in toenemende werkloosheidscijfers in alle branches. Recent Nibud-onderzoek laat zien dat in 20%¹ van de Nederlandse huishoudens ernstige financiële tekorten ontstaan als direct gevolg van de crisismaatregelen. Naar verwachting betreft het een bevolkingsdeel dat toch al kwetsbaar was.

In de gemeentelijke registraties zien we ook al de eerste gevolgen van de pandemie. De toename van instroom in bijstand, vooral onder de jongeren tot 27 jaar en de keldering van uitstroom naar werk. De verwachting is dat we vanaf het vierde kwartaal van 2020/ begin van 2021 ook een toename van mensen met schulden gaan zien. In de volgende editie van de monitor (in 2021) zullen we uitgebreider stil staan bij deze inzichten.

¹ NVVK/ [Jaarverslag 2019](#).

Datum	28 september 2020
Titel	Armoede & Schulden Monitor Zwolle 2020

Deel I. Beeld over minima in Zwolle

1 Zwolse minima

1.1 Zwolse armoedegrens

De gemeenteraad heeft de Zwolse armoedegrenzen vastgesteld. In deze monitor spreken we over minimahuishoudens. Hieronder verstaan we huishoudens met minimaal 1 jaar een inkomen tot 110% van het sociaal minimum (zie voor bedragen tabel 1.1). De grens geldt voor alle lage inkomens, of die nu uit arbeid, uitkering of onderneming komen. Dit is goed om te realiseren, het gaat dus niet alleen over inwoners met een bijstandsuitkering. Voor een aantal Zwolse armoederegelingen geldt een inkomensgrens van 130% van het sociaal minimum om een armoedeval te beperken. Tot slot vallen onder de armoededoelgroep mensen die in het kader van een schuldregeling een relatie hebben met de gemeentelijke Schulddienstverlening en daarom alleen het vrij te laten bedrag van hun inkomen overhouden ter besteding. Voor de definitie van langdurig laag inkomen hanteren we in Zwolle een termijn van minimaal 3 jaar een laag inkomen. Het sociaal minimum wordt per huishoudtype vastgesteld. In de tabel hieronder vindt u bedragen voor vier huishoudtypes. Huishoudens met een inkomen dat lager is dan de genoemde bedragen kunnen aanspraak maken op de inkomensondersteunende regelingen.

Tabel 1.1. Overzicht inkomensnorm bij diverse armoedegrenzen naar huishoudtype per 1.1.2019, netto inkomen per maand

Inkomensnorm/ Huishoudtype	100%	110%	130%
Alleenstaande	€ 974	€ 1.072	€ 1.267
Alleenstaande ouder	€ 974	€ 1.072	€ 1.267
Echtpaar/ Samenwonenden	€ 1.392	€ 1.531	€ 1.809
Echtpaar/ Samenwonenden met kinderen	€ 1.392	€ 1.531	€ 1.809

- Voor de kosten van de kinderen ontvangt het huishouden toeslagen via de belastingdienst en SVB.
- De normen van 110% en 130% zijn gebaseerd op de van toepassing zijnde bijstandsnormen exclusief 5% vakantietoeslag. De normen gelden in de leeftijd van 21 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd, waarbij geen verlaging op de uitkering wordt toegepast in verband met een woonvoordeel, zoals de kostendelersnorm of het ontbreken van woonlasten.

In tegenstelling tot het CBS dat in haar definitie van *langdurig* laag inkomen van minimaal 4 jaar uitgaat, hanteert Zwolle een termijn van 3 jaar. Gegevens in hoofdstuk 3 zijn gebaseerd op CBS data waarbij de definitie van het CBS van toepassing is. De Zwolse definitie vindt haar weerslag in de regeling 'Individuele inkomenstoeslag'. Voor de presentatie van de gegevens over Individuele inkomenstoeslag in paragraaf 3.5 is de Zwolse definitie van kracht.

1.2 Ontwikkeling in minimahuishoudens

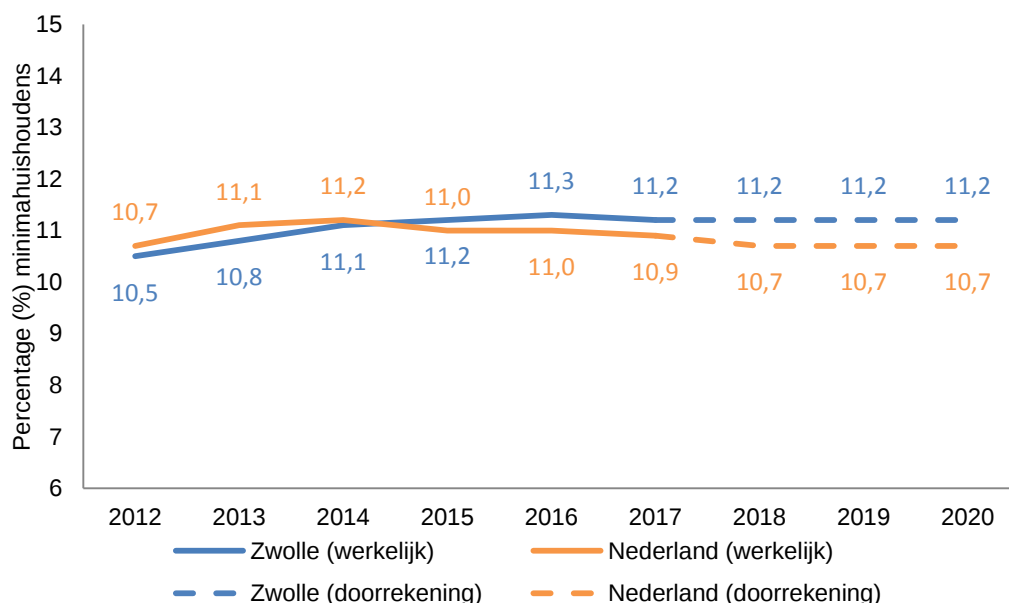
Zwolle kent begin 2020 6.300 huishoudens die tenminste 1 jaar een inkomen van maximaal 110% van het sociaal minimum hadden. In 2017 waren dit er 6.000. Volgens

de doorrekening van Stimulansz vindt er vanaf 2017 een toename plaats met jaarlijks 100 huishoudens met een minimuminkomen.

Zowel in Zwolle als landelijk is vanaf 2011 een toename van minimahuishoudens - ook relatief gezien - zichtbaar. De landelijke toename deed zich voor tot 2014, terwijl in Zwolle de groei tot in 2016 bleef voortzetten. Daarna is er zowel in Zwolle als landelijk een lichte daling waarneembaar. Uit de doorrekening van Stimulansz blijkt het aandeel minimahuishoudens de laatste jaren onveranderd: vanaf 2017 is het aandeel 11,2% in Zwolle en vanaf 2018 is het 10,7% in Nederland (figuur 1.1a.). Dit betekent dat het aandeel minimahuishoudens in Zwolle hoger is dan landelijk.

Weliswaar neemt het aantal minimahuishoudens in Zwolle toe, het aandeel minimahuishoudens blijft onveranderd omdat het totaal aantal huishoudens in Zwolle ook groeit.

Figuur 1.1a: Ontwikkeling percentage minimahuishoudens, 2012-2020

Bron: CBS IIV

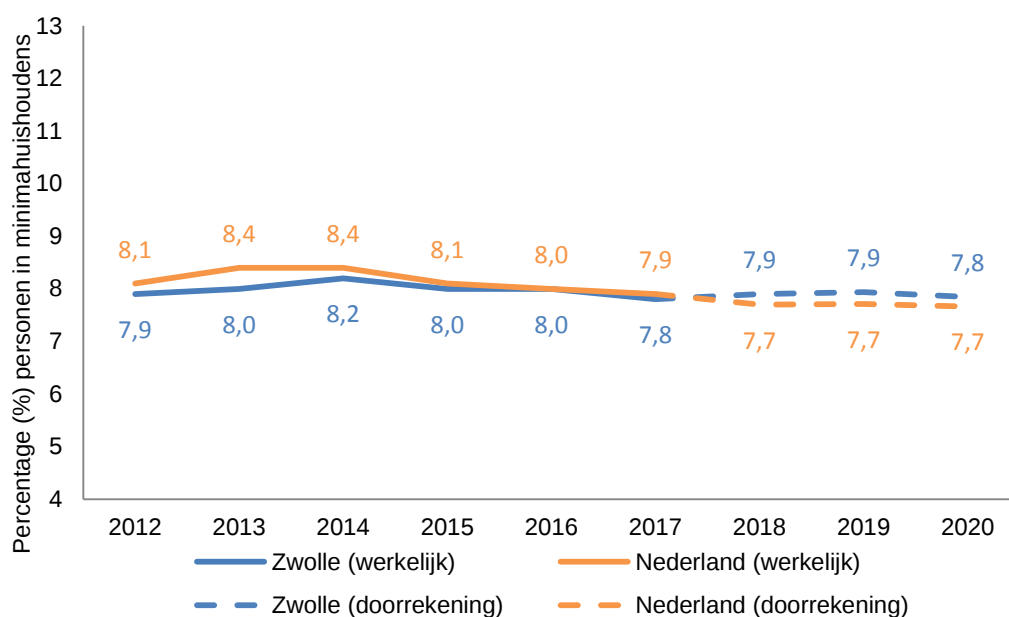
Uit de analyse van het CBS (publicatie CBS "[Trends in Nederland 2018](#)") blijkt dat hoe groter de gemeente is, hoe groter doorgaans het aandeel huishoudens dat moet rondkomen van een laag inkomen. Uit verdere analyse blijkt dat het aantal mensen dat vijf jaar of langer in de bijstand zit, landelijk weer langzaam stijgt sinds 2014. Een reden hiervoor is de stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd, waardoor personen later uitstromen naar een AOW-uitkering.

We hebben ook het aantal personen in de minimahuishoudens in Zwolle en landelijk vergeleken. Op persoonsniveau, blijkt uit de doorrekening van Stimulansz, is er een (verwachte) lichte stijging in Zwolle in 2018 en 2019 waar te nemen: van 9.300

personen in 2017 naar 9.500 personen in minimahuishoudens in 2019. In 2020 blijft het aantal personen in minimahuishoudens hetzelfde als in 2019.

Grafiek 1.1b toont dat het aandeel van de personen in minimahuishoudens in Zwolle al jaren heel dicht bij het landelijk aandeel blijft: 7,8% in 2017 versus 7,7% in heel Nederland. Er is wel een kleine verandering zichtbaar: het aandeel personen in minimahuishoudens lag in 2017 (7,8%) net *onder* het landelijk aandeel (7,9%); in 2020 ligt het Zwolse aandeel (7,8%) net *boven* het landelijk aandeel (7,7%).

Figuur 1.1b: Ontwikkeling percentage personen in minimahuishoudens,

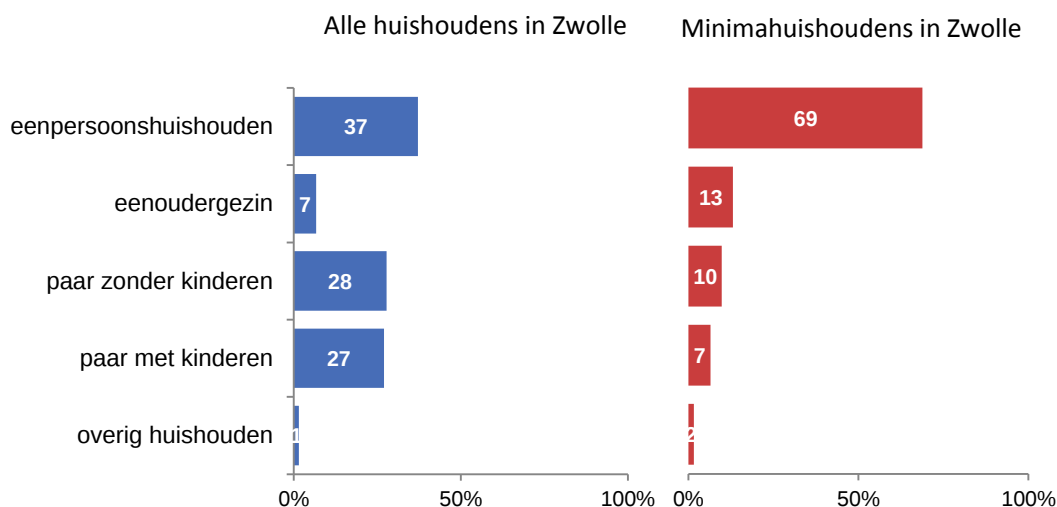
Bron: CBS IIV

1.3

Minimahuishoudens naar huishoudtype

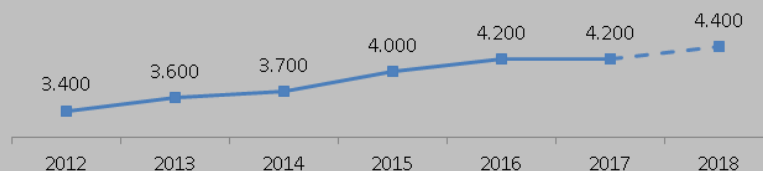
In deze paragraaf tonen we tot welke huishoudenstypen de minimahuishoudens vaak behoren en tot welke minder vaak. Dit in vergelijking met alle Zwolse huishoudens. De meeste minimahuishoudens (69%) zijn eenpersoonshuishoudens, terwijl slechts 37% van alle Zwolse huishoudens, eenpersoonshuishouden is. De groep eenpersoons minimahuishoudens is de afgelopen jaren het sterkst gegroeid. Daarom wordt de ontwikkeling van deze groep door de jaren heen hieronder extra uitgelicht.

Figuur 1.2: Verhouding tussen huishoudtypen

Bron: CBS IIV

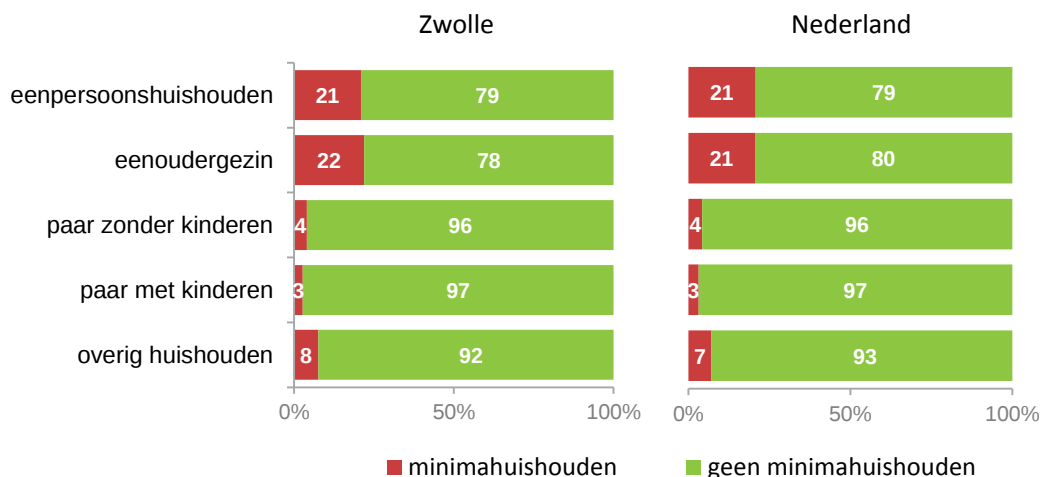
- 82% van alle minimahuishoudens in Zwolle is eenpersoonshuishouden of eenoudergezin. Voor alle huishoudens in Zwolle is dit 44%.
- De groei in het aantal minimahuishoudens vindt voornamelijk plaats binnen **eenpersoonshuishoudens**. Het aantal is gestegen van 3.400 huishoudens in 2012 naar 4.400 huishoudens in 2018.

Ook **eenoudergezinnen** zijn met 13% onder de minimahuishoudens oververtegenwoordigd. Eenoudergezinnen maken slechts 7% deel uit van alle huishoudens in Zwolle. Tussen 2014 en 2016 is er een daling in deze groep huishoudens waar te nemen. Vanaf 2016 blijft het aantal onder de minima rond 800 eenoudergezinnen.

De paren met of zonder kinderen en de overige huishoudens laten over de tijd geen grote veranderingen zien.

Figuur 1.3: Aandeel minimahuishoudens per huishoudtype

Bron: CBS IIV

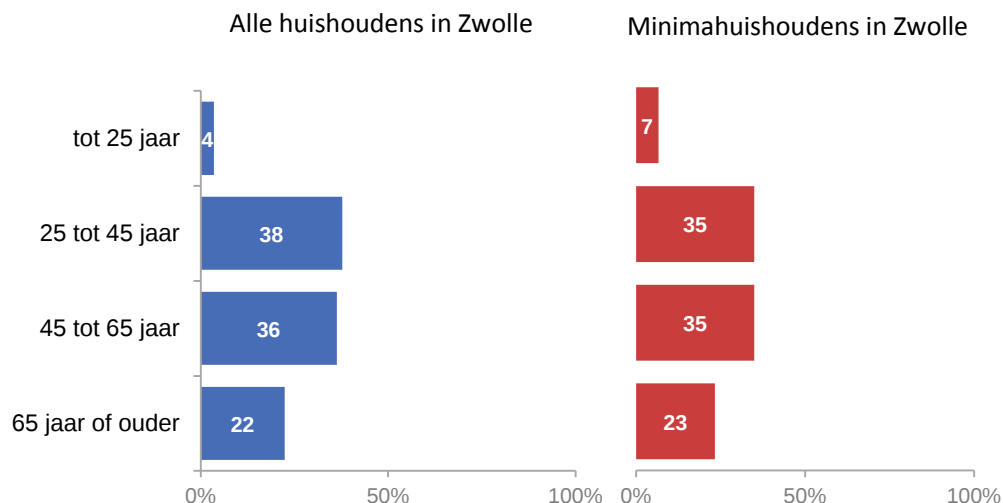
- Binnen de Zwolse eenoudergezinnen en eenpersoonshuishoudens bevinden zich relatief veel minimahuishoudens, respectievelijk 22% en 21%. Dit beeld zien we ook in heel Nederland.
- In Zwolle behoren relatief gezien iets meer eenoudergezinnen tot de populatie minimahuishoudens (22%), vergeleken met het beeld in heel Nederland (21%). Voorgaande jaren was het verschil groter geweest, bijvoorbeeld twee jaar geleden: 26% in Zwolle versus 22% in Nederland.

1.4 Minimahuishoudens naar leeftijd

Hieronder schetsen we de verdeling van de minimahuishoudens over de leeftijdsgroepen van de hoofdkostwinner.

De minima in Zwolle zijn nagenoeg gelijk verdeeld over verschillende leeftijdsgroepen; dit in vergelijking met verdeling van alle Zwolse huishoudens.

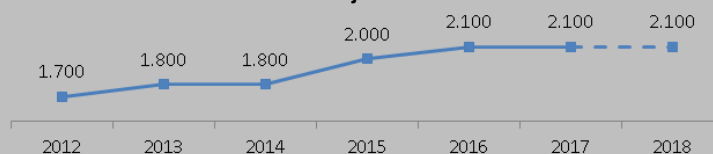
Figuur 1.4: Verhouding tussen leeftijdsgroepen

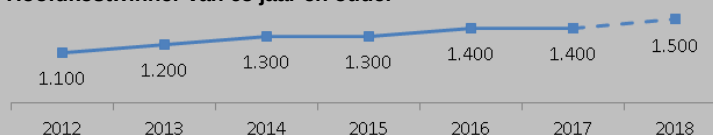
Bron: CBS IIV

- Opvallend is dat de minimahuishoudens met **hoofdkostwinner tot 25 jaar** oververtegenwoordigd zijn. Dit in vergelijking van deze groep huishoudens met de totale Zwolse bevolking.
- Het aantal minimahuishoudens in de categorieën met **hoofdkostwinner tussen 45 en 65 jaar** en **van 65 jaar en ouder** zijn afgelopen vijf jaar sterk toegenomen.

Hoofdkostwinner tussen 45 en 65 jaar

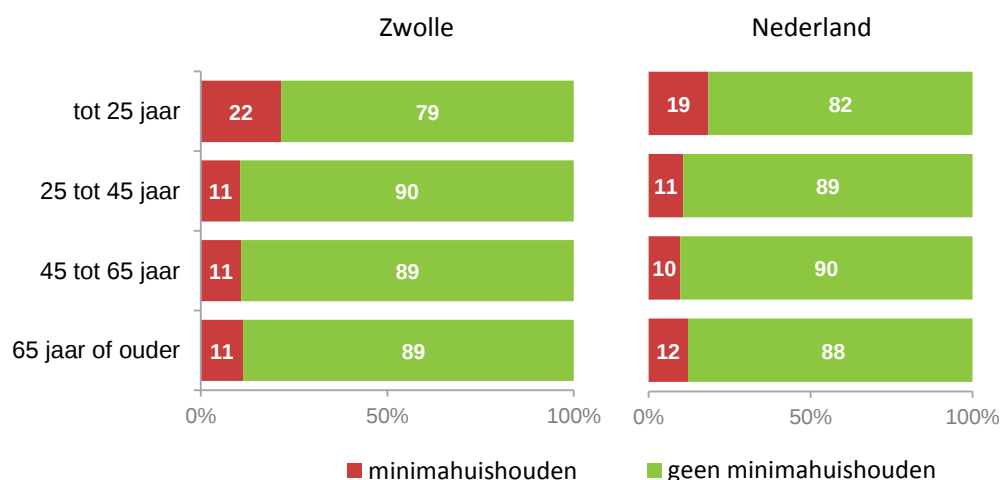

Hoofdkostwinner van 65 jaar en ouder

Ook landelijk is er toename van minimahuishoudens met hoofdkostwinner tussen 45 en 65 jaar zichtbaar. CBS verklaart dat deze toename merendeels toe te schrijven is aan de groep tussen 55 en 65 jaar (CBS [publicatie "Trends in Nederland 2019"](#)). Ondanks de aantrekkende economie is in deze groep gedurende 2013–2017 een toenemend aantal personen economisch inactief geworden. Eenmaal aan de zijlijn is het voor ouderen lastig weer in het arbeidsproces terug te komen. Een deel is zo onder de kritische inkomensgrens terechtgekomen.

Figuur 1.5: Aandeel minimahuishoudens per leeftijdsgroep

Bron: CBS IIV

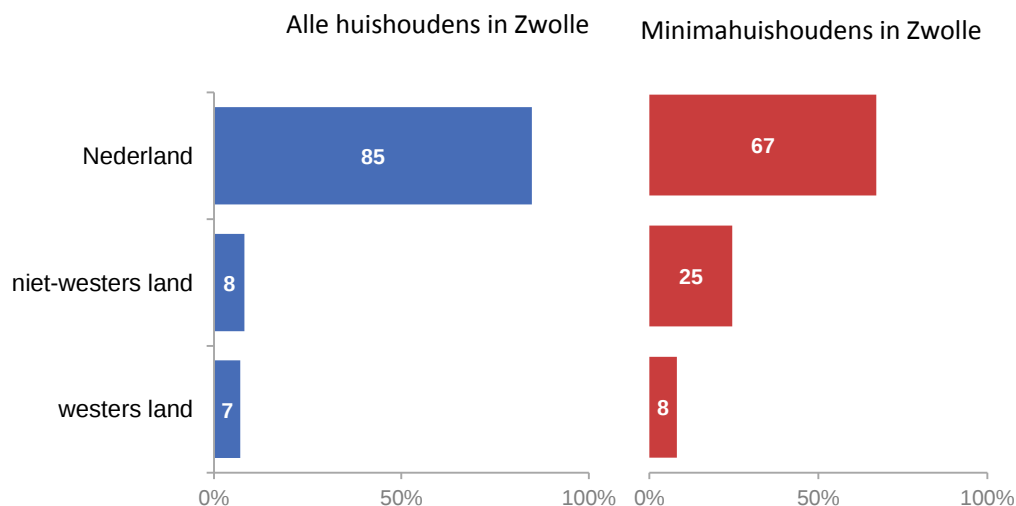
In zowel Zwolle (22%) als in heel Nederland (19%) behoren huishoudens waarvan de hoofdkostwinner jonger is dan 25 relatief vaker tot de minima dan elke andere leeftijdsgroep.

1.5

Minimahuishoudens naar migratieachtergrond

Hieronder schetsen we de verdeling van de minimahuishoudens over de herkomstgroepen van de hoofdkostwinner.

Figuur 1.6: Verhouding tussen herkomstgroepen

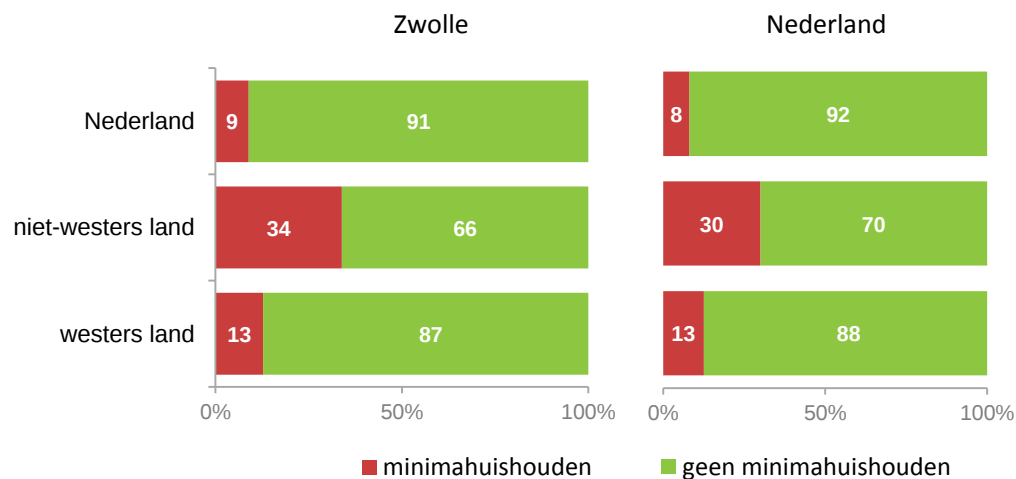

Bron: CBS IIV

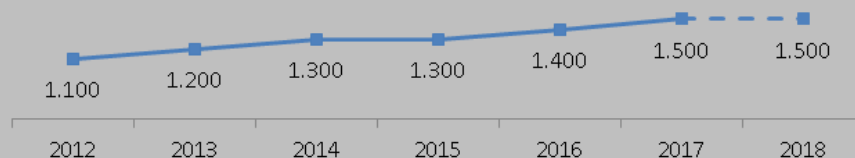
- Bij 67% van de Zwolse minimahuishoudens is de hoofdkostwinner een persoon zonder migratieachtergrond, terwijl bij 85% van alle Zwolse huishoudens de hoofdkostwinner een persoon is zonder migratieachtergrond. Onder de minimahuishoudens zijn personen zonder migratieachtergrond dus ondervertegenwoordigd. Voor huishoudens waarvan de hoofdkostwinner een migratieachtergrond uit een niet-westers land heeft is dit omgekeerd.
- In vergelijking met het voorgaande jaar heeft er een verschuiving plaats gevonden: de groep minima met een hoofdkostwinner zonder migratieachtergrond is met 2% gekrompen en de groep minima met een hoofdkostwinner uit een niet-westers land is met 2% gegroeid.

In Zwolle behoren huishoudens waarvan de hoofdkostwinner een niet-westerse achtergrond heeft relatief vaak tot de minima: 34% van alle Zwolse huishoudens met een hoofdkostwinner met een niet-westerse achtergrond (figuur 2.7). Dit beeld geldt ook voor heel Nederland, dan gaat het om 30% van de huishoudens.

Figuur 1.7: Aandeel minimahuishoudens per herkomstgroep

- In vergelijking met het landelijke beeld behoren er in Zwolle relatief iets meer huishoudens met een niet-westerse hoofdkostwinner tot de minima.
- Het aantal minimahuishoudens met een **niet-westerse hoofdkostwinner** is in de afgelopen zes jaar toegenomen van 1.100 naar 1.500; de groei van deze groep is sterker dan van de huishoudens met Nederlandse of westerse achtergrond.

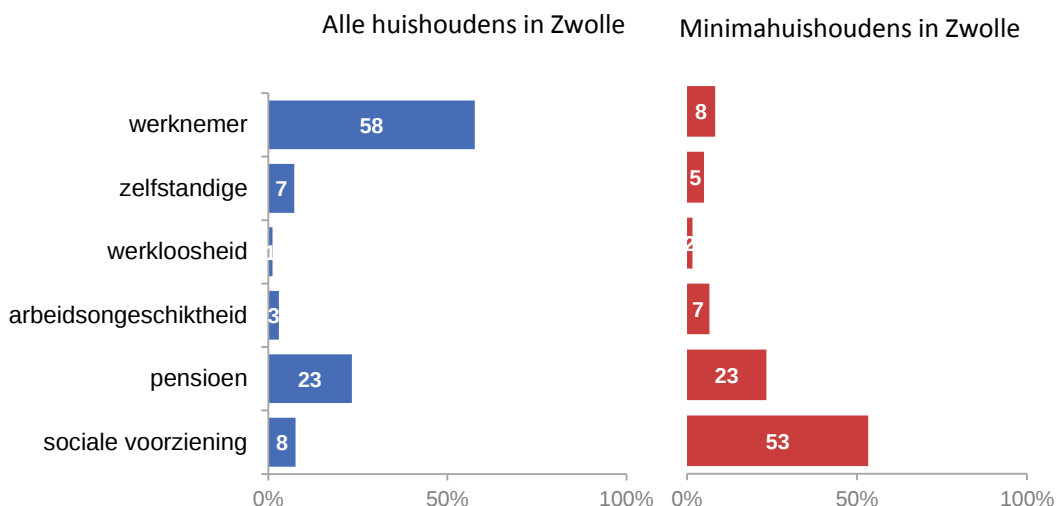
Uit de analyse van CBS blijkt dat bijna 53 procent van de vluchtelinghuishoudens een laag inkomen heeft, ruim 6 keer zo vaak als gemiddeld in Nederland. Bij huishoudens met een hoofdkostwinner van Syrische of Eritrese afkomst is dat zelfs circa 80 procent. Ook Somalische huishoudens liepen veel risico op armoede: het betrof twee derde van de huishoudens met deze herkomst. Huishoudens van Iraanse afkomst lopen van alle vluchtelingen huishoudens met 33 procent het minste risico op armoede. (CBS [publicatie "Welvaart in Nederland 2019"](#))

1.6

Minimahuishoudens naar inkomensbron

In deze paragraaf vergelijken we de minimahuishoudens naar voornaamste bron van inkomen.

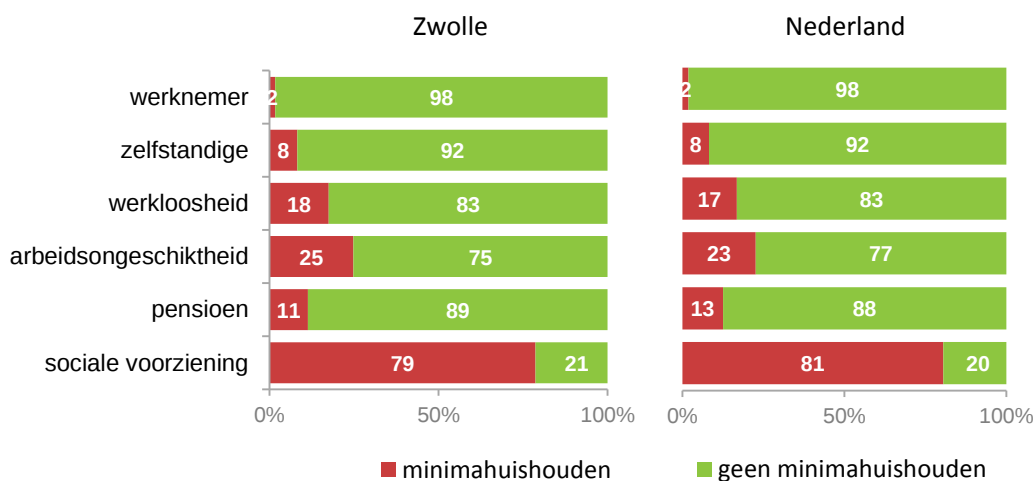
Figuur 1.8: Verhouding tussen inkomensbronnen

Bron: CBS IIV

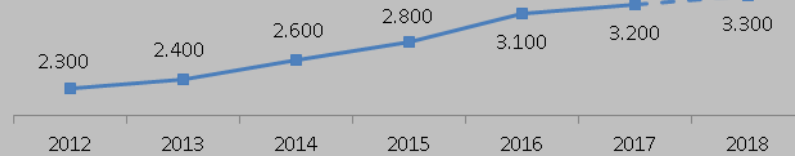
- 53% van de minimahuishoudens heeft **sociale voorziening**² als voornaamste bron van inkomen.
- 13% van de minimahuishoudens heeft een inkomen uit arbeid (in loondienst of als zelfstandige), ten opzichte van 65% van alle huishoudens in Zwolle.

Figuur 1.9: Aandeel minimahuishoudens per inkomensbron

Bron: CBS IIV

- In Zwolle behoort 79% van de huishoudens met inkomen uit sociale voorzieningen tot de minimahuishoudens. Dit cijfer ligt net onder het landelijk gemiddelde.
Dit is de groep minimahuishoudens waar de groei voornamelijk plaats vindt.

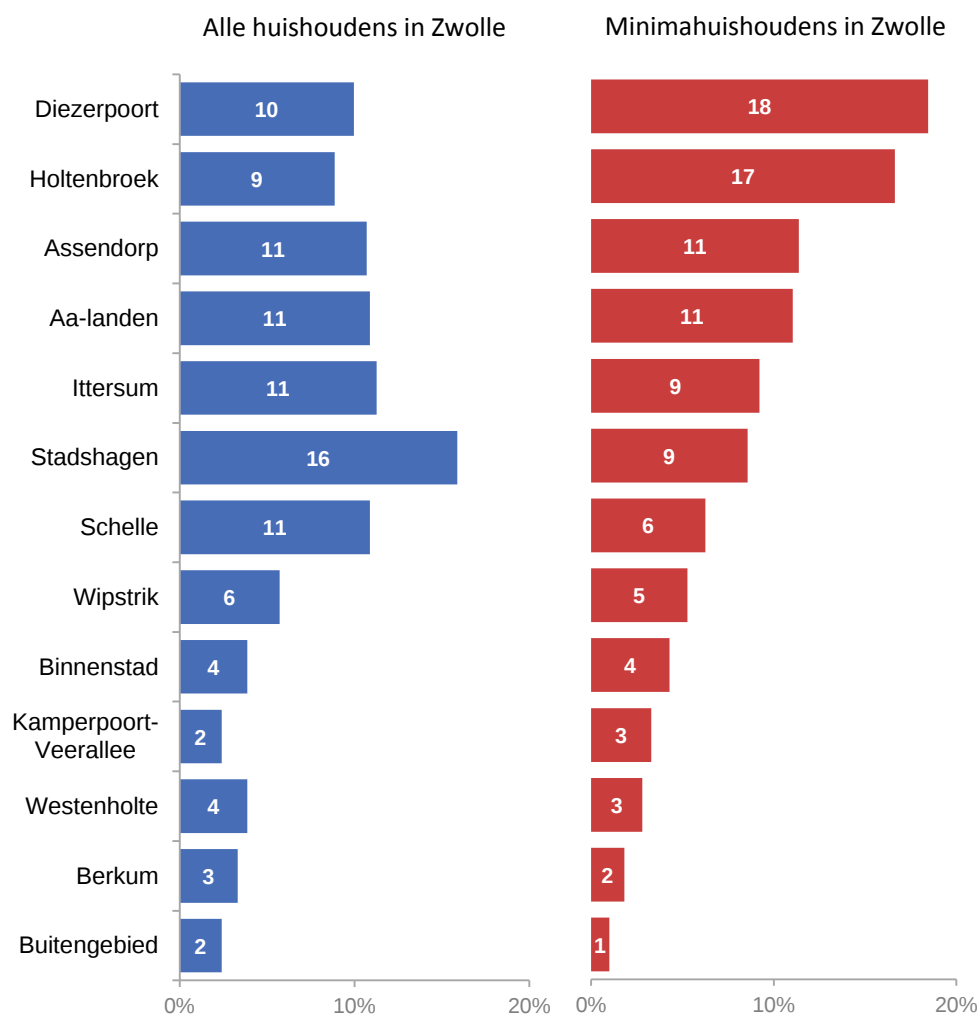
- In Zwolle behoort 25% van de huishoudens met een uitkering wegens ziekte of arbeidsongeschiktheid tot de minimahuishoudens. Dit is nagenoeg onveranderd ten opzichte van voorgaand jaar en ligt iets boven het landelijke cijfer (23%).

1.7

Zwolse minima naar wijk

Waar wonen de minimahuishoudens in Zwolle? In deze paragraaf bekijken we de verschillen per woonwijk.

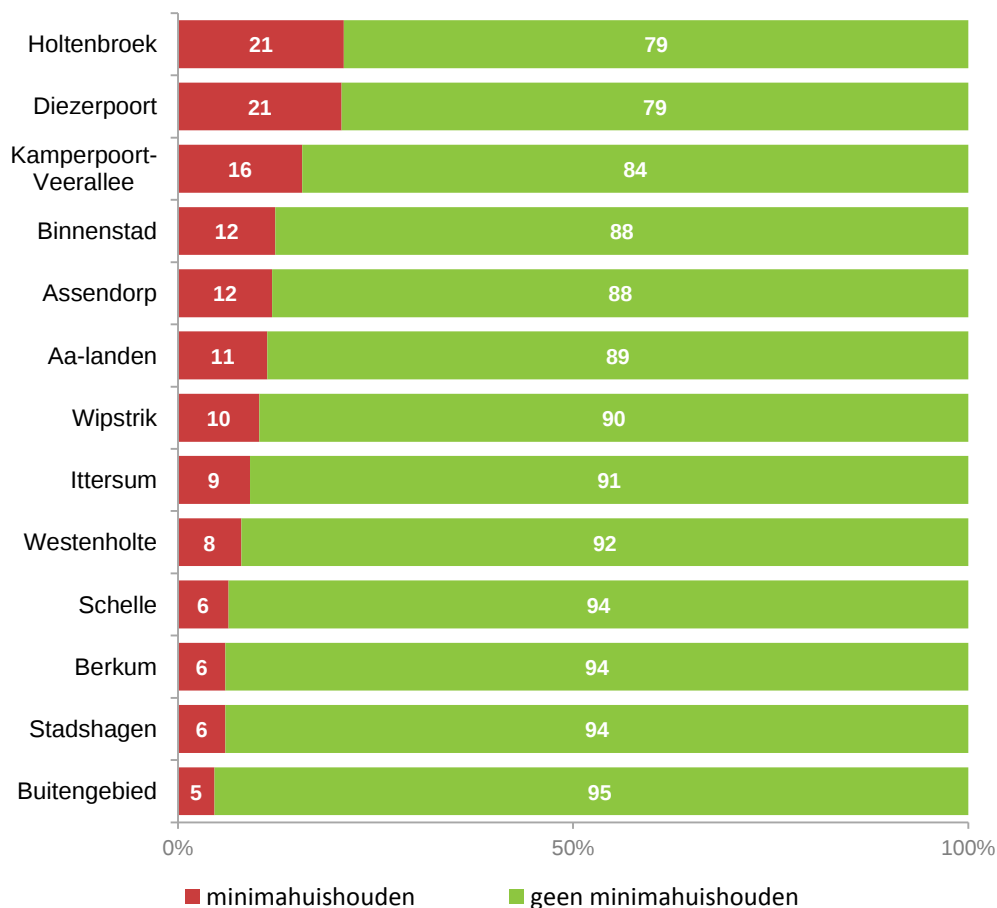
Figuur 1.10: Verhouding tussen wijken

Bron: CBS IIV

Ruim één op de drie minimahuishoudens in Zwolle woont in Diezerpoort of Holtenbroek. Van alle Zwolse huishoudens woont een kleine 20% in deze twee wijken. Er wonen hier dus relatief veel minimahuishoudens. In, bijvoorbeeld, Stadshagen en Schelle wonen relatief weinig minimahuishoudens.

Figuur 1.11: Aandeel minimahuishoudens per wijk

Bron: CBS IIV

In Diezerpoort en in Holtenbroek behoort 21% van de huishoudens tot de minimahuishoudens. Dat is bijna twee maal zo veel als gemiddeld in Zwolle.

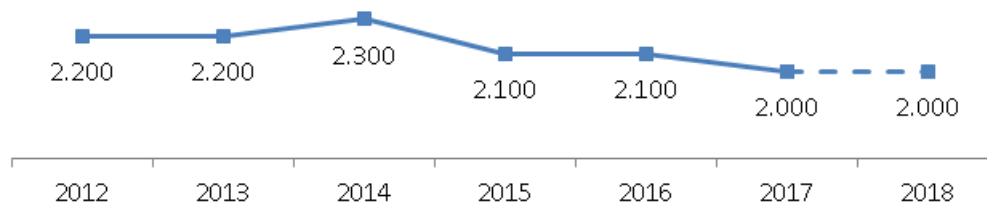
In de wijken Ittersum, Westenholte, Schelle, Berkum, Stadshagen en in het Buitengebied behoort minder dan 10% van de huishoudens tot de minima.

1.8

Kinderen in minimahuishoudens

In Zwolle wonen in totaal 26.500 kinderen², daarvan wonen bijna 2.000 kinderen (peiljaar 2017) in een minimahuishouden. Hiermee is het aantal kinderen in minimahuishoudens iets gedaald. Relatief gezien gaat het om 7,4% van de Zwolse kinderen die in een minimahuishouden wonen. Dit aandeel is lager dan landelijk, Nederland telt 8,5% kinderen in minimahuishoudens.

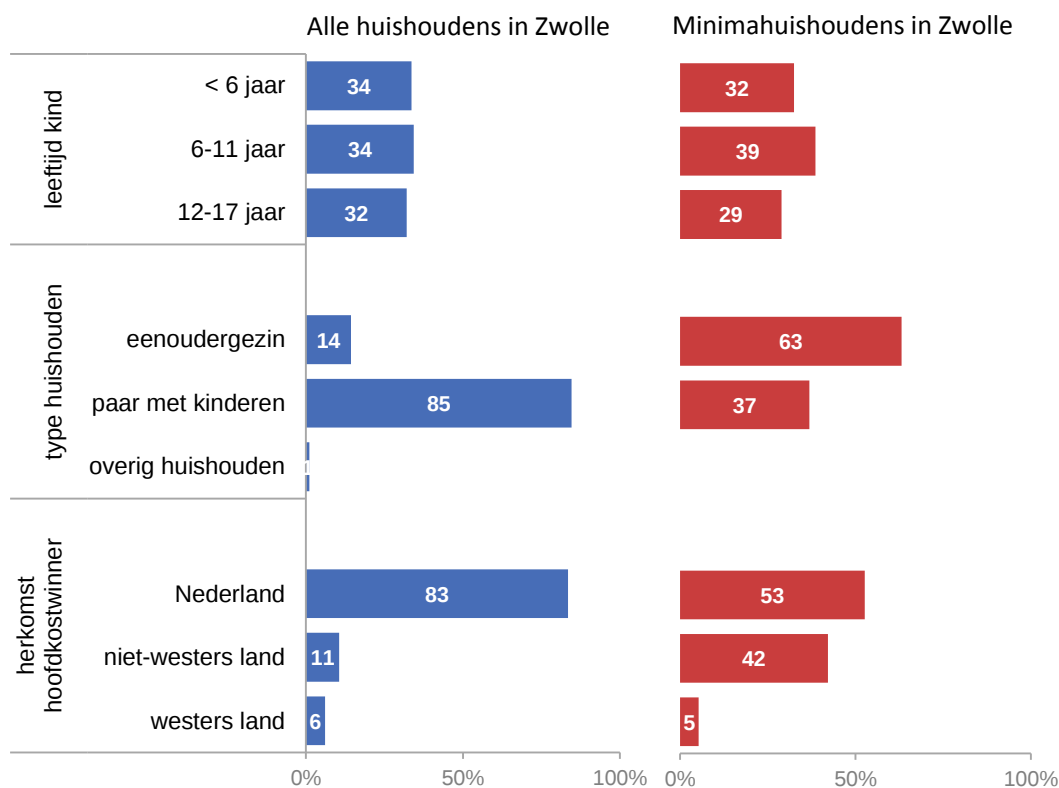
Figuur 1.12. Kinderen in minimahuishoudens in tijd

Bron: CBS IIV

In dit hoofdstuk gaan we verder in op de kenmerken van deze kinderen.

Figuur 1.13: Kinderen in minimahuishoudens naar diverse kenmerken

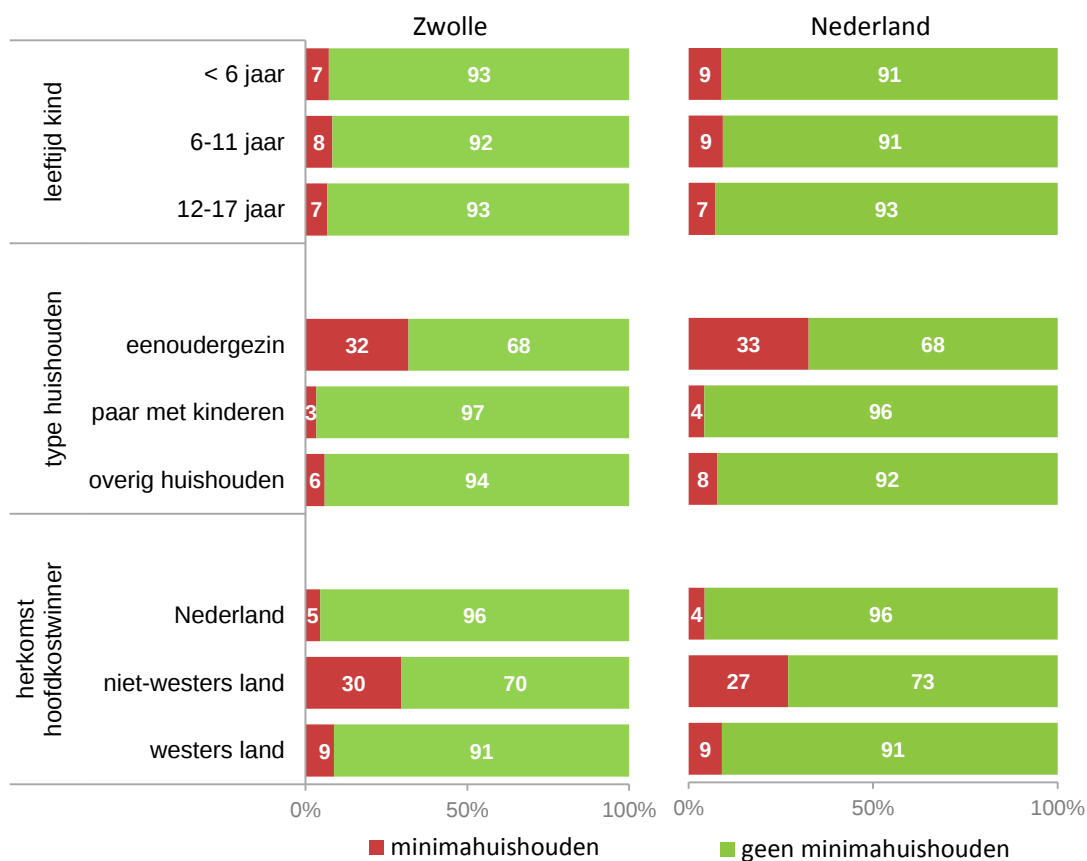
Bron: CBS IIV

2

- Daar waar staat "alle Zwolse kinderen", bedoelen we alle Zwolse kinderen van 0-18 jaar met uitzondering van kinderen die in een instelling of tehuis wonen.
- Als we spreken van "ouder/verzorger" bedoelen we de hoofdkostwinner van het huishouden. Dit kan in enkele gevallen gaan om iemand anders dan een ouder of verzorger.

- 63% van de kinderen in minimahuishoudens woont in een **eenoudergezin**, terwijl van alle kinderen in Zwolle 14% in een eenoudergezin woont. Het aandeel minima is met 2% gedaald t.o.v. het voorgaande jaar.
- Bij 42% van de kinderen in minimahuishoudens komt de ouder/verzorger uit een **niet-westers land**. In heel Zwolle is het aandeel kinderen met een niet-westerse ouder/ verzorger 11%. Het aandeel minima is met 2% gegroeid t.o.v. het voorgaande jaar.

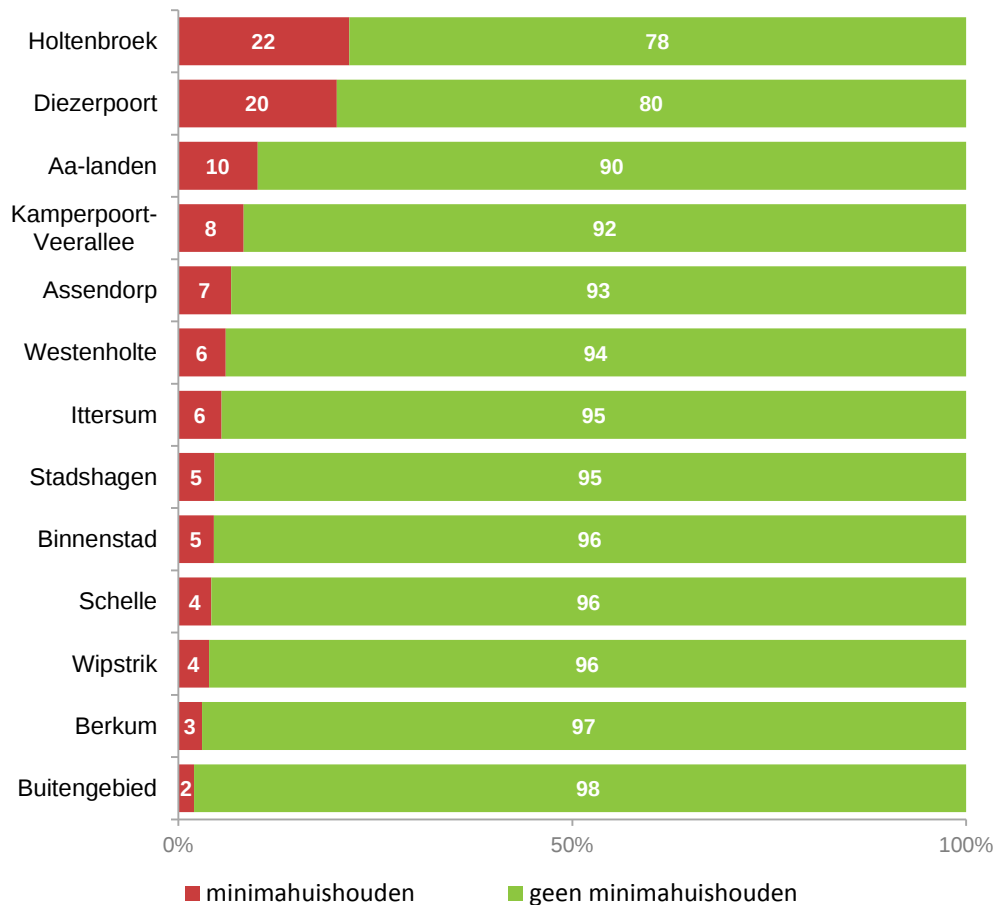
Figuur 1.14: Aandeel kinderen in minimahuishoudens naar diverse kenmerken

Bron: CBS IIV

- 32% van de kinderen uit een **eenoudergezin** woont in een minimahuishouden, dit is vergelijkbaar met landelijk (33%). Dit aandeel is zowel in Zwolle als landelijk iets gedaald t.o.v. het voorgaande jaar.
- 30% van de kinderen met **niet-westerse** ouder(s)/verzorger(s) woont in een minimahuishouden in Zwolle. Dit is iets hoger dan landelijk (27%).

Figuur 1.15: Aandeel kinderen in minimahuishoudens per wijk

Bron: CBS IIV

Het aandeel kinderen dat in minimahuishoudens woont is het hoogst in de wijken Holtenbroek en Diezerpoort: twee op de tien kinderen wonen in een minimahuishouden. Dat is bijna drie keer zo veel als gemiddeld in Zwolle.

2 Langdurige minimahuishoudens

- In Zwolle behoort ongeveer de helft van de minimahuishoudens tot de **langdurige minima**; namelijk **3.000** van de **6.000** minimahuishoudens⁴.
- Van **alle** Zwolse huishoudens behoort **5,9%** tot de langdurige minima. Dit aandeel is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (5,8%).

Volgens het CBS stijgt het aantal huishoudens met een langdurig laag inkomen voortdurend sinds 2011 (CBS [publicatie “Welvaart in Nederland 2019”](#)). De toename komt voornamelijk doordat meer huishoudens langdurig afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering. Veel huishoudens die door toedoen van de economische crisis bijstandsafhankelijk zijn geworden, hebben zich hieraan nog niet weten te onttrekken.

Uit de analyse van CBS (publicatie CBS [“Trends in Nederland 2018”](#)) blijkt dat het aantal mensen dat vijf jaar of langer in de bijstand zit, landelijk weer langzaam stijgt sinds 2014. Een reden hiervoor is de stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd, waardoor personen later uitstromen naar een AOW-uitkering.

Wanneer we in dit hoofdstuk spreken over langdurige minima, hebben we het over huishoudens die 4 jaar of langer een inkomen hebben tot 110% van het sociaal minimum.

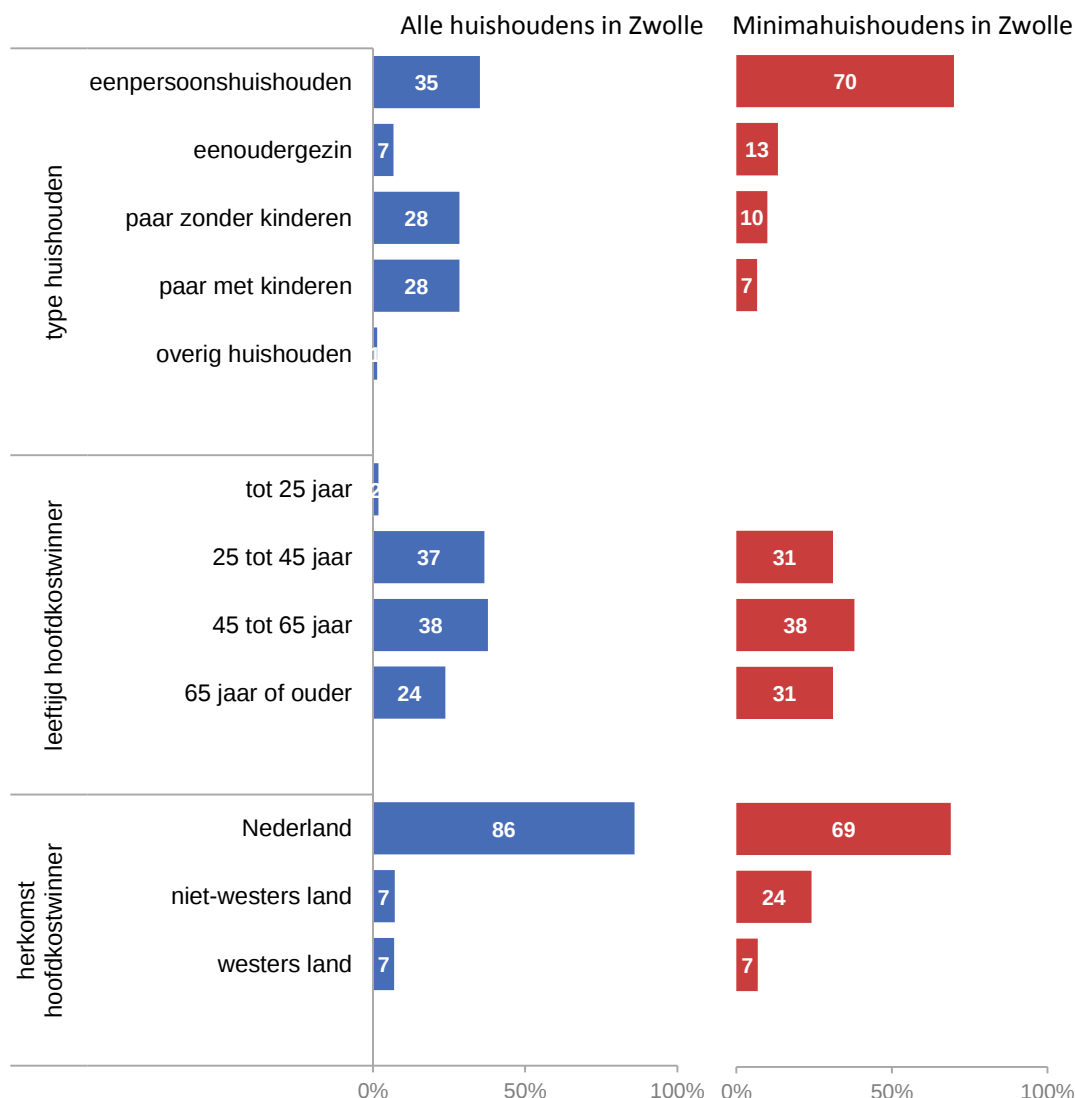
2.1 Langdurige minima in Zwolle uitgesplitst naar kenmerken

In deze paragraaf kijken we naar huishoudenssamenstelling, leeftijd en herkomst van langdurige minimahuishoudens.

- 70% van de **langdurige minimahuishoudens** is een **eenpersoonshuishouden**.
- Bij 31% van de **langdurige minimahuishoudens** is de hoofdkostwinner **65 jaar of ouder**, terwijl deze huishoudens slechts 24% uitmaken van alle huishoudens in Zwolle.
- Bij 24% van de **langdurige minimahuishoudens** komt de hoofdkostwinner uit een **niet-westers** land, terwijl deze huishoudens slechts 7% uitmaken van alle huishoudens in Zwolle.

³ Het aantal minimahuishoudens op gemeente niveau wordt door Stimulansz doorgerekend. Echter wordt dit niet gedaan voor langdurig minima huishoudens. Daarom presenteren we het feitelijk beschikbaar aantal minimahuishoudens en langdurig minimahuishoudens van 2017 in dit hoofdstuk.

Figuur 2.1: Verhouding tussen langdurige minima, diverse kenmerken

Bron: CBS IIV

Langdurige minima naar inkomensbron

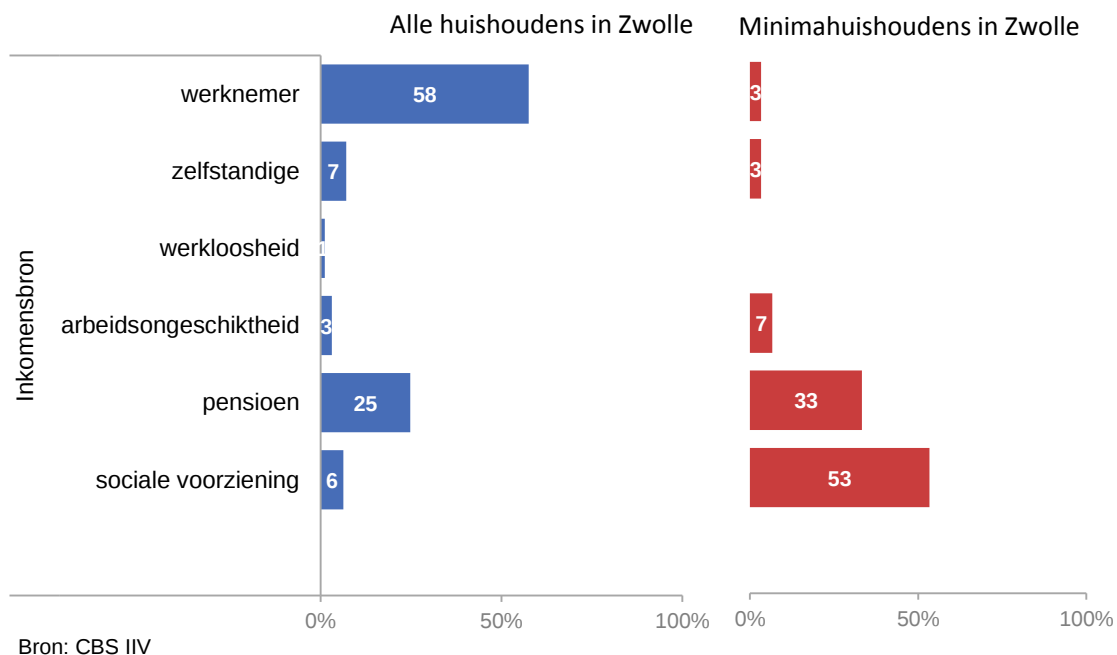
Het inkomen van minimahuishoudens kan bestaan uit inkomsten uit loondienst, onderneming of een uitkering voor, bijvoorbeeld, ziekte, werkloosheid of bijstand.

Het grootste deel van de langdurige minimahuishoudens (86%) heeft inkomen uit **sociale voorzieningen**⁵, of uit een **pensioen**.

⁴ De term "Uitkering sociale voorziening" wordt door het CBS gehanteerd. Uitkeringen die hieronder vallen, zijn: uitkering op grond van Participatiewet, IOAW, IOAZ, BBZ en Wajong.

De huishoudens die tot de minima behoren voorafgaand aan de pensioengerechtigde leeftijd blijven vermoedelijk ook na pensioengerechtigde leeftijd tot de minima behoren omdat er geen ontwikkeling of groei in de inkomsten mogelijk is.

Figuur 2.2: Verhouding tussen langdurige minimahuishoudens per inkomensbron

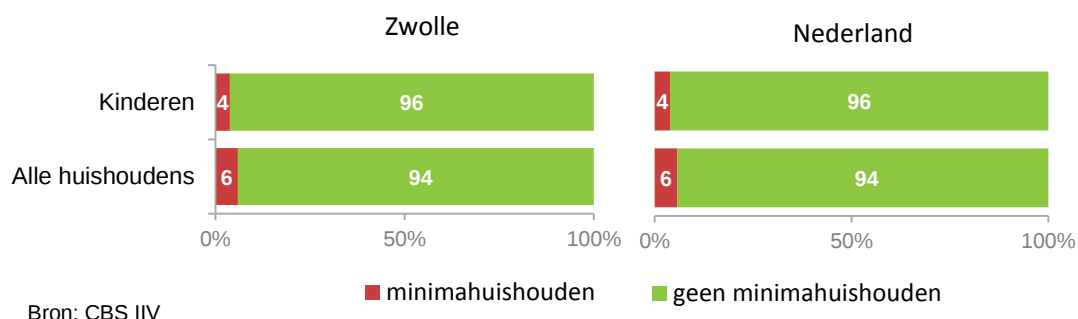

2.2

Kinderen in langdurige minimahuishoudens

In deze paragraaf geven we weer hoeveel kinderen in een huishouden met een langdurig laag inkomen opgroeien. Ook hier beschouwen we weer de groep minimahuishoudens die minimaal 4 jaar leven van een minimuminkomen.

Figuur 2.3: Aandeel langdurige minimahuishoudens

- In Zwolle wonen **1.000 kinderen** in **langdurige minimahuishoudens**.
- Het aandeel kinderen in langdurige minimahuishoudens is sinds voorgaand jaar onveranderd gebleven: 3,8%. Landelijk is dit aandeel iets gedaald en ligt op 3,9%.

3 Gebruik en bereik van minima - regelingen in Zwolle

3.1 Overzicht regelingen

In dit hoofdstuk bespreken we de verschillende Zwolse financiële regelingen om de effecten van armoede tegen te gaan. We bekijken voor elke regeling hoeveel huishoudens of personen er gebruik van maken. Deze gegevens zijn zoveel mogelijk weergegeven voor de periode 2013 – 2019. Dit hoofdstuk biedt voor zover beschikbaar ook informatie over relevante achtergrondkenmerken, zoals leeftijd en herkomst van de gebruikers van deze financiële regelingen.

Regelingen die zijn opgenomen in deze armoedemonitor:

1. Bijstand voor kosten levensonderhoud;
2. Bijzondere bijstand (voor o.a. beschermingsbewind, duurzame gebruiksgoederen en inrichtingskosten);
3. Collectieve zorgverzekering minima (CZM);
4. Individuele inkomenstoeslag (voor langdurig laag inkomen);
5. Tegemoetkoming hoge zorgkosten;
6. Participatiefonds (bestaat vanaf 2017);
7. Regelingen voor kinderen:
 - Scholierenregeling
 - School-, sport- en cultuuractiviteiten en vakanties, waaronder vallen:
 - ✓ Jeugdfonds Sport;
 - ✓ Stichting Meedoen;
 - ✓ Stichting Weekje weg;
 - ✓ Stichting De Ruime Wind
 - Armoede en gezondheid kinderen;
 - Peuterspeelzaal;
 - Zwemvangnet;
8. Noodfonds.

Gemeentelijke regeling die niet is meegenomen in deze monitor

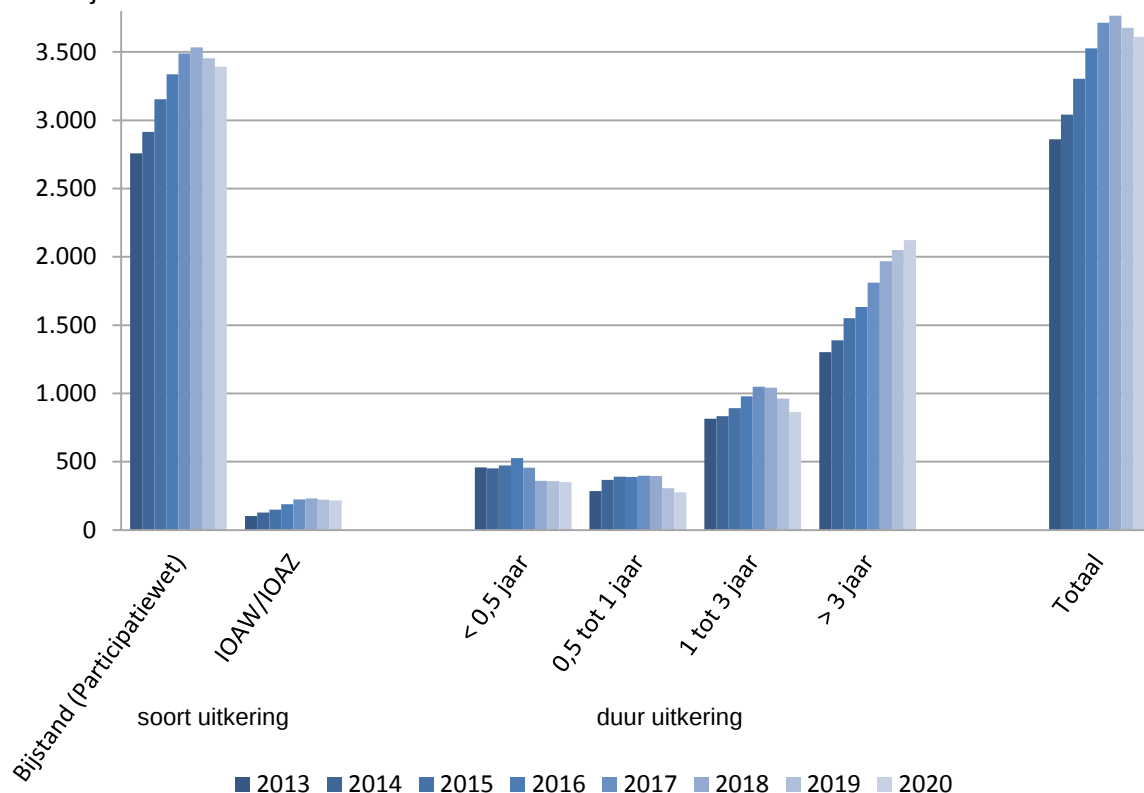
Kwijtschelding belastingen. Het is lastig om een beeld te schetsen van de doelgroep van deze regeling omdat er rekening gehouden moet worden met vermogen en diverse fiscale toeslagen, waar de gemeente geen informatie over beschikt.

3.2 Bijstand

Op grond van de Participatiewet verstrekt de gemeente een bijstandsuitkering aan inwoners voor noodzakelijke kosten zoals huur, elektriciteit en voeding. De ondersteuning is tijdelijk. Iemand die een beroep doet op de gemeente voor een bijstandsuitkering zet zich in om, zo snel en zo veel als mogelijk is, weer zelf voldoende inkomsten te hebben voor kosten levensonderhoud.

Bijstandsvolume, bijstandsontwikkeling en bijstandspopulatie

Figuur 3.1. Aantal bijstandsuitkeringen naar soort en duur, peildatum 1 januari van het jaar

Bron: gemeente Zwolle

- Het aantal bijstandsuitkeringen in Zwolle is vanaf 2013 een aantal jaar blijven groeien: van 2.860 in 2013 naar 3.767 in 2018. Vanaf 2018 is het aantal uitkeringen licht aan het dalen, tot 3.611 in 2020.
- Een lichte daling in het aantal uitkeringen geldt zowel voor de bijstand i.h.k.v. Participatiewet als voor IOAW/IOAZ.
- Het grootste deel van de uitkeringen loopt langer dan 3 jaar en komt op 2.122 uitkeringen (59%) uit in 2020. In 2013 ging het nog om 1.302 uitkeringen (46%) langer dan 3 jaar.

Tabel 3.1. Bijstandspopulatie naar leefvorm en leeftijd op 1 januari 2020

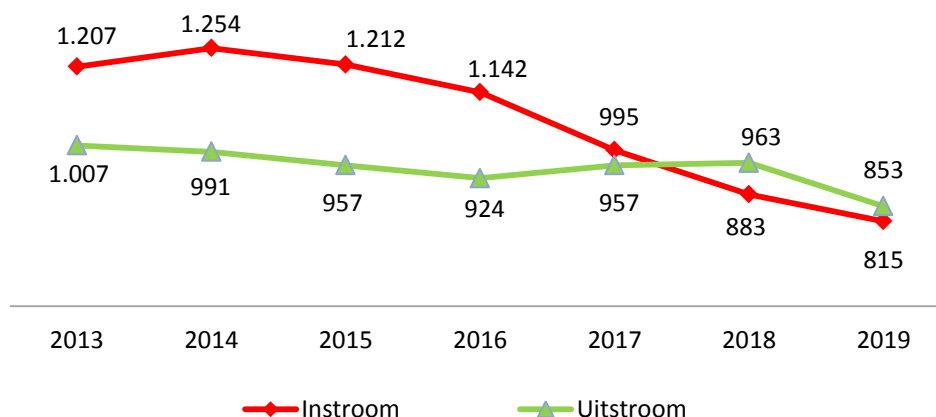
		Aantal	%
Leefvorm	Gehuwd / Samenwonend	480	13%
	Alleenstaanden	2.578	72%
	Alleenstaande ouder	547	15%
leeftijdsgroepen	tot 27 jaar	517	14%
	27 tot 35 jaar	554	15%
	35 tot 45 jaar	676	19%
	45 tot 55 jaar	843	23%
	55 jaar en ouder	1.015	28%
Totaal		3.605	100%

72% van de bijstandsafhankelijke huishoudens zijn alleenstaanden. De grootste groep van bijstandsafhankelijke huishoudens (28%) zijn huishoudens met de hoofdbewoner van 55 jaar en ouder.

Instroom en uitstroom bijstand

Naast het bijstandsvolume is het interessant om te bekijken hoe de instroom en uitstroom van de bijstand zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

Figuur 3.2. Instroom en uitstroom bijstand, 2013-2019

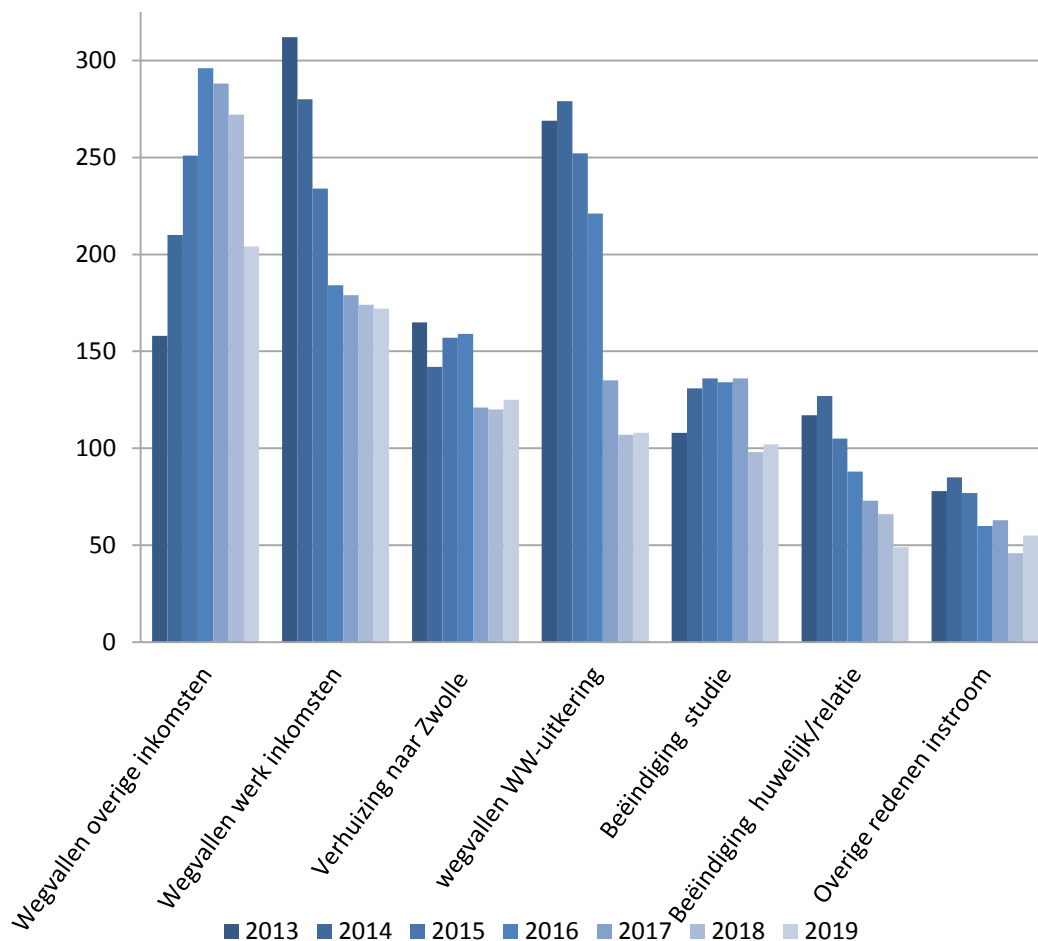

Bron: gemeente Zwolle

- Instroom in bijstand laat vanaf 2014 een dalende trend zien: van 1.254 nieuwe uitkeringen in 2014 naar 815 nieuwe uitkeringen in 2019.
- De uitstroom is afgelopen zes jaar vrij stabiel geweest. In 2019 was de uitstroom lager dan in 2018.
- In 2019 is de uitstroom uit de bijstand iets hoger dan de instroom. Hierdoor zien we dat het bijstandsvolume ultimo 2019 (peildatum 1 januari 2020) wederom is gedaald t.o.v. het voorgaande jaar.

We hebben ook de reden van instroom in en uitstroom uit de bijstand geanalyseerd. De CBS instroom en uitstroom categorieën hebben we samengevoegd tot de relevante categorieën voor Zwolle. Een uitgebreide toelichting op deze categorieën is in bijlage 3 te vinden.

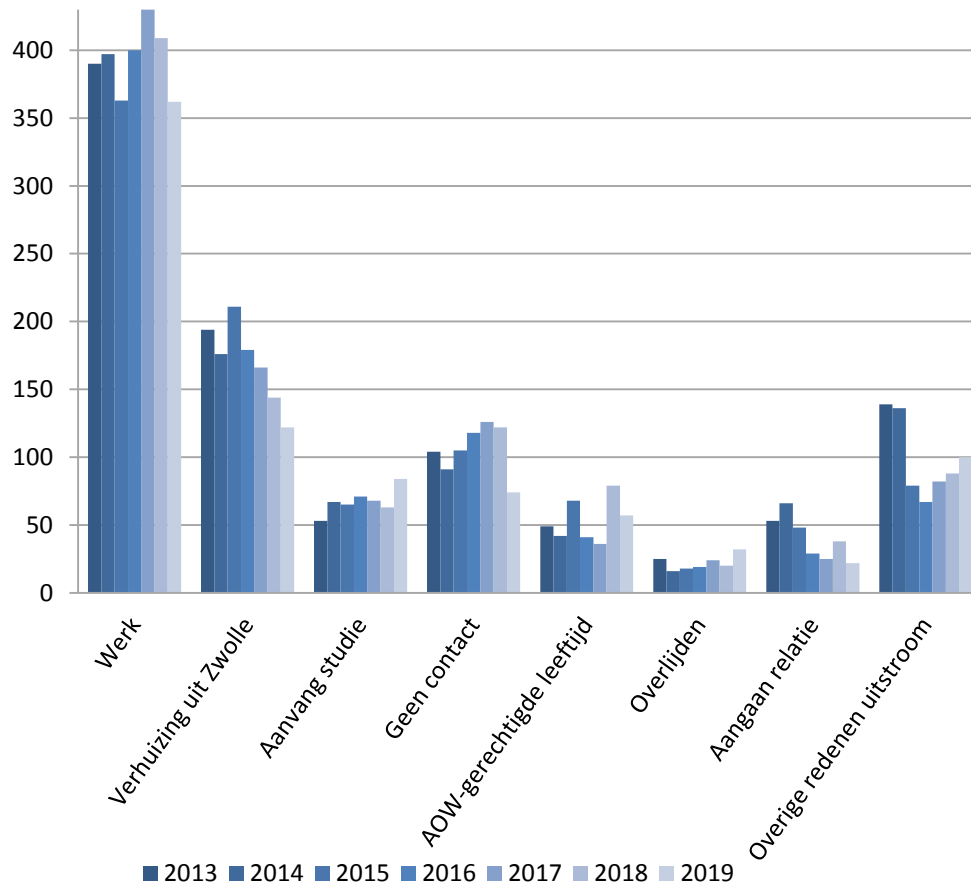
Figuur 3.3. Reden instroom bijstand, 2013-2019

Bron: gemeente Zwolle

- We zien dat reden “wegvallen van werk-inkomsten” en “wegvallen WW-uitkering” de twee grootste categorieën waren bij instroom in bijstand in 2013.
- In 2019 zijn “wegvallen van overige inkomsten” en “wegvallen van werk-inkomsten” de grootste categorieën.
- Opvallend is dat er een significante daling is in de categorie “wegvallen van overige inkomsten” in 2019. Een aantal categorieën van instroom laten na een aantal jaren daling juist een lichte stijging zien in 2019, namelijk “Overige redenen instroom”, “Verhuizing naar Zwolle” en “Beëindiging studie”.

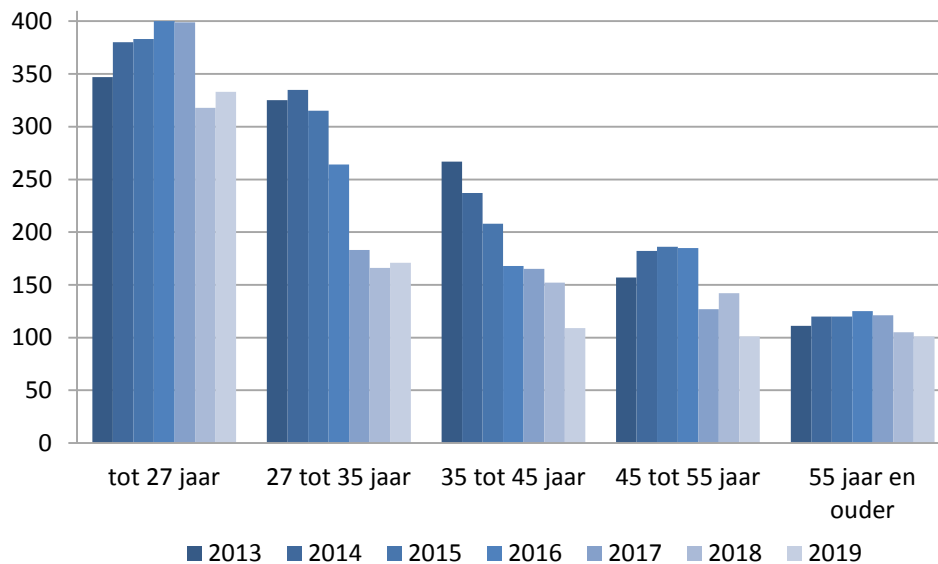
Figuur 3.4. Reden uitstroom bijstand, 2013-2019

Bron: gemeente Zwolle

- “Uitstroom naar werk” is veruit de grootste categorie bij uitstroom uit de bijstand. Deze wordt gevolgd door “verhuizing uit Zwolle”.
- In 2018 stond de categorie “beëindiging van uitkering vanwege niet meer verkrijgen van contact met de uitkeringsgerechtigde” op nummer drie. In 2019 is er een grote daling in deze categorie waar te nemen.
- Categorieën “aanvang studie” en “overige redenen uitstroom” laten een stijging zien in 2019.

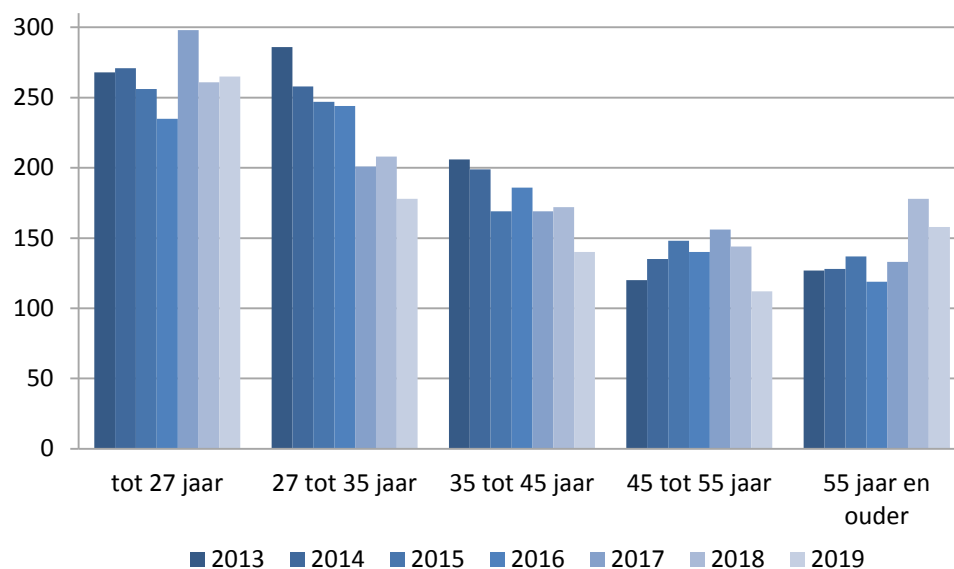
Figuur 3.5. Leeftijd bij instroom bijstand, 2013-2019

Bron: gemeente Zwolle

- Jongeren tot 27 jaar vormen de grootste categorie bij instroom in de bijstand in de afgelopen zeven jaar. Categorie 55 jaar en ouder vormt de kleinste groep bij instroom.
- We zien een lichte stijging in instroom in 2019 bij de categorieën tot 35 jaar.
- In de overige categorieën is er een (lichte) daling waar te nemen.

Figuur 3.6. Leeftijd bij uitstroom bijstand, 2013-2019

Bron: gemeente Zwolle

- Voornaamste uitstroom uit bijstand vindt plaats in de leeftijd tot 35 jaar. In deze leeftijdscategorieën is uitstroom het grootste in de afgelopen zeven jaar.
- In de leeftijdscategorie tot 27 jaar zien we een lichte stijging in uitstroom in 2019. In de categorie 55 jaar en ouder is de uitstroom het hoogst in 2018 en 2019 bezien over de periode van zeven jaar
De overige leeftijdscategorieën laten juist een daling zien in uitstroom

3.3 Bijzondere bijstand

Wie als gevolg van bijzondere onvoorziene omstandigheden gedwongen is om extra noodzakelijke kosten te maken en deze niet zelf kan betalen, kan bijzondere bijstand aanvragen.

Voor deze vorm van ondersteuning is het niet goed mogelijk om de omvang van de doelgroep te bepalen. Het is namelijk niet bekend hoeveel huishoudens met een hoger inkomen vanwege hun uitgavenverplichtingen in aanmerking kunnen komen voor bijzondere bijstand. We geven hier dus alleen het gebruik weer (tabel 3.2).

- In 2019 maakten **2.325 huishoudens** minimaal 1 keer gebruik van de **bijzondere bijstand**.
- Er is een meerjarige stijgende trend van het aantal gebruikers, hoewel de groei vanaf 2016 afvlakt. In 2015 was de groei nog ruim 13%, in 2017 was de groei bijna 9% en in 2019 is de groei nog geen 1,5%.
- De toename vindt plaats vooral bij de huishoudens met beschermingsbewindvoeringskosten.

Tabel 3.2. Bijzondere bijstand

Doel	Een bijdrage te leveren aan de draagkracht van Zwollenaren die bepaalde noodzakelijke kosten vanwege bijzondere omstandigheden niet zelf kunnen opbrengen						
Doelgroep	Alle Zwolse huishoudens						
Aantallen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gebruikers:							
Bewindvoeringskosten	699	880	1.059	1.162	1.314	1.409	1.475
Kosten voorzieningen voor wonen	346	412	431	491	431	433	350
Overige BB	935	802	835	894	942	971	987
Totaal	1.555	1.671	1.895	2.014	2.188	2.293	2.325

In tabel 3.3 staan de kenmerken van de huishoudens die in 2018 bijzondere bijstand ontvingen.

Sinds 2014 is het gebruik van de bijzondere bijstand onder de Zwolse huishoudens gestegen: van 2,5% in 2014 naar **3,3%** in **2018**. In 2019 is dit aandeel onveranderd gebleven.

Ook hier zien we weer dat **eenoudergezinnen** en huishoudens met hoofdbewoner uit **niet-westerse landen** relatief veel gebruik maken van de bijzondere bijstand. Dit is niet verwonderlijk aangezien deze groepen ook relatief sterk vertegenwoordigd zijn binnen de Zwolse minimahuishoudens. Daarnaast zijn de **jongeren tot 25 jaar** een relatief grote gebruiker van bijzondere bijstand, afgelopen vier jaar is dit aandeel gegroeid van 5% in 2015 tot 10% in 2019.

Tabel 3.3. Huishoudens met verschillende soorten Bijzondere bijstand (BB) naar type huishouden, in 2019, peildatum 1-1-2020

	% BVK	% KVV	% BB ov.	% BB tot.	% Zwolle	Aandeel
Samenstelling						
eenpersoonshuishoudens	63	57	49	58	36	5%
paar zonder kinderen	8	8	9	8	28	1%
paar met kinderen	9	9	15	11	26	1%
eenoudergezin	17	23	21	19	7	10%
overig	3	3	6	3	2	5%
Leeftijd hoofdbewoner						
tot 25 jaar	9	18	23	13	4	10%
25 - 45 jaar	47	44	38	44	36	4%
45 - 65 jaar	37	29	34	36	36	3%
65 jaar e.o.	7	10	5	7	24	1%
Migratieachtergrond						
niet-westerse landen	21	44	37	29	9	11%
westerse landen	8	8	7	8	7	3%
geen migratieachtergrond	71	48	56	64	84	3%
Totaal aantal huishoudens						3,3%

*) Afkortingen:

BVK: beschermingsbewindvoeringskosten

KVV: Kosten voorzieningen voor wonen

Ov. : Overige bijzondere bijstand

BB: Bijzondere bijstand

3.4 Collectieve zorgverzekering minima

Op 31 december 2019 hebben in Zwolle **3.543 huishoudens** gebruik gemaakt van de collectieve zorgverzekering minima via de gemeente. Het betreft 4.178 verzekerden.

Sinds eind 2018 biedt de gemeente ondersteuning bij het zoeken van een passende zorgverzekering. De zorgverzekeringswet biedt keuzevrijheid in zorgverzekering. Met inloopspreekuren en vergelijkingssites kunnen inwoners een passende en betaalbare zorgverzekering kiezen. De gemeente biedt ook een collectieve zorgverzekering voor minima. Het pakket omvat een basisverzekering en keuze uit twee aanvullende pakketten.

We zien dat aan het eind van 2019 ruim 3.500 huishoudens gebruik maakten van de collectieve zorgverzekering. Voor hen was dit een passende en betaalbare keuze. De gemeente beschikt niet over gegevens van inwoners die voor een andere verzekering hebben gekozen.

Tabel 3.4. Gebruik Collectieve zorgverzekering minima in Zwolle

Doel	Toegang bieden tot een betaalbare zorgverzekering voor het opvangen van medische kosten							
Doelgroep	Huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum (van 18 jaar tot onbepaald, kinderen tot 18 jaar kunnen worden meeverzekerd) en chronisch zieken met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum							
Aantallen per ultimo jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Doelgroep*	5.600	5.800	5.900	6.000	6.000	6.100**	6.200**	huishoudens
Gebruikers	2.935	3.153	3.619	3.642	3.761	3.546***	3.543	huishoudens
% bereik	52%	54%	61%	61%	63%	58%	57%	

* t/m 2014 bestond de doelgroep uit alleen de huishoudens tot 110% van het sociaal minimum, Na 2015 kunnen ook chronisch zieken met een inkomen tussen 110 en 130% gebruik maken van de collectieve zorgverzekering voor minima. De omvang van deze laatste groep is niet bekend. Om het bereik indicatief te kunnen aangeven, hebben we in de berekening van het bereik vanaf 2015 alleen huishoudens met een inkomen tot maximaal 110% van het sociaal minimum genomen.

** werkelijke aantallen doelgroep huishoudens in 2018 en 2019 zijn nog niet beschikbaar, hier worden aantallen uit de doorrekening van Stimulansz uit 2020 weergegeven

*** 2018 is er geen werkelijk aantal gebruikers van collectieve zorgverzekering minima beschikbaar (peildatum 31-12-2018). Voor de beeldvorming is hier het werkelijk aantal gebruikers op 1-1-2019 weergegeven.

Hieronder zetten we uiteen welk deel van de huishoudens vaak of juist minder vaak een collectieve verzekering heeft afgesloten via de gemeente en welke kenmerken deze huishoudens hebben.

5,9% van alle huishoudens in Zwolle maakt in 2019 gebruik van een collectieve zorgverzekering via de gemeente. Dit aandeel is vanaf 2018 (6,0%) iets lager dan voorgaande jaren; vanaf 2015 was groei in het aandeel huishoudens waar te nemen: van 5,6% in 2015 tot 6,5% in 2017).

Vanaf 2015 kunnen naast uitkeringsgerechtigden ook chronisch zieken met een inkomen tussen 110% en 130% gebruik maken van de collectieve zorgverzekering voor

minima. Omvang van de doelgroep chronisch zieken is onbekend. Hierdoor kunnen we geen exacte totale omvang van de doelgroep zorgverzekering minima aangeven. Wel is de groei van gebruikers van de zorgverzekering in 2015 hierdoor te verklaren. De daling van het aantal collectief verzekerden in 2019 kan verklaard worden door de inzet op een passende verzekering. De overstap naar een nieuwe aanbieder (per 1-1-2019) heeft gezorgd voor veel nieuwe instroom in de collectieve verzekering.

We zien dat in Zwolle **vooral eenoudergezinnen** en huishoudens met een hoofdbewoner uit **niet-westerse landen** relatief veel gebruik maken van de collectieve zorgverzekering. Vooral gebruik in deze groepen is iets lager in vergelijking met voorgaand jaar.

Tabel 3.5. Huishoudens met een Collectieve Zorgverzekering voor Minima (CZM) naar type huishouden, peildatum 1-1-2020

	% CZM	% Zwolle	Aandeel
Samenstelling			
eenpersoonshuishoudens	58	36	9%
paar zonder kinderen	11	28	2%
paar met kinderen	12	26	3%
eenoudergezin	17	7	15%
overig	2	2	5%
Leeftijd hoofdbewoner			
tot 25 jaar	3	4	4%
25 - 45 jaar	26	36	4%
45 - 65 jaar	44	36	7%
65 jaar e.o.	27	24	7%
Migratieachtergrond			
niet-westerse landen	33	9	22%
westerse landen	8	7	6%
geen migratieachtergrond	59	84	4%
Totaal aantal huishoudens			5,9%

Van de Zwolse huishoudens in de bijstand (Participatiewet/IOAW/IOAZ) maakt ruim de helft (51%) in 2020 gebruik van de collectieve zorgverzekering. Andersom geredeneerd, zit ook ruim de helft (51%) van de huishoudens die gebruik maken van de CZM⁵ - in de bijstand. Het percentage van overlap gebruikers blijft zowel voor de CZM als bijstand in de afgelopen vier jaar langzaam stijgen. In 2016 was overlap voor beide regelingen 49%.

Met deze maatregel worden ook veel overige minima (met een ander inkomen dan een bijstandsuitkering) bereikt.

⁵ De aantallen CZM in tabel 4.6 komen niet overeen met het totaal aantal gebruikers van CZM in tabel 4.4. Dit verschil komt doordat we alleen de particuliere huishoudens in tabel 4.6 weergeven; de mensen die in een instelling wonen worden niet als een huishouden hier meegeteld.

Tabel 3.6. Huishoudens met een Collectieve ziektekostenverzekering en/of bijstand op 1-1- 2020

	alleen bijstand	bijstand en czm	alleen czm
huishoudens	1.651	1.696	1.653
als % van bijstand	49%	51%	-
als % van czm	-	51%	49%

3.5

Individuele inkomenstoeslag

De Individuele inkomenstoeslag (IIT, voorheen langdurigheidstoeslag) wordt verstrekt aan huishoudens die drie jaar of langer een inkomen hadden van niet meer dan 110% van het wettelijk sociaal minimum. Het bedrag is bedoeld voor de reserveringen voor aanschaf of vervanging van duurzame gebruiksgoederen, zoals een bankstel, koelkast of wasmachine.

- In 2019 maakten **2.616 huishoudens** gebruik van de **individuele inkomenstoeslag**.
- Het gebruik van de toeslag bleef vanaf 2015 groeien. In 2015 was de stijging t.o.v. het voorgaande jaar het hoogst met meer dan 20%. In 2018 steeg het gebruik met bijna 7,5%. In 2019 zien we een lichte daling.

Tabel 3.7. Individuele inkomenstoeslag

Doel	Financiële tegemoetkoming voor Zwolse huishoudens die langdurig op een minimuminkomen zijn aangewezen.							
Doelgroep	Huishoudens waarvan hoofdaanvrager tussen de 21 en AOW-gerechtigde leeftijd is, met minimaal 3 jaar een inkomen tot 110% van het sociaal minimum*.							
Aantallen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Gebruikers	1.954	1.921	2.321	2.364	2.486	2.670	2.616	huishoudens

* Daarnaast zijn er nog enkele voorwaarden, zoals de hoogte van het vermogen

In tabel 3.8 staan de kenmerken van de huishoudens die in 2018 een individuele inkomenstoeslag ontvingen.

Ook hier zien we dat **vooral eenoudergezinnen** en huishoudens met een hoofdbewoner uit **niet-westerse landen** relatief veel gebruik maken van de individuele inkomenstoeslag.

Van de Zwolse huishoudens ontving **4,4%** in 2019 een **individuele inkomenstoeslag**, dit is iets lager dan in het voorgaande jaar. Dit percentage bleef de afgelopen vier jaar groeien: van 3,5% in 2015 tot 4,5% in 2018; echter is de groei vanaf 2017 afgevlakt.

Tabel 3.8. Huishoudens met Individuele inkomenstoeslag (IIT) naar type huishouden, in 2019, peildatum 1-1-2020

	% IIT	% Zwolle	Aandeel
Samenstelling			
eenpersoonshuishoudens	57	36	7%
paar zonder kinderen	7	28	1%
paar met kinderen	13	26	2%
eenoudergezin	22	7	15%
overig	2	2	4%
Leeftijd hoofdbewoner			
tot 25 jaar	2	4	2%
25 - 45 jaar	38	36	5%
45 - 65 jaar	55	36	7%
65 jaar e.o.	6	24	1%
Migratieachtergrond			
niet-westerse landen	35	9	17%
westerse landen	8	7	5%
geen migratieachtergrond	57	84	3%
Totaal aantal huishoudens			4,4%

3.6 Tegemoetkoming hoge zorgkosten

Een chronische ziekte of lichamelijke beperking brengt vaak extra kosten met zich mee. Het kan gaan om een dieet, hulpmiddelen, aangepaste kleding, vervoer enz. De gemeente Zwolle komt tegemoet aan een aantal van deze meerkosten met een vergoeding van maximaal € 175,- per jaar. De tegemoetkoming voor meerkosten wordt verstrekt aan inwoners die een Wmo-voorziening en/of een voorziening voor langdurige zorg ontvangen en bij wie het inkomen niet hoger is dan 130% van de bijstandsnorm. Ook chronisch zieken die ondanks een hoger inkomen door hoge zorgkosten toch op of onder de Zwolse armoedegrens komen, kunnen via het SWT aanspraak maken op de regeling. Tot 2019 heette de regeling Tegemoetkoming meerkosten chronisch zieken.

Tabel 3.9. Tegemoetkoming hoge zorgkosten

Doel	Een bijdrage te leveren in de meerkosten bij inwoners met chronische ziekte en/of lichamelijke beperking			
Doelgroep	Inwoners die een Wmo-voorziening en/of een voorziening voor langdurige zorg ontvangen en bij wie het inkomen niet hoger is dan 130% van de bijstandsnorm.			
Aantal tegemoetkomingen	2016	2017	2018	2019
aangevraagd	687	587	624	1.065
toegekend*	407	497	495	571

* Aantallen van toegekende aanvragen hebben betrekking op het jaar waarin uitbetaling van de tegemoetkoming plaats heeft gevonden. Hierdoor is er geen direct verband te leggen tussen aangevraagde en toegekende aanvragen. Deze reeks geeft een beeld van het bereik van de doelgroep.

In 2019 is het **aantal gebruikers van de regeling** Tegemoetkoming hoge zorgkosten **toegenomen** t.o.v. het voorgaande jaar. Deze stijging is te verklaren door actieve communicatie over de regeling via de partners in de stad en rechtstreekse aanschrijving van inwoners met een lopende WMO-voorziening. Een deel van de aanvragen is begin 2020 afgehandeld. Dit zal in de monitor van volgend jaar zichtbaar zijn.

3.7 Participatiefonds

Als een inwoner een laag inkomen heeft, lang ziek is of een beperking heeft, is het vaak moeilijk om rond te komen. De huur, boodschappen, zorgkosten en andere vaste lasten moeten worden betaald. Daarna is er meestal weinig geld over voor extra dingen. Bijvoorbeeld om naar het theater te gaan of te sporten.

Om toch te kunnen meedoen aan culturele, maatschappelijke of sportieve activiteiten, bestaat het Participatiefonds. Zwolle heeft hiervoor in 2017 een participatiefonds voor volwassenen open gesteld. Volwassenen (tot de AOW-gerechtigde leeftijd) met een laag inkomen kunnen een tegemoetkoming krijgen in de kosten van lidmaatschap Stadkamer, vervoer, entree sportgelegenheid of lidmaatschap sportvereniging of museumkaart. Tot 1 juli 2019 konden mensen boven de AOW gerechtigde leeftijd ook een beroep doen op deze regeling.

Een volwassene kan voor maximaal twee soorten kosten een bijdrage krijgen. Per kostensoort is de bijdrage € 60,-.

Tabel 3.10. Participatiefonds

Doel	Een bijdrage te leveren in de meerkosten voor maatschappelijke participatie van volwassenen		
Doelgroep	Huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum (van 18 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd) en chronisch zieken met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum		
Aantal gebruikers	2017	2018	2019
aangevraagd	2.046	3.156	3.065
toegekend	1.668	2.846	2.502

In 2019 hebben **2.502 mensen** gebruik gemaakt van de regeling Participatiefonds. Dit aantal is lager dan in 2018. De daling is te verklaren door wijziging van de leeftijdsgrens voor de regeling "tot de AOW gerechtigde leeftijd". Binnen deze leeftijdscategorie zijn minder aanvragen ingediend en dus minder toegekend.

3.8

Regelingen voor kinderen

In Zwolle vinden we dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen zoveel mogelijk mee moeten kunnen doen met hun leeftijdsgenoten. Voor de Zwolse minimahuishoudens met kinderen heeft de gemeente een aantal regelingen die speciaal op deze gezinnen gericht zijn.

Scholierenregeling

Er wordt een tegemoetkoming verstrekt waarmee spullen voor school of een excursie betaald kunnen worden. Vanaf 2017 golden de volgende bedragen: tot € 450 voor een brugklasser en € 375 voor overige scholieren. Vanaf 1 juli 2019 is het bedrag van de scholierenregeling voor brugklassers en overige scholieren gelijk getrokken en vastgesteld op € 450,00 per kind.

De **694 kinderen** die gebruik hebben gemaakt van de scholierenregeling, zijn afkomstig uit **519** afzonderlijke **gezinnen**; er zijn dus broers en zussen bij.

Vanaf 2016 neemt het aantal kinderen dat gebruik maakt van de regeling, iets af. Het aantal gezinnen dat gebruik van de regeling hebben gemaakt is in 2019 weer iets lager dan in 2018; het aantal kinderen is licht gestegen. Dit kan betekenen dat gezinnen met een groter aantal kinderen gebruik maken van de regeling.

Tabel 3.11. Scholierenregeling

Doel	Een bijdrage te leveren aan de draagkracht van de minimagezinnen zodat kinderen op school met de leeftijdsgenoten kunnen meedoen						
Doelgroep	Kinderen uit gezinnen met een inkomen onder 130% van het sociaal minimum en die gaan naar het voortgezet onderwijs of 1e of 2e jaar van het middelbare beroepsonderwijs.						
Aantallen*	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen	555	862	733	691	688	682	694
Huishoudens	434	584	544	520	513	522	519

* vanaf 2019 vindt de telling van aantallen op dezelfde manier plaats als voor de andere regelingen in deze monitor: we geven het aantal kinderen en huishoudens per jaar weer, uitgaande van datum betaling in desbetreffend jaar

School-, sport- en cultuuractiviteiten en vakanties

Alle kinderen moeten zich kunnen ontplooiën, ongeacht de financiële situatie van het gezin waarin ze opgroeien. Kinderen van ouders met een laag inkomen worden gestimuleerd om te participeren in sport-, cultuur- of schoolactiviteiten met leeftijdsgenoten. Ook zijn er beperkt vakantiemogelijkheden, zoals een zeilkamp.

Jeugdfonds Sport

Jeugdfonds Sport Zwolle is bestemd voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 4 tot 18 jaar die om financiële redenen geen lid kunnen worden van een sportvereniging.

Tabel 3.12. Jeugdfonds Sport

Doel	Kinderen in minimagezinnen financieel ondersteunen zodat ze in staat worden gesteld om te kunnen sporten.						
Doelgroep	Kinderen die leven in een huishouden met een laag inkomen. Inkomensgrens is afhankelijk van de leeftijd kinderen: - bij leeftijd kinderen tussen 4* tot en met 11 geldt een inkomensgrens tot 110% van het sociaal minimum; - bij leeftijd kinderen van 12 tot en met 17 geldt een inkomensgrens tot 130%* van het sociaal minimum.						
Aantallen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toegekende aanvragen	324	391	444	452	503	487	465

* In 2019 zijn er onderstaande wijzigingen in de regeling doorgevoerd:

- Leeftijdsgrens is verlaagd van 6 naar 4 jaar.
- Inkomensgrens is verhoogd naar 130% voor kinderen tussen 12 en 18 jaar

In 2019 zijn **465 kinderen** geholpen door het Jeugdfonds Sport in Zwolle.

Het aantal kinderen dat gebruik maakt van dit jeugdfonds is vanaf 2017 aan het dalen.

Stichting Meedoen

Ieder kind moet kunnen meedoen aan werkweken, excursies, muzikale vorming of een club en zich zo kunnen ontwikkelen. Via financiële hulp bevordert de stichting dat ook kinderen in huishoudens die moeten rondkomen met een inkomen op of onder het sociaal minimum kunnen deelnemen. Het gaat, bijvoorbeeld, om schoolactiviteiten, dans, muziek of scouting.

Tabel 3.13. Stichting Meedoen

Doel	Kinderen in minimagezinnen wel aan samenleving laten deelnemen.						
Doelgroep	Kinderen die leven in een huishouden met een laag inkomen. Inkomensgrens is afhankelijk van de leeftijd kinderen: - bij leeftijd kinderen van 4 tot en met 11 geldt een inkomensgrens tot 110% van de bijstandsnorm; - bij leeftijd kinderen van 12 tot en met 17 geldt een inkomensgrens tot 130%* van de bijstandsnorm.						
Activiteitenbijdrage							
<u>Aantallen</u>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toegekende aanvragen	436	344	563	591	569	558	635
Kinderen	-	694	662	713	673	-	706
Kunst en cultuur							
<u>Aantallen</u>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toegekende aanvragen	-	107	138	-	-	-	166
Kinderen	-	-	226	233	231	240	185

* In 2018 zijn er onderstaande wijzigingen in de regeling doorgevoerd:

- Leeftijdsgrens is verlaagd van 6 naar 4 jaar.
- Inkomensgrens is verhoogd naar 130% voor kinderen tussen 12 en 18 jaar

- In 2019 zijn **635 aanvragen** voor **activiteitenbijdragen** toegekend door de Stichting Meedoen. Hiermee stijgt het aantal toegekende aanvragen na een daling vanaf 2016. Met de activiteitenbijdrage zijn er Zwolse huishoudens met **706 kinderen** ondersteund.
- Het **aantal toegekende aanvragen** voor **kunst en cultuur activiteiten** in 2019 was **166**. Hiermee zijn in Zwolle huishoudens met **185 kinderen** financieel ondersteund; dit aantal is lager dan in 2018 (240 kinderen).

Vakanties

Hierbij gaat het om ondersteuning aan de groepsactiviteiten tijdens de vakanties en deelname aan kampen. Twee verschillende stichtingen bieden deze vakanties aan.

Tabel 3.14. Stichting Weekje Weg en Stichting De Ruime Wind

Stichting Weekje Weg							
<u>Deelnemers*</u>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
gezinnen	40	45	40	40	39	39	40
personen	36	37	38	33	33	33	33

Stichting De Ruime Wind							
<u>Deelnemers</u>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
kinderen van 12-18 jaar	38	38	40	36	39	30	27

* Bij de Stichting Weekje weg kunnen zowel gezinnen als individuele personen/ kinderen ondersteuning ontvangen.

- **Stichting Weekje Weg** biedt de gezinnen een bijdrage voor een vakantie. In 2019 zijn er **40 gezinnen** en **33 alleenstaanden** met een bijdrage van de stichting op vakantie geweest. Dit aantal is hetzelfde als voorgaande jaren.
- In 2019 maakte **Stichting De Ruime Wind** zeilkampen mogelijk voor **27 Zwolse kinderen**. Het aantal Zwolse kinderen dat gebruik maakt van deze regeling is vanaf 2017 aan het dalen.

Armoede en gezondheid kinderen

De jeugdgezondheidswerkers van de GGD gaan tijdens regulier onderzoek bij kinderen (consultatiebureau en school-medisch onderzoek) na of er sprake is van armoede-gerelateerde gezondheidsproblematiek. Als zij bij controles stuiten op situaties waarbij het welbevinden of de gezondheid van kinderen (t/m 12 jaar) in het gedrang is, kunnen ze een voorziening verstrekken. Voorbeelden van zulke voorzieningen zijn een matras of een paar goede schoenen. Dit is geen voorziening waarop een beroep kan worden gedaan.

Omdat het specifiek om gezondheid gaat, is niet precies te bepalen wat de omvang van de doelgroep van deze regeling is.

In 2019 werden **96 kinderen uit minimagezinnen** financieel ondersteund omdat de gezondheid van kinderen in het gedrang was. Het aantal toegekende aanvragen is vanaf 2016 aan het dalen.

Tabel 3.15. Armoede en gezondheid kinderen

Doel	Minimagezinnen in noodsituaties ondersteunen waarbij welbevinden of gezondheid van kinderen (tot 12 jaar) in gedrang is.						
<u>Aantallen</u>	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ingediende aanvragen	184	135	161	160	168	176	114
Toegekende aanvragen	150	118	150	145	-	145	96
Aantal kinderen < 12 jaar in gezinnen met toegekende aanvragen	-	-	150	216	180	145	96

Peuterspeelzaal

Peuterspeelzaalbezoek draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen tussen 2,5 en 4 jaar. Kinderen waarvan de ouders minder dan 110% van het sociaal minimum verdienen kunnen gratis naar een peuterspeelzaal van Doornij.

Tabel 3.16. Aantal kinderen uit minimagezinnen die gebruik maken van een 'gratis' plek in een peuterspeelzaal, peildatum 1 februari. Geen data over 2019 beschikbaar.

Doel	Een bijdrage leveren aan de minimagezinnen zodat kinderen naar een peuterspeelzaal kunnen.					
Doelgroep	Kinderen uit gezinnen met een inkomen onder 110% van het sociaal minimum.					
<u>Aantallen</u>	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kinderen	132	173	197	194	167	190

In 2018 maakten **190 kinderen** gebruik van een 'gratis' plek op een peuterspeelzaal van Doornij.

Zwemvangnet

Het is belangrijk dat kinderen een zwemdiploma kunnen behalen. De gemeenteraad vindt dat een verantwoordelijkheid van de ouders. Mocht een kind op 7 jarige leeftijd nog niet zwemvaardig zijn, dan wordt de mogelijkheid geboden om zwemdiploma A en B te behalen als het inkomen van hun ouders niet hoger is dan 110% van de bijstandsnorm. Alle zwemlessen worden dan vergoed voor kinderen tussen 7 en 12 jaar.

Tabel 3.17. Zwemvangnet

Doel	Een bijdrage te leveren aan de draagkracht van Zwollenaren die de zwemlessen voor hun kinderen voor het behalen van AB-diploma zelf niet kunnen betalen.
Doelgroep	Kinderen die leven in een huishouden met een laag inkomen. Inkomensgrens is afhankelijk van de leeftijd kinderen: - bij leeftijd kinderen van 5 tot en met 12 geldt een inkomensgrens tot 110% van de bijstandsnorm; - bij leeftijd kinderen van 13 tot en met 17 geldt een inkomensgrens tot 130%* van de bijstandsnorm.

Aantallen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kinderen	93	104	132	124	153	218	274
Huishoudens	81	94	124	99	129	163	198

* Er zijn onderstaande wijzigingen in de regeling doorgevoerd:

- Leeftijdsgrens is per 1 januari 2018 verlaagd naar 6 jaar en per 1 januari 2019 - naar 5 jaar.
- Inkomensgrens is per 1 januari 2018 verhoogd naar 130% voor kinderen tussen 13 en 18 jaar.

In 2019 maakten **274 kinderen** uit **198 huishoudens** gebruik van de zwemvangnetregeling.

Het aantal gezinnen en kinderen dat gebruik maakt van het Zwemvangnet is aan het groeien vanaf 2016.

3.9

Noodfonds

Dit fonds verleent, waar mogelijk, hulp aan inwoners van Zwolle (en regiogemeenten), die door omstandigheden in een noodsituatie zijn geraakt en die geen beroep (meer) kunnen doen op wettelijke voorzieningen. In principe geldt bij het Noodfonds geen inkomensgrens, maar feitelijk is er bijna altijd sprake van een inkomen op of rond het sociaal minimum.

Tabel 3.18. Noodfonds

Doel	Hulpverlening in acute noodsituaties, waarin niet de formele weg bewandeld kan worden.						
Doelgroep	In principe alle inwoners van Zwolle met een acute financiële nood. De inschatting is dat 90% van de aanvragers een inkomen heeft rond het sociaal minimum.						
Aantallen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ingediende aanvragen	150	181	234	283	333	332	272
Toegekende aanvragen	118	164	179	235	276	279	204
% toegekend	79%	91%	76%	83%	83%	84%	75%
Bedrag	€ 24.740	€ 39.607	€ 39.473	€ 64.269	€ 84.168	€ 86.118	€ 57.147

In 2019 zijn er **204 aanvragen** van het Noodfonds toegekend aan gezinnen in Zwolle.

In 2019 zijn er in Zwolle 272 aanvragen ingediend, waarvan er 204 zijn toegekend. Zowel het aantal ingediende als toegekende aanvragen is lager dan in 2018. Het aantal aanvragen liet eerder een stijgende trend zien vanaf 2013. Het aandeel van toegekende aanvragen blijft tussen 2016 en 2018 op hetzelfde niveau; in 2019 is dit aandeel gedaald.

Deel II. Beeld over schuldenproblematiek in Zwolle

4 Wanneer wordt een schuld een probleem?

4.1 Schuldenproblematiek en Zwols beleid

Veel mensen hebben in hun leven te maken met schulden. Denk, bijvoorbeeld, aan een hypotheek of een studielening. We kunnen stellen dat 'bijna iedereen schulden heeft'. Maar lang niet alle schulden zijn een probleem of een bedreiging. De NVVK⁶ noemt schulden problematisch als mensen niet in staat zijn om door te gaan met het betalen van hun schulden, of wanneer zij zijn opgehouden met betalen. In Zwolle hanteren we ook deze definitie van problematische schulden.

Ongeveer een vijfde van de Nederlandse huishoudens heeft te maken met (ernstige) betalingsproblemen. Uit onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid⁷ blijkt dat 20% van de particuliere huishoudens te maken heeft met problematische schulden of grote kans heeft deze te krijgen. Slechts 2,5% van de huishoudens ontvangt professionele hulp.

Sinds de economische crisis in 2009, neemt het aantal mensen met schulden in Nederland nog steeds toe. Het hebben van langdurige schulden heeft grote gevolgen⁸: mensen met schulden voelen zich vaker sociaal geïsoleerd, hebben een slechtere fysieke en psychische gezondheid en ervaren vaker spanningen in relaties dan mensen die geen schulden hebben. Maar ook voor de maatschappij zijn de kosten hoog door verzuim- en ziektekosten, hulpverlening en uitkeringen en huisuitzettingen. Schulden komen voor in alle lagen van de bevolking en worden veelal veroorzaakt door terugval in inkomen, gebrekkig financieel beheer of een te hoge levensstandaard. Ook kunnen life events als scheidingen, werkloos of arbeidsongeschikt raken, leiden tot financiële problemen. Het is belangrijk dat mensen met schulden vroegtijdig hulp aangeboden krijgen.

Het beeld van de schuldenproblematiek in Zwolle lijkt op het landelijke beeld dat hierboven geschetst is. Het Zwolse bestuur vindt problematische schulden niet acceptabel. Het beleid van de gemeente is daarom allereerst gericht op schuldpreventie en vroegsignalering. De financiële zelfredzaamheid van inwoners is hierbij een belangrijk thema. Wanneer inwoners hun problemen niet zelf kunnen oplossen spreken we van problematische schulden. De gemeente biedt dan ondersteuning aan in de vorm van schuldhelpverlening. Sinds 2012 vindt de dienstverlening plaats op basis van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs).

In Zwolle doet de afdeling Schulddienstverlening dit binnen de kaders van het beleidsplan 2017-2021.

In 2019 telt Zwolle 1.560 inwoners met problematische schulden. De professionals constateren dat het aantal mensen met problematische schulden blijft toenemen en de aard van de schulden verandert. In de hierna volgende hoofdstukken schetsen we een actueel inzicht in de schuldenproblematiek in Zwolle.

⁶ NVVK/ <https://www.nvvk.nl/minnelijke-schuldhelpverlening>

⁷ Huishoudens in de rode cijfers 2015/ onderzoek Panteia

⁸ Nibud 2014

4.2

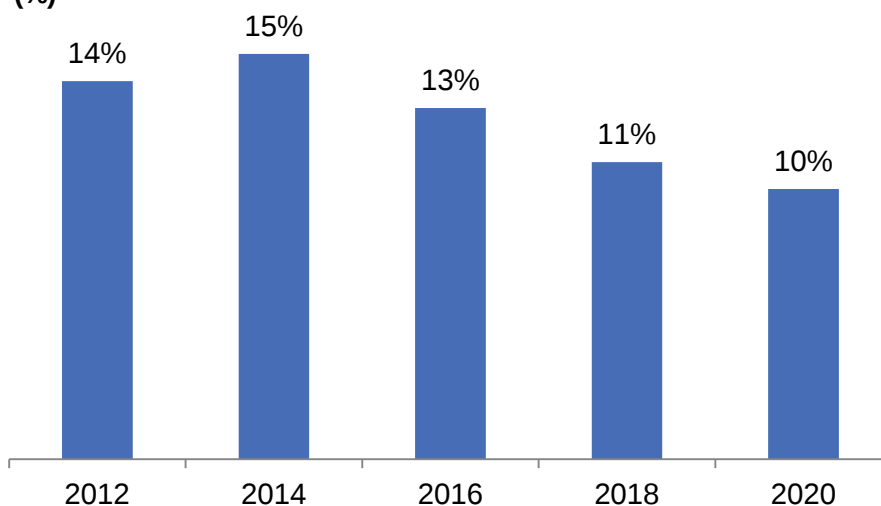
Risico op schulden

Schulden ontstaan zelden als gevolg van één oorzaak. De oorzaak is vaak een combinatie van omgevingsfactoren, bewust en onbewust gedrag, onverwachte gebeurtenissen (life-events) en in de persoon gelegen factoren. In deze paragraaf presenteren we enkele factoren die gerelateerd kunnen worden aan het ontstaan van schulden.

Moeilijk rondkomen met inkomen

In de tweejaarlijkse meting van het Buurt-voor-Buurt Onderzoek vragen we aan de inwoners van Zwolle in hoeverre ze rond kunnen komen van het inkomen van hun huishouden. Figuur 4.1 laat zien welk deel van de inwoners aangeeft dat ze *niet* of (*zeer*) *moeilijk* rond kunnen komen.

Figuur 4.1. Zwollenaren die moeilijk rondkomen met inkomen (%)

Bron: Buurt-voor-Buurt Onderzoek, gemeente Zwolle

Het percentage van Zwollenaren die aangeven moeilijk rond te komen met inkomen, is vanaf 2014 aan het dalen en is 10% in 2020.

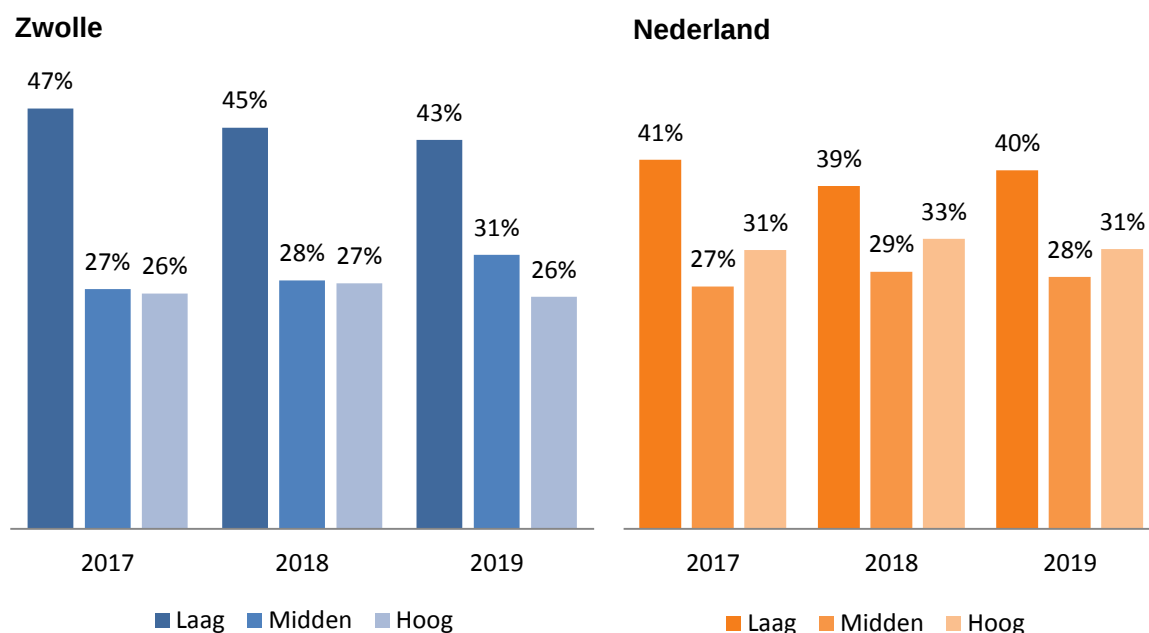
Betaalgedrag en risicoprofiel

Geldfit voert 4 keer per jaar een analyse uit op de database van een bedrijf dat betalingsafhandeling doet voor zo'n 45 andere bedrijven. De klanten van dit bedrijf worden naar aanleiding van hun betaalgedrag ingedeeld in 10 risico-categorieën. Klanten met vorderingen die gemiddeld 3 of meer maanden open staan, vallen in risiconiveau 10. Klanten die vorderingen hebben die gemiddeld 2-3 maanden open staan, vallen in risiconiveau 9, enz. Daarna worden alle huishoudens in Zwolle in de risiconiveaus ingedeeld met behulp van profilering op basis van socio-demografische en lifestyle kenmerken. In de praktijk blijkt dat de geformuleerde risiconiveaus een uitstekende indicator zijn van de schulden positie van de inwoners.

In figuur 4.2 presenteren we de verhouding tussen de risiconiveaus in Zwolle en in Nederland. Groepen met 'slechter' betaalgedrag zitten in *hoog* risiconiveau (niveaus 8

t/m 10; curatief behandelen). In *midden* risiconiveau vallen mensen met gemiddeld betaalgedrag (niveaus 5 t/m 7; preventief behandelen). Mensen met goed betaalgedrag vallen onder laag risiconiveau (niveaus 1 t/m 4).

Figuur 4.2. Verhouding tussen risiconiveaus van betaalgedrag

Bron: Geldfit.nl

Het aandeel mensen met een hoog risiconiveau is de afgelopen 3 jaar in Zwolle bijna onveranderd gebleven. De groep met een laag risiconiveau is licht aan het krimpen en het midden risiconiveau is aan het stijgen. In vergelijking met Nederland is het aandeel mensen met hoog risiconiveau in Zwolle iets lager dan in Nederland: respectievelijk 26% versus 31% in 2019.

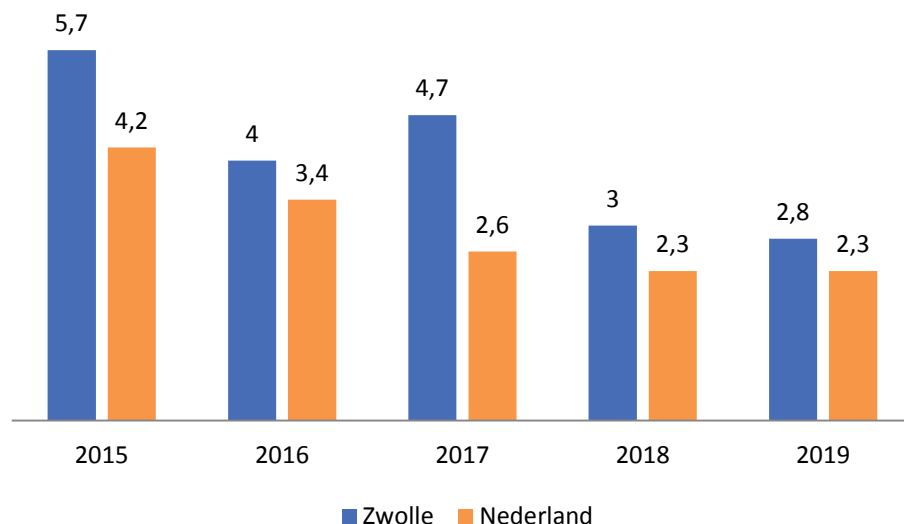
Faillissementen van bedrijven

In figuur 4.3 worden het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen getoond per 1.000 vestigingen⁹.

We zien een daling in het aantal faillissementen van bedrijven en instellingen in zowel Zwolle als in Nederland tussen 2015 en 2019. Het aantal faillissementen was in Zwolle iets hoger dan in Nederland in 2019.

⁹ CBS definieert een vestiging als elke afzonderlijke gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor uitoefening van activiteiten. Ieder bedrijf bestaat uit tenminste één vestiging. Meerdere locaties van een bedrijf binnen één postcodegebied worden als één vestiging beschouwd.

Figuur 4.3. Aantal faillissementen van bedrijven en instellingen, inclusief eenmanszaken per 1.000 vestigingen

Vanwege de economische krimp in de eerste helft van 2020 als gevolg van de COVID-19 pandemie, is het de verwachting dat het aantal faillissementen in 2020 zal stijgen. Hierdoor zal naar verwachting vaker een beroep gedaan worden op de schulddienstverlening door ondernemers.

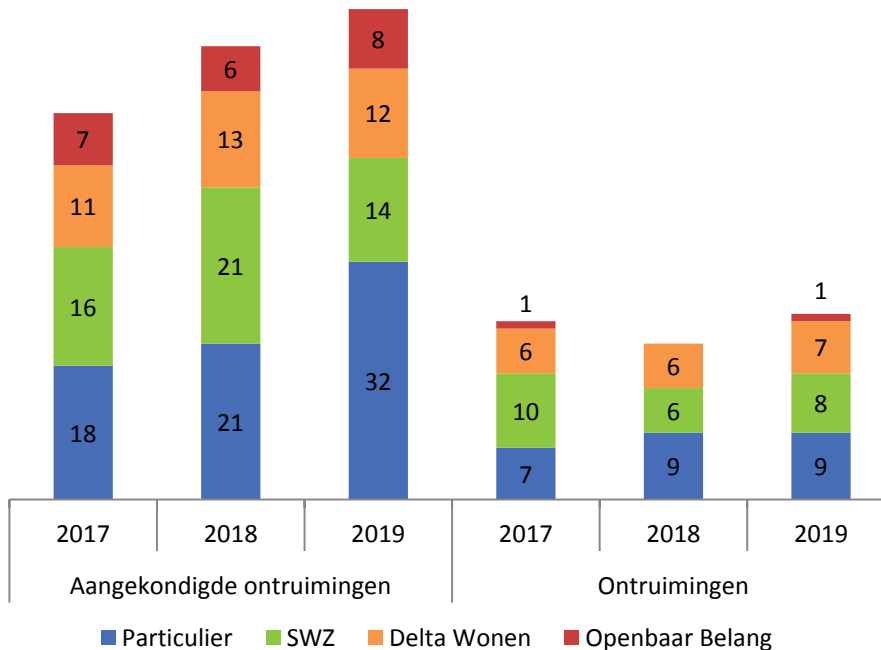
Uithuiszettingen

Een verhuurder van een woning kan een huurder uit huis zetten indien er sprake is van (langdurige) achterstallige betalingen of overlast door de huurder. In 95% van de gevallen is *achterstallige betaling* de aanleiding voor een uithuiszetting.

De sociaal-maatschappelijke schade aan de kant van de ontruimde huishoudens is groot, maar bovendien is er sprake van de maatschappelijke kosten zoals opvang, hulpverlening, herstel en herhuisvesting. Gemeente Zwolle heeft werkafspraken met de woningcorporaties gemaakt om uithuiszettingen (ontruiming) en daaraan verbonden kosten zo veel mogelijk te voorkomen.

Figuur 4.4 laat zien dat aangekondigde ontruiming tusschen 2017 en 2019 in Zwolle licht gestegen zijn. Het aantal daadwerkelijk uitgevoerde ontruiming door de deurwaarder wisselt per jaar maar laat geen duidelijke trend zien. Er is sprake van een stabiel gering aantal ontruiming. We concluderen dat een deel van de ontruiming word voorkomen dankzij de samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten en woningcorporaties.

Figuur 4.4. Aantal huisuitzettingen in Zwolle

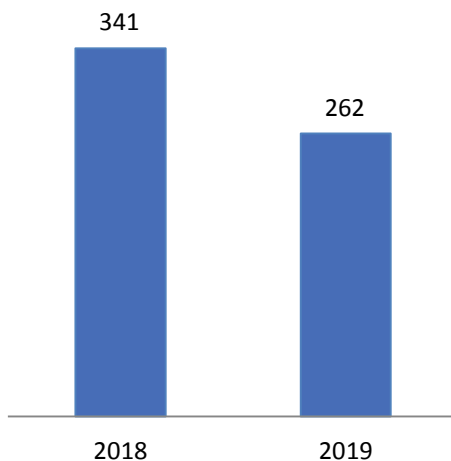

Bron: gemeente Zwolle

Beslaglegging op bijstandsuitkeringen

Een schuldeiser mag beslag leggen op de bijstandsuitkering waarbij de beslagvrije voet moet worden gerespecteerd. Deze mensen leven feitelijk onder het sociaal minimum vanwege het beslag. Mensen die een laag inkomen en schulden hebben, lukt het vaak niet om mee te doen aan de gewone dingen van het sociale leven.

Figuur 4.5. Aantal inwoners met beslaglegging op de bijstandsuitkering in Zwolle

Het aantal unieke inwoners bij wie beslag gelegd is op de bijstandsuitkering is lager in 2019 dan in 2018.

Bron: gemeente Zwolle

5 Omvang en samenstelling problematische schulden

Gemeente Zwolle richt haar dienstverlening op alle inwoners van Zwolle. Een curatieve behandeling van schulden en de registratie ervan is echter alleen gericht op de inwoners bij wie sprake is van problematische schulden. Dit hoofdstuk is gebaseerd op registraties van de afdeling Schuldienstverlening¹⁰.

Hoogte van schulden

Tabel 5.1 geeft een overzicht van de meest voorkomende schulden met bijbehorende bedragen. Daarnaast is te zien hoe vaak een soort schuld binnen een schuldenpakket voorkomt.

Tabel 5.1. Meest voorkomende schulden naar soort en vorderingsbedrag, peildatum 31 december

2018	Totaal geregistreerd bedrag aan schulden	Frequentie schuld binnen schulden- pakket	Gemiddeld schuld- bedrag
Leningen / financieringen / roodstanden	€ 2.984.831	595	€ 5.017
Huishoudelijke lasten	€ 1.232.792	1434	€ 860
Rijksbelastingen	€ 1.658.924	378	€ 4.389
Zorgkosten- en ziektekostenverzekering	€ 968.293	1330	€ 728
Telefoon	€ 369.187	492	€ 750
Postorderbedrijven	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Energie, gas en water	€ 311.349	513	€ 607
CJIB	€ 268.791	144	€ 1.867
2019	Totaal geregistreerd bedrag aan schulden	Frequentie schuld binnen schulden- pakket	Gemiddeld bedrag aan schulden
Leningen / financieringen / roodstanden	€ 2.938.613	517	€ 5.684
Huishoudelijke lasten	€ 1.111.959	1392	€ 799
Rijksbelastingen	€ 1.071.077	392	€ 2.732
Zorgkosten- en ziektekostenverzekering	€ 1.055.177	1282	€ 823
Telefoon	€ 399.455	521	€ 767
Postorderbedrijven	€ 323.606	366	€ 884
Energie, gas en water	€ 310.859	517	€ 601
CJIB	€ 290.588	146	€ 1.990

N.n.b.=Niet nader bekend.

Bron: Gemeente Zwolle

Als we naar het totaal geregistreerde bedrag aan schulden kijken staan de categorieën 'leningen, financieringen en roodstanden', huishoudelijke lasten en rijksbelastingen in de top 3. Echter komen dit soorten schulden niet even veel voor in een schuldenpakket.

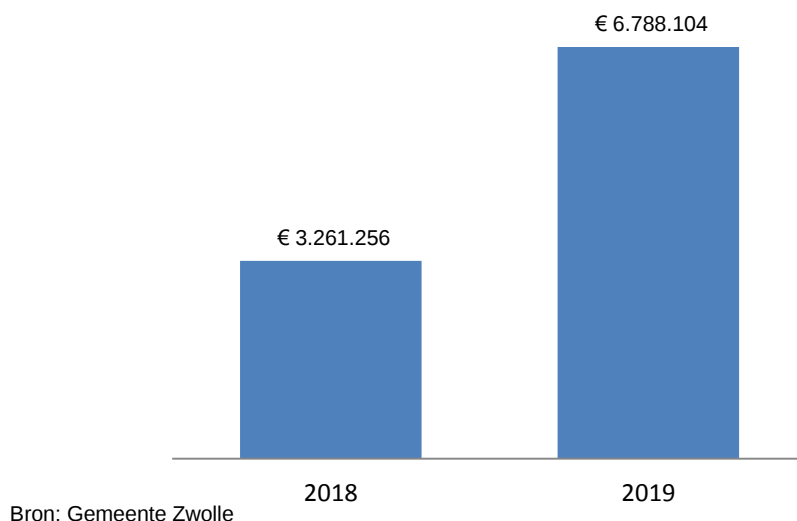
¹⁰ Zwolse afdeling Schuldienstverlening voert Schuldregelingen en Budgetbeheer ook voor een aantal regiogemeenten uit. Binnen de aangeleverde data over de geregistreerde schulden was het niet mogelijk om onderscheid te maken tussen de inwoners van Zwolle en die van de regio. De verwachting is dat geschetst beeld ook een representatief beeld is sec voor de Zwolse inwoners.

Als we naar het gemiddeld bedrag per soort schuld (het bedrag binnen het schuldenpakket) kijken, komen categorieën 'leningen, financieringen en roodstanden', rijksbelastingen en schuld bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) in de top 3. Dit betekent dat de schulden in categorie 'huishoudelijke lasten' heel vaak binnen een schuldenpakket voorkomen. Schuld in categorie CJIB komt juist minder vaak voor maar het gemiddeld schuldbedrag is relatief hoog.

Ook valt op dat het gemiddeld schuldbedrag aan Rijksbelastingen in 2019 sterk is afgenomen ten opzichte van 2018: 2.732 euro versus 4.389 respectievelijk.

Bij een schuldregeling melden de schuldeisers alle schuldbedragen bij de gemeente aan. Dit zijn de geregistreerde schulden (figuur 5.1)

Figuur 5.1. Totaal geregistreerd schuldbedrag van inwoners met een Schuldregeling

Afdeling Schulddienstverlening van gemeente Zwolle heeft in 2018 131 inwoners geholpen met een schuldregeling, en in 2019 - 246 inwoners.

Het totaal geregistreerde schuldbedrag is daarom in 2019 dubbel zo hoog als in 2018.

Betaalde schulden ten opzichte van de aangemelde schulden

Binnen een schuldregeling ontvangen de schuldeisers een betalingsvoorstel dat conform vaste regels wordt uitgerekend en uitgaat van mogelijke afbetaling van de schuld binnen 36 maanden. Dit betekent dat een percentage van elk schuldenpakket afbetaald wordt en de rest van de schuld wordt kwijt gescholden.

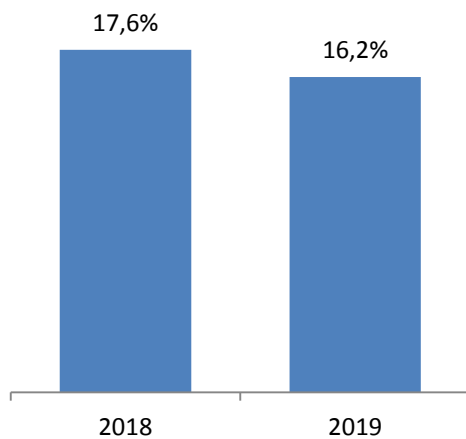
In Zwolle was het percentage betaalde schulden ten opzichte van de aangemelde schulden, bijna hetzelfde in 2018 als in 2019: 17,6% en 16,2% respectievelijk (figuur 5.2).

Crisisaanvragen per jaar

Een crisisaanvraag in het kader van de Wgs heeft betrekking op een dreigende ontruiming en/of dreigende afsluiting van gas, elektra, water.

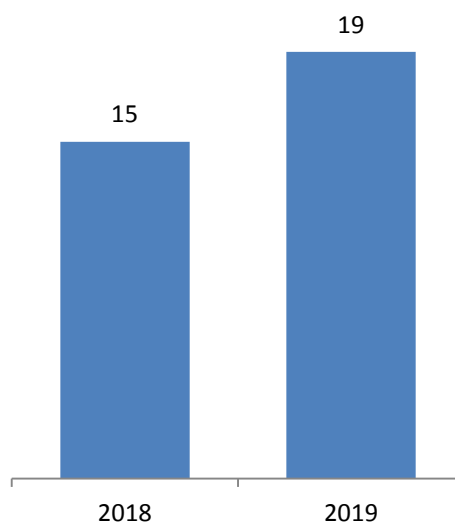
In 2018 en 2019 werden er respectievelijk 15 en 19 crisisaanvragen behandeld (figuur 5.3).

Figuur 5.2. Percentage betaalde schulden ten opzichte van aangemelde schulden

Bron: Gemeente Zwolle

Figuur 5.3. Aantal crisisaanvragen per jaar

Bron: Gemeente Zwolle

6 Schuldenaarsprofiel

Voor dit hoofdstuk presenteren we een profiel van de schuldenaar in Zwolle. Het uitgangspunt hierbij is dat een inwoner zich in 2019 bij de gemeente Zwolle ten minste één keer heeft aangemeld met schulden en hiervoor ondersteuning ontving. Sommige schuldenaren hebben in 2019 meerdere malen of meerdere typen ondersteuning ontvangen. Voor het profiel gebruiken we unieke schuldenaren.

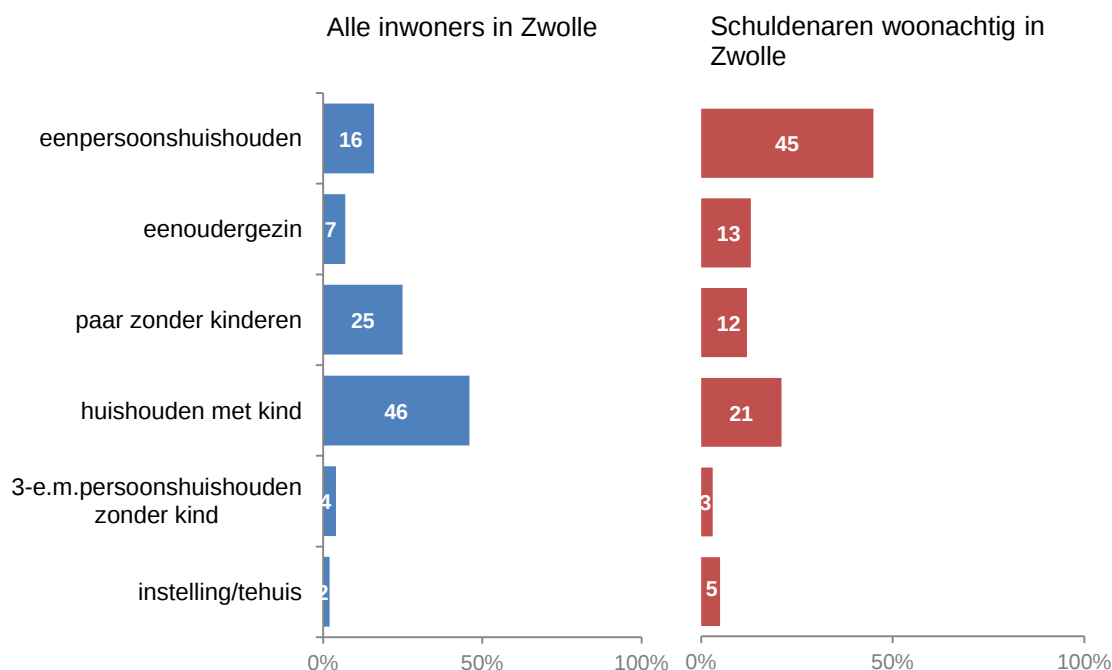
In 2019 waren er **1.560 schuldenaren** geregistreerd bij de gemeente Zwolle. Dit is een toename ten opzichte van 2018; toen kregen **1.380 schuldenaren** ondersteuning van de gemeente.

6.1 Schuldenaren naar type huishouden

In figuur 6.1 geven we weer in welk type huishouden de schuldenaar vaak en minder vaak voorkomt en vergelijken we deze verdeling met alle huishoudens in Zwolle.

De meeste schuldenaren behoren tot een eenpersoonshuishouden (45%), terwijl slechts 16% van de Zwollenaren een eenpersoonshuishouden is. Ook valt op dat schuldenaren minder vaak tot een huishouden met kind behoren in vergelijking met alle huishoudens: 21% en 46%, respectievelijk.

Figuur 6.1. Verhouding tussen huishoudtypen

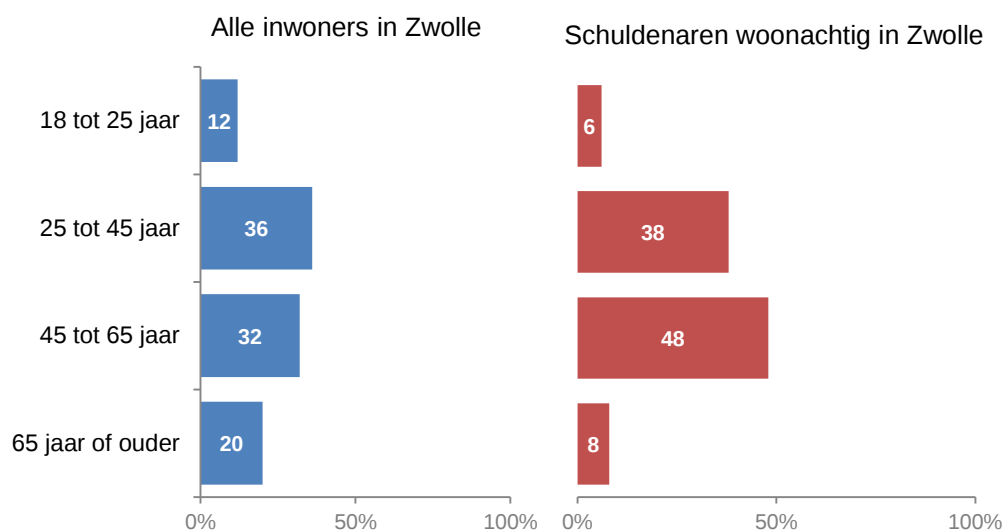

Bron: gemeente Zwolle

6.2 Schuldenaren naar leeftijdsgroepen

De meeste schuldenaren zijn tussen 45 en 65 jaar oud (48%). Schuldenaren in deze leeftijdsgroep zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met alle inwoners in Zwolle (32%). De jongeren groep (18 tot 25 jaar) is de kleinste categorie binnen huishoudens met schulden: 6%. Dit aandeel van jongeren met schulden is veel kleiner dan het aandeel jongeren binnen de totale Zwolse bevolking (12%).

Figuur 6.2 Verhouding tussen leeftijdsgroepen

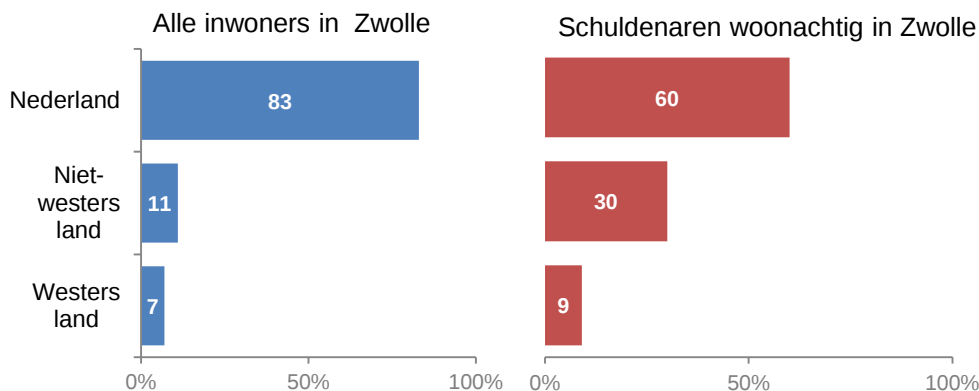

Bron: gemeente Zwolle

6.3 Schuldenaren naar herkomst

Het merendeel van de schuldenaren in Zwolle is van Nederlandse afkomst (60%). Schuldenaren van niet-westerse afkomst (30%) zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met de totale Zwolse bevolking (11%).

Figuur 6.3. Verhouding tussen herkomstgroepen

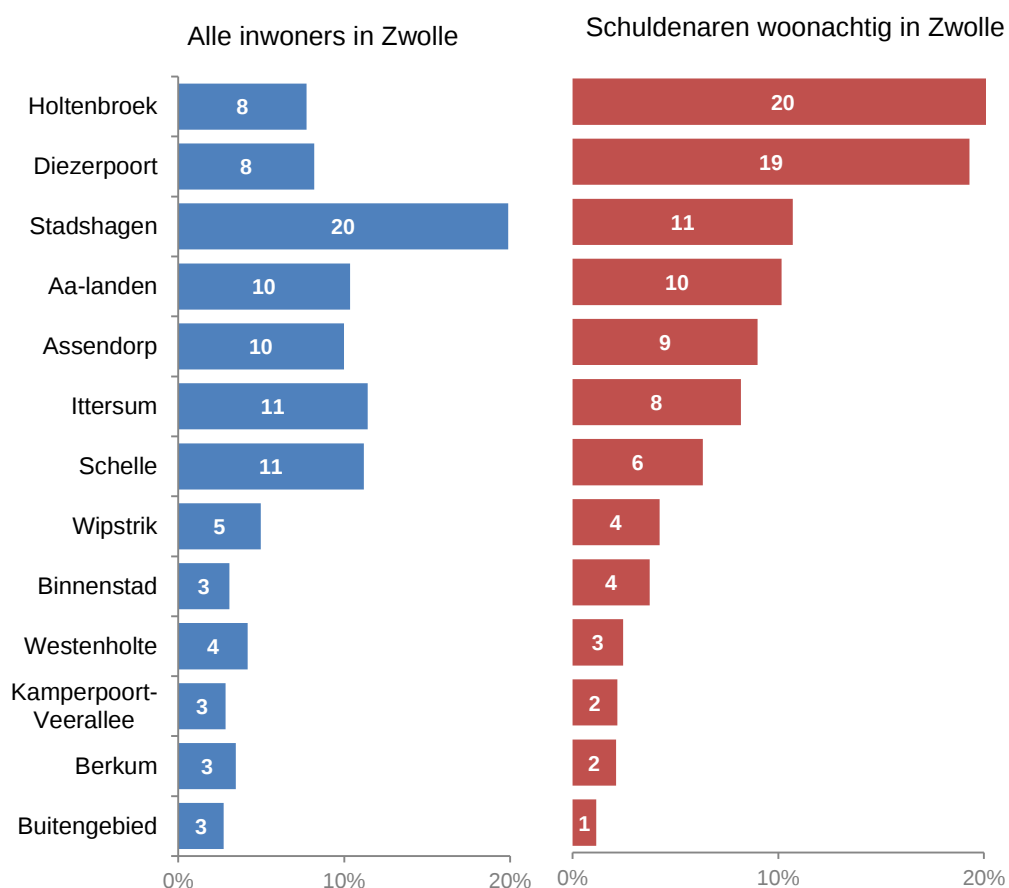

Bron: gemeente Zwolle

6.4 Schuldenaren per wijk

Bijna 40% van de schuldenaren in Zwolle woont in Holtenbroek of Diezerpoort terwijl van alle Zwollenaren er maar 16% in deze wijken woont. In Holtenbroek en Diezerpoort komt schuldenproblematiek dus relatief vaker voor. In de wijk Stadshagen en Schelle komt schuldenproblematiek relatief weinig voor.

Figuur 6.4. Verhouding tussen wijken

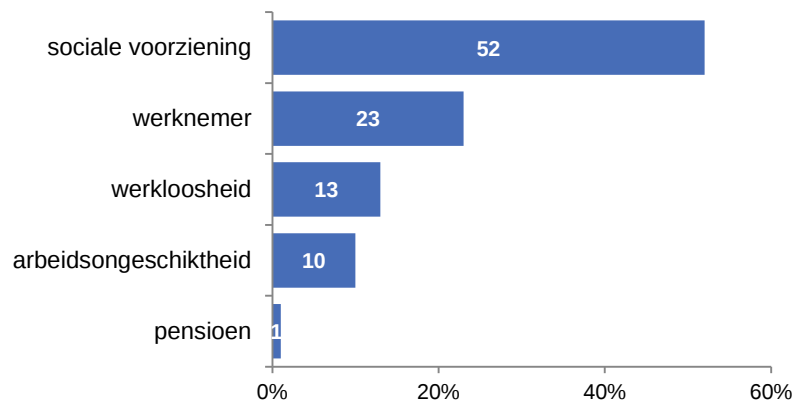
Bron: gemeente Zwolle

6.5

Schuldenaren naar inkomstenbron

Meer dan de helft van de schuldenaren (52%) heeft 'sociale voorziening' als inkomstenbron. 'Werkenden' is de tweede grote categorie onder schuldenaren met 23%.

Figuur 6.5 Verhouding tussen inkomensbronnen

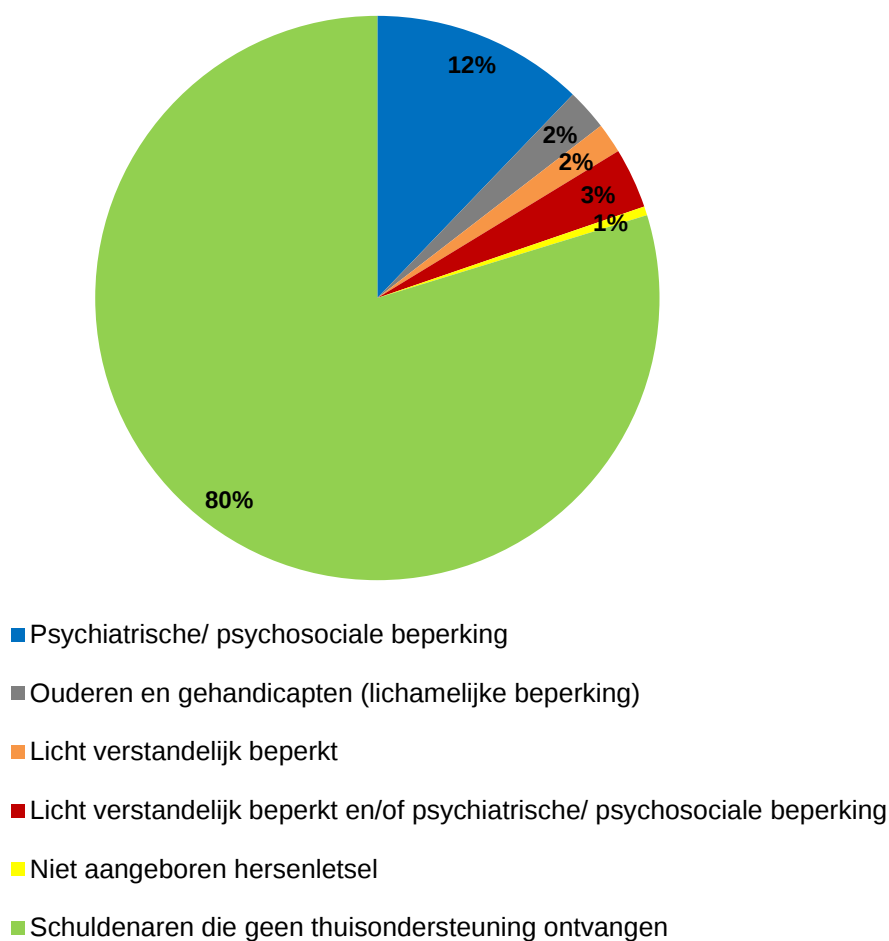
Bron: gemeente Zwolle

6.6

Schuldenproblematiek in combinatie met thuisondersteuning

Naast financiële problemen is er vaak sprake van andere problematiek bij de schuldenaren. In 2019 kreeg 20% van de schuldenaren in datzelfde jaar thuisondersteuning vanwege hun beperking. Denk aan psychische ondersteuning, of ondersteuning vanwege een licht verstandelijke beperking of lichamelijke beperking.

Figuur 6.6. Schuldenaren die thuisondersteuning ontvangen naar type problematiek

Bron: gemeente Zwolle

Figuur 6.6 laat zien dat het merendeel van de schuldenaren die thuisondersteuning ontving, deze kreeg vanwege een psychiatrische/ psychosociale beperking.

7 Ondersteuning bij geldproblemen: gemeentelijke resultaten

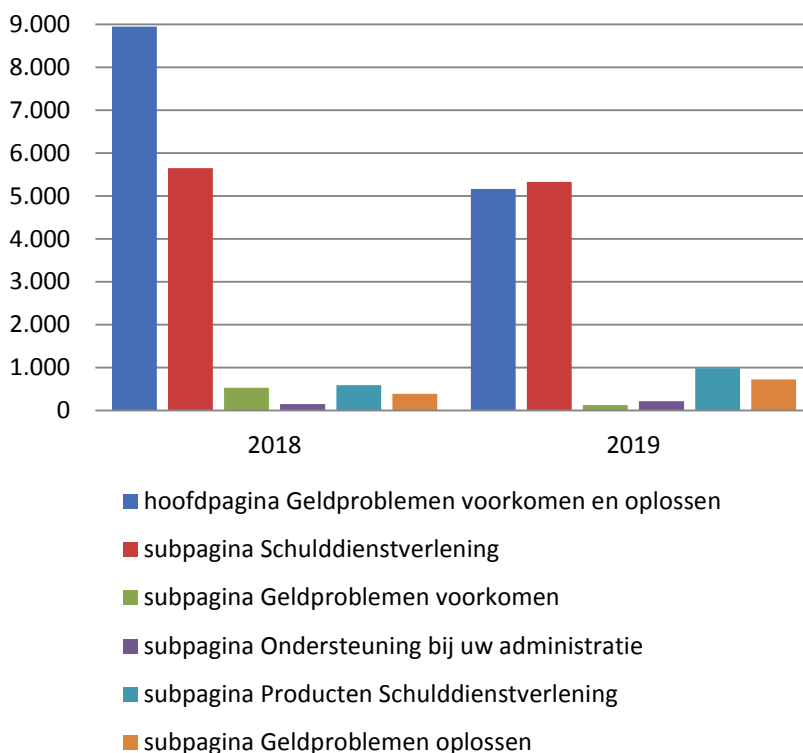
7.1 Geldproblemen voorkomen

7.1.1 Financiële zelfredzaamheid van Zwollenaren

Gemeentelijke website “Geldproblemen voorkomen en oplossen”

De gemeente Zwolle informeert haar inwoners via [de website](#)¹¹ over wat ze kunnen doen om geldproblemen te voorkomen of op te lossen. Zo is er informatie te vinden over Geldplan Zwolle, Startpunt Geldzaken, Geldfit en Wijzer in geldzaken. Voor inwoners van Zwolle met een laag inkomen worden er verschillende (financiële) voorzieningen toegelicht, zoals hulp door SWT, hulp in de thuisadministratie via onze partner Op Orde, informatie over Beschermingsbewind en producten van de afdeling Schulddienstverlening. In figuur 7.1 is te zien hoeveel unieke bezoekers de gemeentelijke website hebben bezocht per jaar.

Figuur 7.1. Aantal unieke bezoekers van de gemeentelijke webpagina's Geldproblemen voorkomen en oplossen

Bron: gemeente Zwolle

¹¹ Gemeentelijke website “Geldproblemen voorkomen en oplossen”:
<https://www.zwolle.nl/werken-en-leren/financi-le-problemen-voorkomen-en-oplossen>

We zien dat de hoofdpagina “Geldproblemen voorkomen en oplossen” en de subpagina Schulddienstverlening het hoogste aantal bezoekers tellen zowel in 2018 als in 2019. Echter daalt het aantal bezoekers voor beide pagina’s in 2019. Ook zien we een lichte toename in gebruik van de pagina’s “Producten Schulddienstverlening” en “Geldproblemen oplossen”. Het lijkt erop dat mensen sneller rechtstreeks naar de pagina met de gewenste/ gezochte informatie gaan.

Inwoners die ondersteuning in de vorm van Budgetbeheer en/ of Schuldregeling van de gemeente ontvangen, hebben toegang tot Mijn Geldzaken. Mijn geldzaken is een portaal op de gemeentelijke website waar je – na het inloggen – je financiële gegevens kunt zien en indien nodig aanpassen.

Het bezoek aan de pagina “Mijn Geldzaken” blijft jaarlijks toenemen (tabel 7.1).

Tabel 7.1. Aantal unieke bezoekers van de gemeentelijke webpagina “Mijn Geldzaken”

	2015	2016	2017	2018	2019
Mijn geldzaken	7.398	14.178	22.404	31.923	33.386

Bezoekers van Geldfit.nl

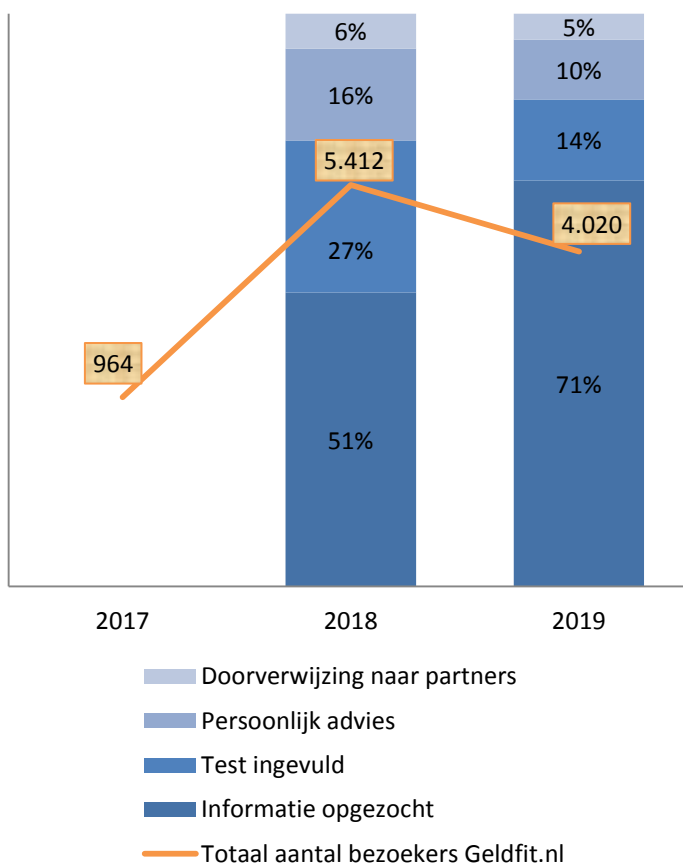
Een van de partners van de afdeling Schulddienstverlening is [Geldfit.nl](https://geldfit.nl). Geldfit is een organisatie die helpt om de geldzaken fit te houden of om ze fit te krijgen. Op de site van Geldfit.nl kan men een test doen waarna een passend advies wordt gegeven over de financiële situatie. Ook worden er tips gegeven over welke organisaties in de buurt bij de geldzaken kunnen helpen.

De gemeentelijke website van Schulddienstverlening heeft een verwijzing naar de website van Geldfit.nl.

De site van Geldfit is in oktober 2017 gelanceerd. Voor de beeldvorming laten we het totaal aantal unieke bezoekers van de site in de laatste 3 maanden van 2017 wel zien. Verder nemen we deze data niet mee in de analyse.

In de grafiek (figuur 7.2) is te zien dat de website van Geldfit.nl grotendeels gebruikt wordt voor het opzoeken van informatie; dit type gebruik is in 2019 ook hoger dan in 2018: van 51% in 2018 naar 71% in 2019. De mogelijkheden voor het invullen van de test en verkrijgen van een passend advies worden minder gebruikt: van 41% in 2018 naar 24% in 2019. Het aantal unieke bezoekers van de website geldfit.nl kan dienen als een indicatie van het aantal mensen dat financiële problemen heeft maar hier nog geen hulp voor gezocht heeft bij een officiële instantie.

Figuur 7.2. Aantal unieke Zwolse bezoekers van website Geldfit.nl en percentage bezoek naar type gebruik

Bron: Geldfit.nl

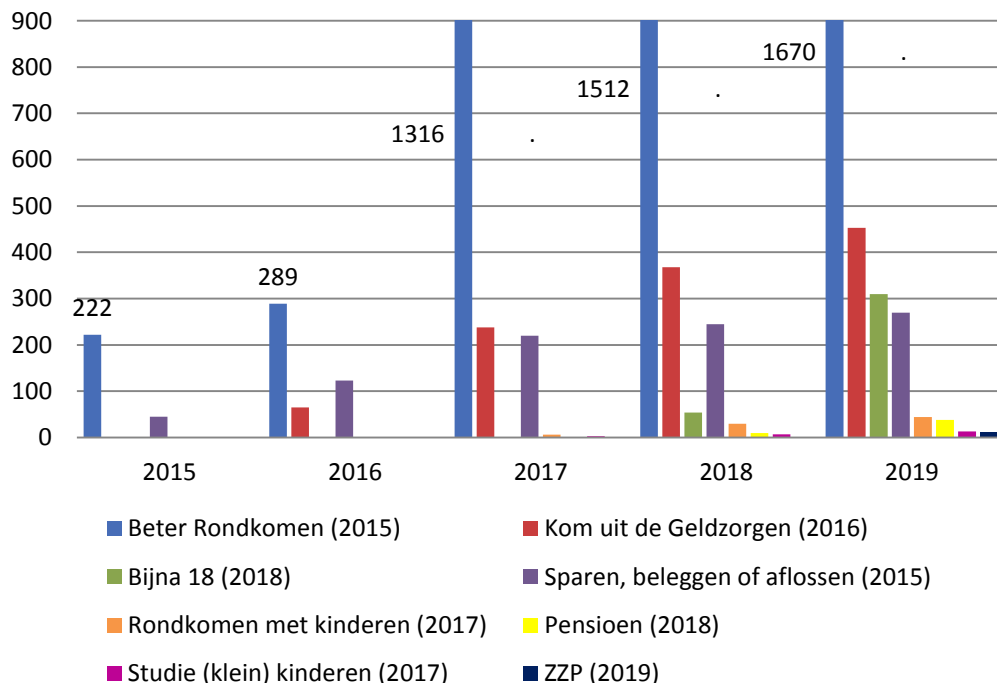
Gebruikers van geldplannen

Het NIBUD (het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is hét landelijke kenniscentrum voor informatie en voorlichting over geldzaken. Gemeente Zwolle werkt nauw samen met NIBUD, o.a. op het gebied van geldplannen.

Onder de vlag van Startpunt Geldzaken¹² biedt NIBUD diverse [Geldplannen](#) aan als een hulpmiddel voor huishoudens om de eigen geldzaken in balans te krijgen en te houden. Inwoners kunnen zelf met de geldplannen aan de slag, of worden door hulpverleners begeleid. Waar dat nodig is, wordt in de geldplannen verwezen naar hulpverlenende instanties.

¹² Het Startpunt Geldzaken is een samenwerkingsverband van het Nibud, Vereniging Eigen Huis (VEH), de beleggersvereniging VEB en de Stichting Certificering FFP. Zij bundelen hun kennis op de gebieden van Budgetteren & besparen, Huis & hypotheek, Sparen & beleggen, Pensioenen & fiscaliteit.

Figuur 7.3. Aantal Zwolse gebruikers van geldplannen

Bron: NIBUD

De ontwikkelingen van de geldplannen is een continu proces. Het eerste geldplan “Beter rondkomen” is gelanceerd in februari 2015. Het jongste geldplan “ZZP” is gelanceerd in november 2019. Vandaar dat de aantallen over het gebruik van de geldplannen, behoorlijk uiteen lopen. Een toelichting op de beschikbare geldplannen is in bijlage 5 te vinden.

In Zwolle is het gebruik van het geldplan “Beter rondkomen” het grootst. Landelijk staat gebruik van dit plan op nummer 3 en scoort het plan “Sparen, beleggen of aflossen” het hoogst.

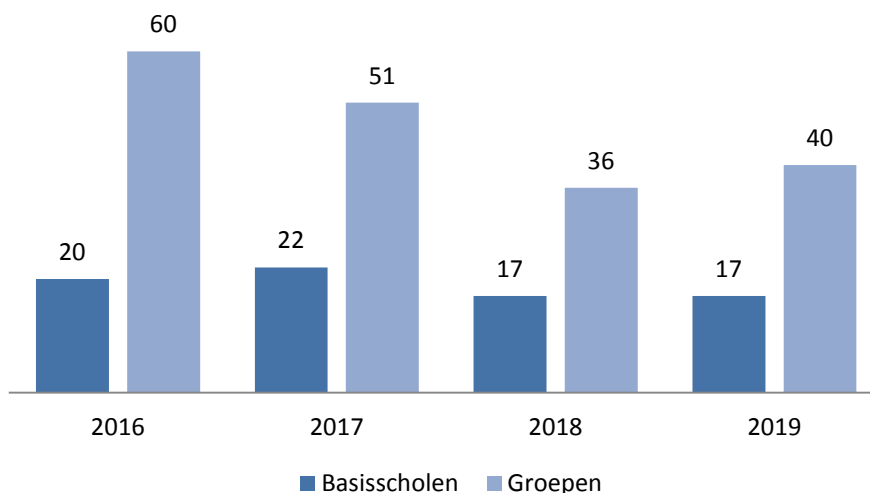
Week van het Geld

Jaarlijks vindt er de Week van het Geld plaats. Dit is een nationale projectweek voor het basisonderwijs en sinds kort ook voor het voortgezet – en vervolgonderwijs.

In het basisonderwijs worden in deze week verschillende activiteiten georganiseerd zoals gastcolleges waarin de Cash Quiz wordt gespeeld. Medewerkers van banken, verzekeraars en gemeenten staan dan voor de klas om leerlingen - voornamelijk van de groepen 7 en 8 - door middel van een Cash Quiz hun kennis over geld te laten testen.

In Zwolle doet ongeveer **1/3e van de basisscholen** mee aan de jaarlijkse Week van het Geld (17 van 51 basisscholen in 2019). Het aantal groepen dat mee doet met de activiteiten is in de afgelopen vier jaar gedaald: van 60 groepen in 2016 naar **40 groepen in 2019** (figuur 7.4).

Figuur 7.4. Aantal basisscholen en groepen leerlingen dat bereikt is tijdens Week van Het Geld

Bron: Wijs en Geldzaken

Vroegsignaleringsproject "Vroeg eropaf"

"Vroeg eropaf" is een project dat gestart is in 2019 in samenwerking met lokale en landelijke partijen. Het wordt uitgevoerd door het Sociaal wijkteam. Het doel van Vroeg eropaf is om hulp te bieden in een zo vroeg mogelijk stadium om te voorkomen dat inwoners financiële problemen krijgen of dat deze groter worden. Als er op één adres in dezelfde maand twee of meerdere meldingen van betalingsachterstanden binnen komen via woningcorporaties, zorgverzekeraars, energie- en waterbedrijven, zoekt het Sociaal Wijkteam contact met de inwoner en biedt de nodige ondersteuning aan.

In de periode van november 2019 tot en met juli 2020 kwamen er op deze manier **57 meldingen** van inwoners met betalingsachterstanden binnen bij het Sociaal Wijkteam. Daarvoor werd het aantal meldingen nog niet geregistreerd.

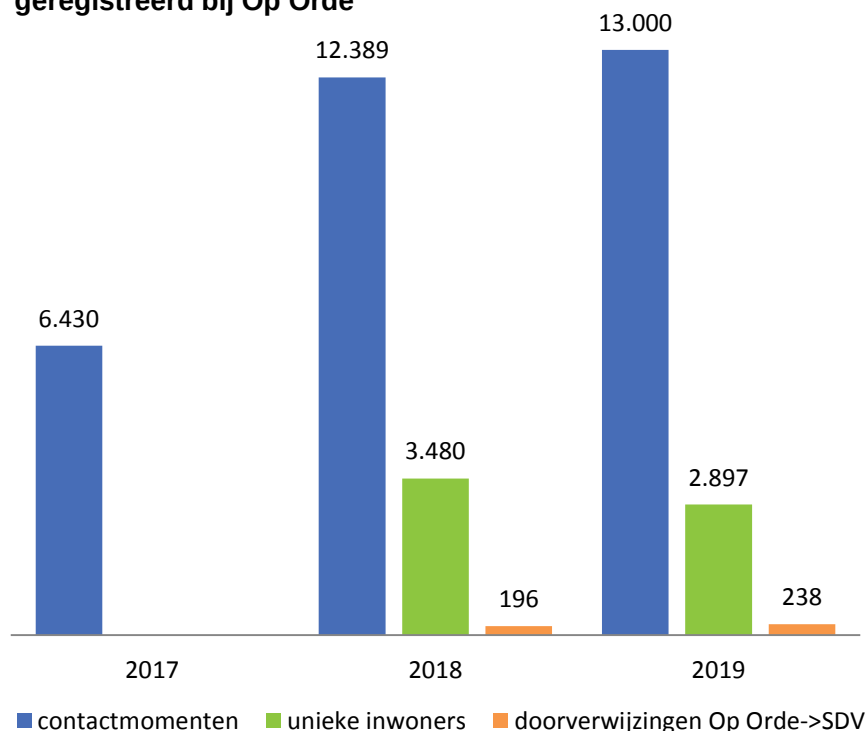
7.1.2

Ondersteuning bij administratie

Bezoekers van Op Orde met vragen over financiën

Op Orde is het centrale aanmeldpunt voor hulp en advies bij uw thuisadministratie. Het is een samenwerking tussen vier organisaties: Sociaal Raadslieden en Formulierenbrigade van De Kern, WIJZ, Humanitas en SchuldHulpMaatje/Voor Elkaar Zwolle. Medewerkers van Op Orde adviseren over de financiële situatie van een huishouden, o.a. over het gebruik en aanvraag van diverse regelingen, helpen om administratie in orde te brengen.

Figuur 4.5. Aantal unieke inwoners met vragen over financiën en aantal contactmomenten geregistreerd bij Op Orde

Bron: De Kern

Inwoners kunnen met hun vragen bij een spreekuur van Op Orde binnenlopen. Vanaf eind 2017 is Op Orde met haar spreekuur aangesloten bij alle SWT's in de stad. Iedere ochtend in een ander wijkteam zijn de medewerkers van Op Orde aanwezig. Op Orde registreert de contactmomenten met inwoners; één inwoner kan meerdere contactmomenten hebben.

We zien dat het aantal contactmomenten van Op Orde medewerkers met inwoners in 2018 bijna verdubbeld is t.o.v. 2017 (figuur 7.5). Dit is te verklaren door uitbreiding van het spreekuur van Op Orde. Tot eind 2017 was Op Orde slechts bij het spreekuur van twee SWT's aanwezig en nu bij alle SWT's in de stad.

Vanaf 2018 is ook de registratie van unieke inwoners beschikbaar. Het aantal inwoners dat geholpen is door op Orde is iets gedaald in 2019 t.o.v. 2018. Echter neemt in 2019 het aantal contactmomenten toe. Dit betekent dat het aantal contactmomenten per inwoner is toegenomen. Het aantal doorverwijzingen van Op Orde naar de afdeling Schuldienstverlening is ook toegenomen. De professionals verklaren deze verandering door grotere complexiteit van de vragen en zwaardere schuldenproblematiek.

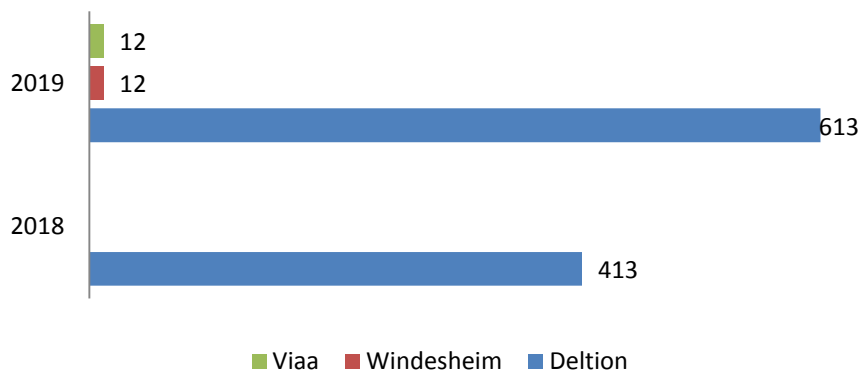
Financieel Spreekuur MBO/HBO

Het Financieel Spreekuur is een initiatief van de gemeente Zwolle en een samenwerking tussen Sociaal Raadslieden, Schuldhulpmaatje, gemeente Zwolle en de betreffende MBO en HBO scholen. In het Financieel Spreekuur kunnen jongeren in hun

eigen omgeving, dus op school, hulp vragen als zij financiële problemen of vragen hebben.

Het spreekuur op de HBO scholen is gestart in 2019.

Figuur 7.6. Aantal studenten dat op de Financieel spreekuur MBO/HBO is geweest

Bron: De Kern Zwolle en Schuldhulpmaatje Zwolle

Er maakten in 2019 meer studenten gebruik van het Financieel Spreekuur dan in 2018.

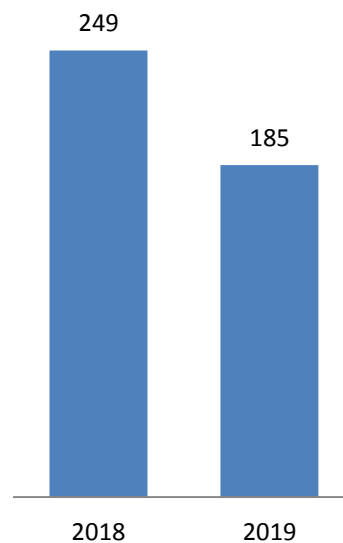
Betalingsregelingen via 'Op Orde'

Zoals eerder in deze monitor vermeld, is Op Orde een voorportaal voor de gemeentelijke schulddienstverlening en worden zij preventief ingezet om inwoners met (beginnende) schuldensituaties te helpen zonder inzet van schulddienstverlening/budgetbeheer. Bij een betalingsregeling van Op Orde kan gedacht worden aan getroffen betalingsregelingen met schuldeisers, toepassen beslagvrijevoet, etc.

Het aantal betalingsregelingen dat getroffen werd door 'Op Orde' is gedaald van 249 in 2018 naar 185 in 2019.

Dit kan verklaard worden door de grotere complexiteit van de situaties en zwaardere schuldenproblematiek; dit sluit aan op de trend gepresenteerd in figuur 7.5.

Figuur 7.7. Aantal betalingsregelingen via 'Op Orde'

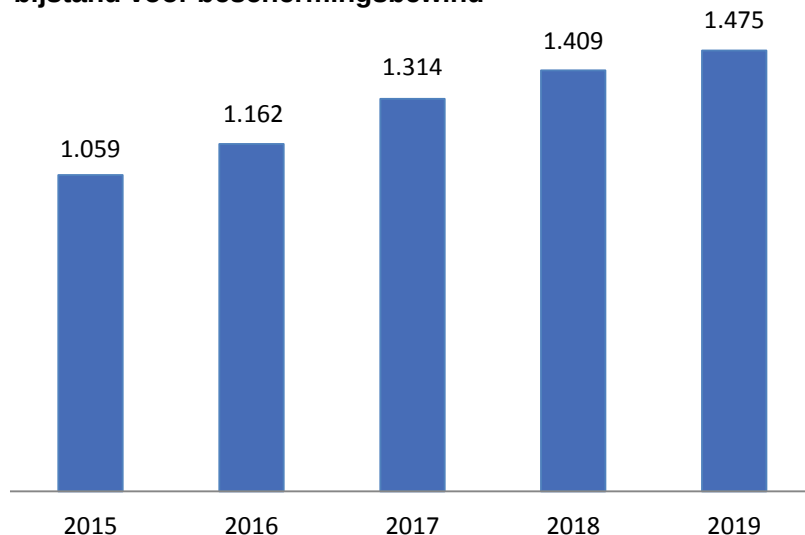
Bron: De Kern

Bijzondere bijstand voor beschermingsbewind

Indien er sprake is van beschermingsbewind bij een inwoner met een laag inkomen (tot 120% van de bijstandsnorm), kan deze inwoner bijzondere bijstand ontvangen voor de

kosten van beschermingsbevindvoering. Zie paragraaf 3.3 voor het totaal gebruik van Bijzondere bijstand.

Figuur 7.8. Aantal mensen in Zwolle met bijzondere bijstand voor beschermingsbewind

Bron: gemeente Zwolle

In figuur 7.8 zien we dat het aantal mensen met bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewindvoering jaarlijks blijft stijgen: van 1.059 inwoners in 2015 naar 1.475 inwoners in 2019.

7.2

Geldproblemen helpen oplossen

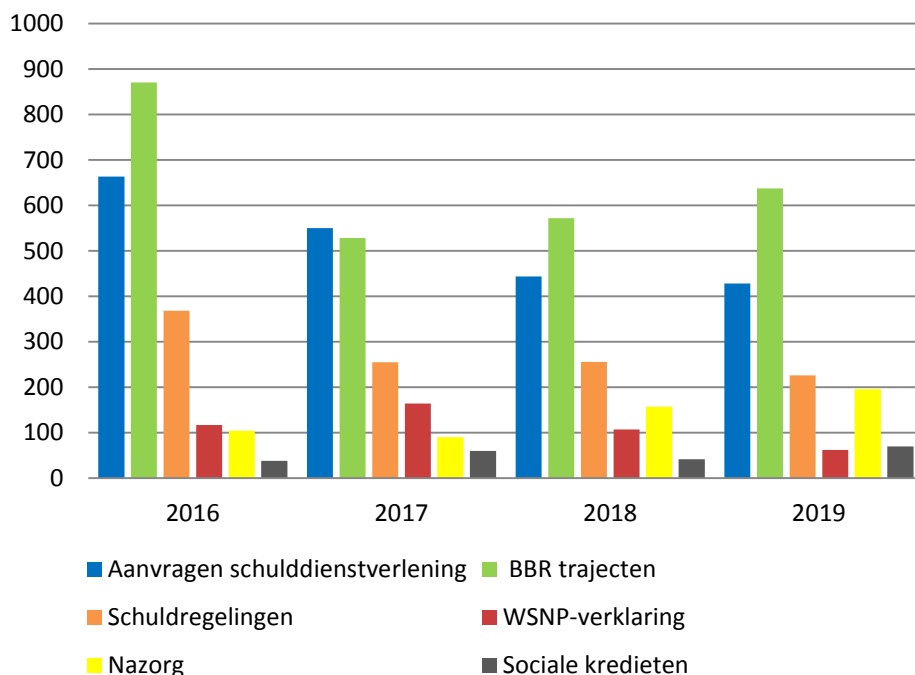
Aantal inwoners met gemeentelijke ondersteuning bij schulden

Gemeente Zwolle biedt verschillende type ondersteuning aan voor mensen met financiële problemen. De geboden ondersteuning is afhankelijk van de situatie van de inwoner en de daarbij best passende oplossing. Vaak kunnen meerdere typen ondersteuning bijdragen aan het oplossen of het voorkomen van de financiële problematiek.

Er is een daling te zien in het aantal aanvragen voor schulddienstverleningen. Anders dan in de jaren hiervoor verloopt een aanvraag via de weg van Sociaal Raadslieden/SWT. Hierbij wordt eerst beoordeeld of lichte ondersteuning voldoende is. Daarnaast worden inwoners ondersteund bij het indienen van een aanvraag – daar waar specialistische ondersteuning nodig is. Er is door deze werkwijze nagenoeg geen uitval meer van aanvragen die incompleet zijn.

Het aantal Schuldregelingen¹³ ligt doorgaans lager dan het aantal aanvragen voor Schulddienstverlening. Een Schuldregeling is niet altijd mogelijk of nodig als ondersteuning.

Figuur 7.9. Aantal Zwolse inwoners met gemeentelijke ondersteuning bij schulden, 2016-2019

Bron: gemeente Zwolle

Er is een lichte stijging te zien bij het inzetten van Budgetbeheer tussen 2017 en 2019. Deze stijging is toe te wijzen aan het verbreden van de doelgroep door meer vormen van Budgetbeheer aan te bieden.

Inwoners dat budgetbeheer ontvangt nader bekeken

Inwoners die gebruik maken van schulddienstverlening kunnen budgetbeheer¹⁴ ontvangen. Dat betekent dat gemeente Zwolle het inkomen en uitgaven van deze personen beheert. In 2018 ontvingen in totaal 1.012 mensen die bekend waren bij schulddienstverlening budgetbeheer. In 2019 waren dat er 10 meer.

¹³ Zwolse afdeling Schulddienstverlening voert Schuldregelingen en Budgetbeheer ook voor een aantal regiogemeenten uit. Binnen de aangeleverde data over de aanvragen voor Schulddienstverlening, Schuldregelingen en Budgetbeheer was het niet mogelijk om onderscheid te maken tussen de inwoners van Zwolle en die van de regio. De verwachting is dat geschetst beeld ook een representatief beeld is sec voor de Zwolse inwoners.

¹⁴ Zwolse afdeling Schulddienstverlening voert Schuldregelingen en Budgetbeheer ook voor een aantal regiogemeenten uit. Binnen de aangeleverde data over Budgetbeheer was het niet mogelijk om onderscheid te maken tussen de inwoners van Zwolle en die van de regio. De verwachting is dat geschetst beeld ook een representatief beeld is sec voor de Zwolse inwoners.

De budgetbeheerder zet ook geld apart om de schuldregeling te kunnen betalen. In 2018 waren er iets meer mensen met een schuldregeling dan zonder een schuldregeling. In 2019 was dit omgekeerd (figuur 7.10).

Budgetbeheer kan ook ingezet worden zonder de combinatie met schuldregeling. Hierbij kan sprake zijn bij het afronden van een Schuldregeling, waarbij ondersteuning met Budgetbeheer gewenst blijft, maar ook wanneer Budgetbeheer wordt ingezet als preventie maatregel, als ondersteuning voor dak- en thuislozen of voor, bijvoorbeeld, statushouders.

Bedrag van verstrekte sociale kredieten

Mensen die een inkomen hebben tot 130% van het sociaal minimum en geen geld bij een bank kunnen lenen, kunnen in aanmerking komen voor een sociale lening via de gemeente.

De sociale lening is bedoeld voor wat grotere, eenmalige uitgaven die echt noodzakelijk zijn. Het bedrag van een lening is onder andere afhankelijk van het inkomen van de aanvrager en ligt tussen € 250 en € 5.000.

In 2019 heeft afdeling Schulddienstverlening in totaal € 46.763 aan sociale leningen verstrekt. Dit is ruim twee keer hoger dan het jaar daarvoor.

Jongeren geholpen met een traject bij het Perspectieffonds

Vanuit de overtuiging dat problematische schulden risicovol zijn op latere leeftijd t.a.v. ontwikkeling, carrière en gezondheid, en daarmee risicovol zijn voor maatschappelijke kosten, zet de afdeling Schulddienstverlening in op extra ondersteuning voor jongeren.

Het Jongeren Perspectieffonds is een samenwerking tussen Gemeente Zwolle en Schuldhulpmaatje. Dit fonds is in 2018 opgericht. Het doel van het fonds is om een toegepaste vorm van schuldregeling te kunnen bieden aan jongeren die niet in aanmerking komen voor of buiten beeld zijn van schuldhulpverlening. Een voorwaarde is dat het schuldbedrag maximaal 5.000 euro is.

In 2018 en 2019 zijn er 27 jongeren aangemeld bij het Perspectieffonds, 17 daarvan zijn daadwerkelijk met een krediet uit het Perspectieffonds geholpen.

In de 1e helft van 2020 zijn er 9 jongeren aangemeld, 5 daarvan zijn geholpen uit het Perspectieffonds.

Doorlooptijden bij Schulddienstverleningstrajecten

Met een snelle afhandeling van de aanvragen voor de schulddienstverlening wordt er eerder duidelijkheid en zekerheid voor zowel de schuldenaar als de schuldeiser geboden.

De afdeling Schulddienstverlening van de gemeente Zwolle investeert in het verkorten van de doorlooptijden, zie tabel 7.2 en figuren 7.12 en 7.13.

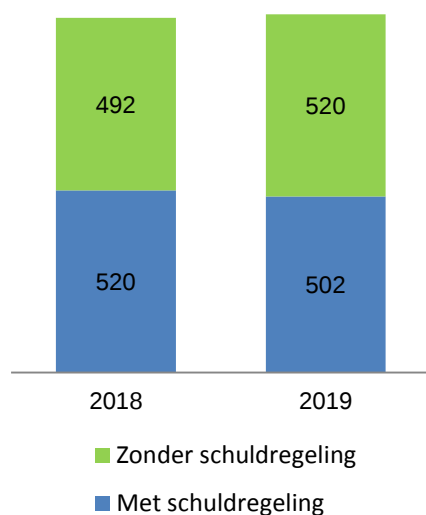
De doorlooptijd van aanvraag Schulddienstverlening (*norm: 90 dagen*) is in 2019 verkort naar gemiddeld 28 dagen. Alle aanvragen (100%) worden binnen de gestelde norm afgehandeld.

Bijna alle intakes bij de aanvraag Schulddienstverlening (*norm: 28 dagen*) worden binnen de normtijd afgehandeld (99%). Deze doorlooptijd is verbeterd in vergelijking met 2018 (97%).

Tabel 7.2. Doorlooptijd van Aanvraag Schulddienstverlening en van crisisinterventie

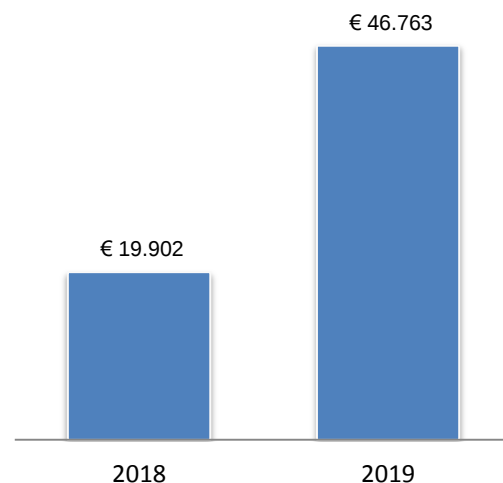
	Norm, aantal dagen	Gemiddeld aantal dagen	
		2018	2019
Wachttijd van aanmelding tot intake SDV	28	28	28
Aanvraag Schulddienstverlening	90	34	28
Crisisinterventie	3	2	3

Figuur 7.10. Aantal inwoners dat budgetbeheer ontvangt

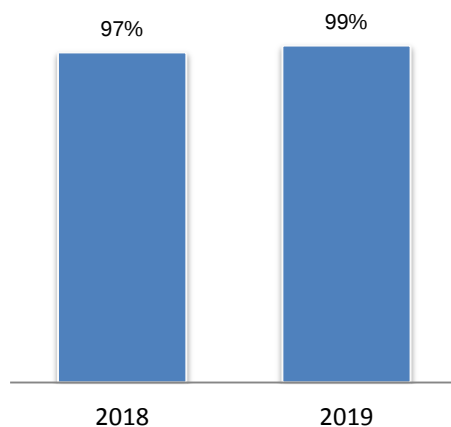
Bron: gemeente Zwolle

Figuur 7.11. Bedrag van verstrekte sociale kredieten

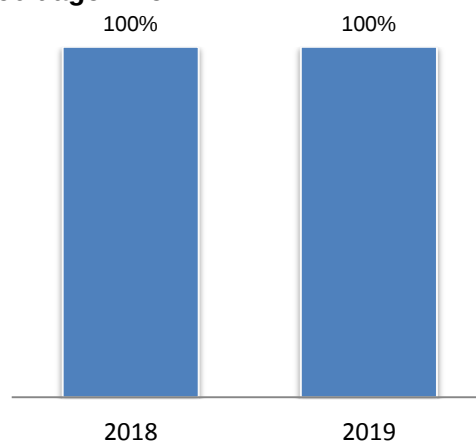
Bron: gemeente Zwolle

Figuur 7.12. Percentage intakes SDV dat binenn de normtijd van 28 dagen viel

Bron: gemeente Zwolle

Figuur 7.13. Percentage besluiten op SDV aanvraag dat binenn de normtijd van 90 dagen viel

Bron: gemeente Zwolle

Bijlage 1. Gebruikte databronnen

Voor de Armoede en Schulden Monitor 2020 is gebruik gemaakt van onderstaande databronnen:

- Aantallen van minimahuishoudens komen uit de Inkomens- en Vermogensstatistiek 2017 en eerdere jaren van het CBS. De cijfers van 2017 en voorlopige cijfers van 2018 zijn in december 2019 op gemeenteniveau beschikbaar gekomen.
- Minimascan van Stimulansz met doorrekening over de jaren 2018, 2019 en 2020. Deze cijfers zijn schattingen van het aantal minimahuishoudens in Zwolle over de laatste drie jaar.
- De gegevens over het gebruik van de minimaregelingen zijn afkomstig uit gemeentelijke registraties en uit registraties van partnerorganisaties. Voor een eenduidige presentatie van de cijfers hebben we de berekening van de aantallen voor een aantal regelingen aangepast. Het betreft de regelingen Tegemoetkoming meerkosten chronisch zieken, Participatiefonds en Scholierenregeling. In de voorgaande edities werd een aanvraag geteld in het jaar dat de aanvraag is binnengekomen. Vanaf editie 2019 van de monitor worden aanvragen en gebruikers geteld in het jaar waarin de betaling plaats heeft gevonden.
- Beeld over schulden is voornamelijk gebaseerd op gegevens uit de jaren 2018 en 2019. Waar data over een eerdere jaren beschikbaar is, presenteren we de trends en ontwikkelingen uit voorgaande jaren.
- De gegevens over schulden zijn afkomstig uit de gemeentelijke registraties en uit registraties van de partnerorganisaties. Voor het schuldenaarsprofiel hebben we de gegevens van de schuldenaren verrijkt met achtergrondkenmerken uit het bevolkingsregister (BRP/peildatum 31-12-2019).

Inkomensstatistiek CBS: herziene cijfers

Statistieken worden regelmatig herzien. Aanleiding hiervoor is vaak het beschikbaar komen van aanvullende bronnen, wijzigingen in de bronnen en wensen tot verbetering in de methodiek. Gegevens van de Belastingdienst vormen de voornaamste gegevensbron voor de Inkomens- en Vermogensstatistiek.

In 2017 heeft het CBS de inkomensstatistiek herzien en voor de jaren vanaf 2011 opnieuw berekend. Aanleiding voor deze herziening (met uitkomsten vanaf 2011) is vooral de beschikbaarheid van gegevens voor de complete bevolking, zodat de Inkomensstatistiek niet langer op steekproefbasis behoeft te worden vastgesteld. Terwijl het jaarinkomen in het verleden werd vastgesteld voor de bevolking aan het eind van het jaar, is er nu voor gekozen de bevolking aan het begin van het jaar als basis te nemen. Daarnaast is de waarneming van diverse inkomensposten verbeterd. Tot slot zijn ook enkele sociaal-economische indelingen van de bevolking waarvoor de inkomensgegevens gepresenteerd worden, herzien.

Deze herziene cijfers zijn niet vergelijkbaar met de oude reeks uit het Regionaal Inkomensonderzoek, zoals deze in edities van de Armoedemonitor t/m 2017 werd gehanteerd. Vanaf 2018 gebruiken we de herziene cijfers in de Armoedemonitor. De herziene statistieken zijn wel over een reeks jaren beschikbaar, we kunnen dus nog steeds ontwikkelingen binnen de doelgroep waarnemen.

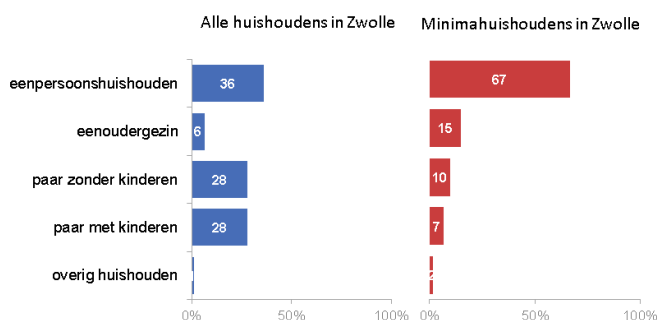
Bijlage 2. Leeshulp bij grafieken

De gegevens in de monitor worden in tekst, tabel of grafiek weergegeven.

Een groot deel van de grafieken zijn vrij eenvoudig, het lezen ervan behoeft weinig toelichting. De belangrijkste conclusies uit een grafiek of een tabel lichten we in de tekst toe.

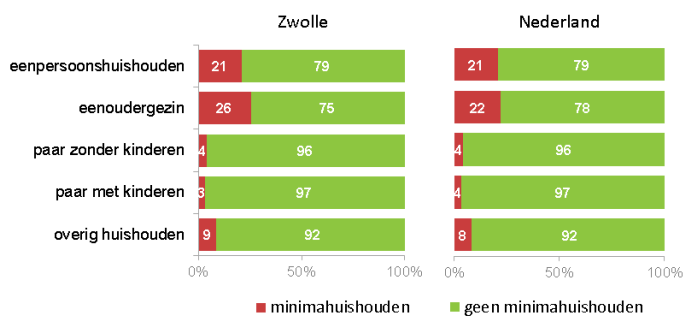
In sommige grafieken is een beeld gepresenteerd van de totale Zwolse bevolking en een doelgroep (minima of schuldenaren). In deze grafieken gebruiken we rood en blauw (figuur B.1). Blauw gebruiken we als de cijfers betrekking hebben op álle huishoudens in Zwolle en rood wanneer het gaat om de minimahuishoudens of huishoudens met schulden in Zwolle. De staven van elke grafiek tellen op tot 100%.

Figuur B.1. Voorbeeld grafiek met alle huishoudens en minimahuishoudens in Zwolle

In andere grafieken laten we een vergelijking zien tussen Zwolle en Nederland. Dan gebruiken we rood en groen (figuur B.3). Rood zijn dan minimahuishoudens, in Zwolle en Nederland; groen geeft de overige huishoudens in Zwolle en Nederland weer (de niet-minima). Op deze manier wordt het aandeel minimahuishoudens zichtbaar.

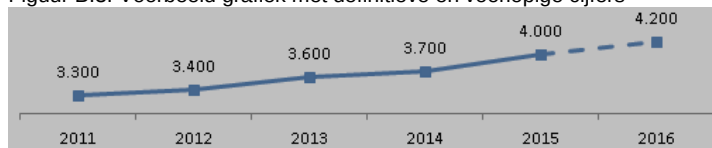
Figuur B.2. Voorbeeld grafiek met verhouding tussen minima en overige huishoudens, in vergelijking tussen Zwolle en Nederland

Daar waar we in ontwikkeling een afwijking of verandering ten opzichte van voorgaande jaren zien, schetsen we een aanvullend beeld (figuur B.3.) We besteden minder aandacht aan cijfers die (nagenoeg) gelijk zijn gebleven.

In de grafieken wordt soms een stippellijn gebruikt. Deze geeft voorlopige cijfers van het CBS weer; de cijfers kunnen volgend jaar nog wijzigen.

Figuur B.3. Voorbeeld grafiek met definitieve en voorlopige cijfers

Bijlage 3. Verklarende begrippenlijst

Aanvraag schulddienstverlening

Een aanvraag om toegelaten te worden tot de schulddienstverlening conform de Wgs. Een aanvraag leidt tot een plan van aanpak waarbij afhankelijk van de situatie één of meer diensten kunnen worden aangeboden.

Beschermingsbewindvoeringskosten

Beschermingsbewindvoeringskosten zijn kosten die gemaakt moeten worden wanneer iemand een financieel bewindvoerder heeft; dat wil zeggen niet zijn eigen geldzaken regelt.

Budgetbeheer trajecten (BBR)

Bij Budgetbeheer worden betalingen uitgevoerd namens de klant volgens een van te voren met de klant afgesproken budgetplan. De ondersteuningsbehoefte bepaalt de intensiteit en de duur van het Budgetbeheer waardoor er verschillende trajecten bestaan.

Categorieën instroom en uitstroom bijstand

Voor instroom en uitstroom heeft CBS standaard categorieën vastgesteld. Deze worden zodanig ook gebruikt in registraties bij de gemeenten, ook in Zwolle.

Vanuit het perspectief van de gemeente vormen enkele categorieën echter geen uitstroom, omdat de inwoner op een andere manier ondersteuning van de gemeente blijft ontvangen. Deze categorieën hebben we in de telling niet meegenomen. Daarnaast hebben we sommige categorieën samengevoegd om het beter te kunnen presenteren.

De bewerking van de CBS categorieën voor de Armoedemonitor ziet er als volgt uit:

Tabel B.1. Reden instroom

CBS code	CBS categorie instroom	Categorie instroom Zwolle voor Armoedemonitor
1	Beëindiging studie	Beëindiging studie
2	Beëindiging huwelijk/relatie	Beëindiging huwelijk/relatie
11	Arb.in dienstbetr./uitk.ziekte	Wegvallen werk inkomsten
13	Zelfstandig beroep of bedrijf	Wegvallen werk inkomsten
14	Uitkering werkloosheid	Wegvallen WW-uitkering
15	Uitk. arbeidsongeschiktheid	Overige redenen instroom
17	Alimentatie	Overige redenen instroom
19	Andere inkomsten	Wegvallen overige inkomsten
30	Ingeteerd op het vermogen	Wegvallen overige inkomsten
31	Bereiken 21 jarige leeftijd	Niet bij instroom meegenomen
32	Beëindiging detentie	Overige redenen instroom
33	Beëindiging verblijf buiten Nederland	Verhuizing naar Zwolle
34	Beëindiging verblijf zorginstelling	Overige redenen instroom
35	Beëindigen andere bijstandsuitkering	Niet bij instroom meegenomen
40	Oorzaak bij partner	Overige redenen instroom
41	Wijziging bijstandsnorm	Niet bij instroom meegenomen

CBS code	CBS categorie instroom	Categorie instroom Zwolle voor Armoedemonitor
42	Herkomst andere Gemeente	Verhuizing naar Zwolle
43	Overgang WIJ => WWB 2012	Niet bij instroom meegenomen
99	Niet van toepassing	Overige redenen instroom

Tabel B.2. Reden uitstroom

CBS code	CBS categorie uitstroom	Categorie uitstroom Zwolle voor Armoedemonitor
1	Aanvang studie	Aanvang studie
2	Aangaan relaties	Aangaan relatie
3	Bereiken AOW-gerechtigde leeftijd	Bereiken AOW-gerechtigde leeftijd
4	Overlijden	Overlijden
11	Arb.in dienstbetr./uitk.ziekte	Werk
13	Zelfstandig beroep of bedrijf	Overige redenen uitstroom
14	Uitkering werkloosheid	Overige redenen uitstroom
15	Uitk. ziekte/arbeidsongeschkt.	Overige redenen uitstroom
17	Alimentatie	Overige redenen uitstroom
19	Ander inkomen	Overige redenen uitstroom
22	Zelfst.beroep of bedrijf/Uit KunstenaarSchap	Werk
31	Geen inlichtingen	Geen contact
32	Verhuizing andere gemeente	Verhuizing uit Zwolle
33	Verhuizing naar buitenland	Verhuizing uit Zwolle
34	Niet versch.op herh.oproep inlichtingenplicht	Geen contact
35	Niet versch.op herh.oproep reïntegratiegesprek	Geen contact
90	Andere tenaamstelling uitkering	Niet bij uitstroom meegenomen
91	Detentie	Overige redenen uitstroom
92	Verkrijgen vermogen	Overige redenen uitstroom
93	Te lang op vakantie	Geen contact
94	Overgang naar andere bijstandsuitkering	Niet bij uitstroom meegenomen
97	Oorzaak bij partner	Overige redenen uitstroom

Langdurige minimahuishoudens

Huishoudens die al minimaal 4 jaar een inkomen tot 110% van het sociaal minimum ontvangen.

Minimahuishoudens

Huishoudens met minimaal 1 jaar een inkomen tot 110% van het sociaal minimum.

Nazorg

Bij nazorg worden activiteiten ingezet om na afloop van een traject te voorkomen dat opnieuw problemen gaan ontstaan.

Schuldregeling

Een schuldregeling bestaat uit een schuldbemiddeling of een saneringskrediet. Beide instrumenten hebben tot doel om een akkoord te bereiken met de schuldeisers over een gedeeltelijke aflossing van de schuld tegen finale kwijting van het restant.

Sociaal minimum; 110% inkomensnormen armoede

Hoeveel is dat, 110% van het sociaal minimum? In deze tabel de inkomensgrenzen die per 1-1-2019 van toepassing zijn op minimahuishoudens.

Tabel B.3. Overzicht inkomensnorm bij diverse armoedegrenzen naar huishoudtype per 1.1.2019; netto inkomen per maand

Inkomensnorm/ Huishoudtype	100%	110%	130%
Alleenstaande	€ 974	€ 1.072	€ 1.267
Alleenstaande ouder	€ 974	€ 1.072	€ 1.267
Echtpaar/ Samenwonenden	€ 1.392	€ 1.531	€ 1.809
Echtpaar/ Samenwonenden met kinderen	€ 1.392	€ 1.531	€ 1.809

- Huishoudens met een inkomen dat lager is dan de genoemde bedragen kunnen aanspraak maken op de betreffende regelingen.
- Voor de kosten van de kinderen ontvangt het huishouden toeslagen via de belastingdienst en SVB.
- De normen van 110% en 130% zijn gebaseerd op de van toepassing zijnde bijstandsnormen exclusief 5% vakantietoeslag. De normen gelden in de leeftijd van 21 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd, waarbij geen verlaging op de uitkering wordt toegepast in verband met een woonvoordeel, zoals de kostendelersnorm of het ontbreken van woonlasten.

Sociale kredieten

Een lening welke verstrekt kan worden voor het volledig herfinancieren van een aantal kleinere schulden of i.v.m. noodzakelijke uitgaven terwijl een lening bij een gewone bank niet mogelijk is.

Uitkering sociale voorziening

Deze term wordt door het CBS (centrum voor beleidsstatistieken) gehanteerd. Uitkeringen die hieronder vallen, zijn: uitkering op grond van Participatiewet, IOAW, IOAZ, BBZ en Wajong.

WSNP verklaring

Wanneer het niet is gelukt om een (minnelijke) schuldregeling tot stand te brengen, dan geeft de gemeente een verklaring af waarmee de inwoner een beroep kan doen op de wettelijke schuldsanering.

Zwolse armoedegrens

Minimahuishoudens, chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen van minder dan 130% van de bijstandsnorm, en mensen die in het kader van een schuldregeling een relatie hebben met de gemeentelijke Schuldhulpverlening en daarom alleen het vrij te laten bedrag van hun inkomen overhouden ter besteding.

Toelichting op gebruikte externe bronnen:

CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek)

Het Centraal Bureau voor de Statistiek is in Nederland de instantie waar de verzameling, bewerking en publicatie van de statistieken ten behoeve van overheid, wetenschap en bedrijfsleven zijn gecentraliseerd. Het CBS heeft als taak het publiceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie, die inspeelt op de behoefte van de samenleving.

Integraal inkomens- en vermogensonderzoek (IIV)

Dit onderzoek wordt jaarlijks door het CBS uitgevoerd en heeft als doel 'Een beeld geven van de samenstelling en verdeling van het inkomen en vermogen van personen en huishoudens in Nederland'.

SCP (Sociaal Cultureel planbureau)

Het SCP doet sociaalwetenschappelijk onderzoek voor de overheid.

Stimulansz

Onafhankelijke stichting, die gemeenten ondersteunt bij het ontwikkelen en uitvoeren van een goed lokaal beleid voor de sociale zekerheid. Ieder jaar maakt Stimulansz de Minimascan waarin voor alle gemeenten een doorrekening staat van de doelgroep armoedebeleid naar de meest recente jaren op basis van CBS cijfers.

Bijlage 4. Tabellen minimahuishoudens en bijstand

Tabel B.4. Minimahuishoudens in Zwolle en Nederland (%)

	Zwolle			Nederland		
	2013	2015	2017	2013	2015	2017
<i>type huishouden</i>						
eenpersoonshuishouden	18,9	20,9	20,9	20,3	20,9	20,7
paar zonder kinderen	3,8	3,8	4,0	4,3	4,3	4,2
paar met kinderen	3,1	3,0	2,7	3,6	3,5	3,1
eenoudergezin	29,6	25,5	21,9	26,8	22,0	20,5
overig huishouden	10,5	8,5	7,6	8,1	8,2	7,1
<i>leeftijd hoofdkostwinner</i>						
tot 25 jaar	19,4	21,4	21,5	21,4	20,6	18,5
25 tot 45 jaar	10,5	10,9	10,5	11,3	11,1	10,7
45 tot 65 jaar	9,9	10,4	10,8	9,7	9,7	9,8
65 jaar of ouder	11,2	11,4	11,3	12,1	12,2	12,1
<i>inkomensbron</i>						
werknemer	2,8	2,3	1,7	2,8	2,3	1,9
zelfstandige	10,8	10,2	8,3	11,3	9,9	8,2
sociale voorziening	74,7	77,2	78,7	78,0	79,0	80,5
werkloosheid	19,1	19,4	17,5	19,4	17,7	16,8
arbeidsongeschiktheid	25,4	25,7	24,8	23,4	22,9	22,6
pensioen	11,0	11,7	11,4	12,1	12,5	12,5
<i>kinderen in minimahh</i>						
totaal	8,5	8,0	7,4	9,4	8,9	8,5
totaal minimahuishoudens	10,8	11,2	11,2	11,1	11,0	10,9

Bron: CBS Integraal inkomens- en vermogensonderzoek (IIV)

Tabel B.5. Langdurige minimahuishoudens in Zwolle en Nederland (%)

	Zwolle		Nederland	
	2015	2017	2015	2017
<i>type huishouden</i>				
eenpersoonshuishouden	10,6	11,9	11,4	12,4
paar zonder kinderen	1,9	2,0	1,9	2,1
paar met kinderen	1,2	1,1	1,2	1,1
eenoudergezin	12,7	11,8	10,4	10,2
overig huishouden	3,4	2,9	2,3	2,1
<i>leeftijd hoofdkostwinner</i>				
tot 25 jaar	1,3	2,1	1,4	1,6
25 tot 45 jaar	4,5	4,9	4,3	4,6
45 tot 65 jaar	5,4	5,9	4,9	5,2
65 jaar of ouder	7,2	7,8	7,6	8,1
<i>inkomensbron</i>				
werknemer	0,4	0,4	0,5	0,5
zelfstandige	2,2	1,9	2,0	1,9
sociale voorziening	47,1	50,3	49,1	53,5
werkloosheid	1,8	1,6	2,1	1,9
arbeidsongeschiktheid	14,2	14,7	11,5	12,2
pensioen	7,1	7,6	7,6	8,1
<i>kinderen in minimahh</i>				
totaal	3,8	3,8	3,9	3,9
totaal minimahuishoudens	5,4	5,9	5,4	5,8

Bron: CBS Integraal inkomens- en vermogensonderzoek (IIV)

Tabel B.6. Bijstandsuitkeringen naar soort en duur

Aantal uitkeringen		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
soort	Bijstand (Participatiewet)	2.757	2.914	3.155	3.337	3.489	3.535	3.454	3.393
	IOAW/IOAZ	103	127	150	189	225	232	222	218
duur uitkering	< 0,5 jaar	459	451	473	527	455	359	358	350
	0,5 tot 1 jaar	284	367	390	388	398	396	306	275
	1 tot 3 jaar	815	833	892	978	1.049	1.043	963	864
	> 3 jaar	1.302	1.390	1.550	1.633	1.812	1.969	2.049	2.122
Totaal		2.860	3.041	3.305	3.526	3.714	3.767	3.676	3.611

Tabel B.7. Reden instroom bijstand

Reden instroom	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wegvallen overige inkomsten	158	210	251	296	288	272	204
Wegvallen werk inkomsten	312	280	234	184	179	174	172
Verhuizing naar Zwolle	165	142	157	159	121	120	125
wegvallen WW-uitkering	269	279	252	221	135	107	108
Beëindiging studie	108	131	136	134	136	98	102
Beëindiging huwelijk/relatie	117	127	105	88	73	66	49
Overige redenen instroom	78	85	77	60	63	46	55
Totaal	1.207	1.254	1.212	1.142	995	883	815

Tabel B.8. Reden uitstroom bijstand

Reden uitstroom	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Werk	390	397	363	400	430	409	362
Verhuizing uit Zwolle	194	176	211	179	166	144	122
Aanvang studie	53	67	65	71	68	63	84
Geen contact	104	91	105	118	126	122	74
AOW-gerechtigde leeftijd	49	42	68	41	36	79	57
Overlijden	25	16	18	19	24	20	32
Aangaan relatie	53	66	48	29	25	38	22
Overige redenen uitstroom	139	136	79	67	82	88	100
Totaal	1.007	991	957	924	957	963	853

Tabel B.9. Leeftijd bij instroom bijstand

Leeftijdscategorie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
tot 27 jaar	347	380	383	400	399	318	333
27 tot 35 jaar	325	335	315	264	183	166	171
35 tot 45 jaar	267	237	208	168	165	152	109
45 tot 55 jaar	157	182	186	185	127	142	101
55 jaar en ouder	111	120	120	125	121	105	101
Totaal	1.207	1.254	1.212	1.142	995	883	815

Tabel B.10. Leeftijd bij uitstroom bijstand

Leeftijdscategorie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
tot 27 jaar	268	271	256	235	298	261	265
27 tot 35 jaar	286	258	247	244	201	208	178
35 tot 45 jaar	206	199	169	186	169	172	140
45 tot 55 jaar	120	135	148	140	156	144	112
55 jaar en ouder	127	128	137	119	133	178	158
Totaal	1.007	991	957	924	957	963	853

Bijlage 5. Geldplannen van Startpunt Geldzaken

Het NIBUD (het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is hét landelijke kenniscentrum voor informatie en voorlichting over geldzaken.

Onder de vlag van Startpunt Geldzaken¹⁵ biedt NIBUD diverse Geldplannen aan als een hulpmiddel voor huishoudens om de eigen geldzaken in balans te krijgen en te houden. Inwoners kunnen zelf met de geldplannen aan de slag, of worden door hulpverleners begeleid. Waar dat nodig is, wordt in de geldplannen verwezen naar hulpverlenende instanties.

Geldplannen zijn ontwikkeld voor huishoudens in verschillende omstandigheden. De ontwikkelingen van de geldplannen is een continu proces. Het eerste geldplan “Beter rondkomen” is gelanceerd in februari 2015. Het jongste geldplan “ZZP” is gelanceerd in november 2019.

In 2020 zijn er in totaal 8 geldplannen beschikbaar:

1. Het geldplan **Kom uit de geldzorgen!** voor huishoudens die elke maand geld te kort komen.
2. Het geldplan **Beter rondkomen** voor huishoudens die de ene maand geld overhouden, maar de volgende maand geld tekort komen.
3. Het geldplan **Sparen, aflossen of beleggen?** begeleidt huishoudens die elke maand geld overhouden om buffers op te bouwen voor de korte en langere termijn.
4. Het geldplan **Rondkomen met kinderen** leidt ouders en hulpverleners naar regelingen die helpen om de kosten voor kinderen te dragen.
5. Het geldplan **Studie** (klein)kind is er voor ouders en grootouders die geld apart kunnen zetten voor de studie van hun (klein)kind, om hoge studieschulden te helpen voorkomen.
6. Het geldplan **Bijna 18** is er voor jongeren, hun ouders en begeleiders, om te zien wat er geregeld moet worden voordat men 18 wordt en wat er dan nog meer verandert.
7. Het geldplan **Pensioen** helpt het inkomen voor later te inventariseren. Alle scenario's worden uitvoerig gecheckt en consumenten krijgen praktische raad en een actieplan waarmee ze direct aan de slag kunnen.
8. Het geldplan **ZZP** geeft aankomende en actieve zzp'ers duidelijk zicht op wat ze moeten regelen om hun geldzaken in balans te krijgen.

¹⁵ Het Startpunt Geldzaken is een samenwerkingsverband van het Nibud, Vereniging Eigen Huis (VEH), de beleggersvereniging VEB en de Stichting Certificering FFP. Zij bundelen hun kennis op de gebieden van Budgetteren & besparen, Huis & hypotheek, Sparen & beleggen, Pensioenen & fiscaliteit.